



Tanulmányok a zöld munkahelyekről és a zöld oktatásról Németországban, Magyarországon, Lengyelországban és Romániában

Előadók:

Umweltbüro für Berlin-Brandenburg e.V.

SRH Hochschule Berlin

Polip Ifjúsági Egyesület, Szekszárd, Magyarország

**Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią
Polskiej Akademii Nauk, Kraków, Lengyelország**

Universitatea din Oradea, Románia

Aktuális változat, 2018. augusztus

**Az Európai Unió ERASMUS+ Projektjének keretein belül kidolgozva és finanszírozva:
„Az Európai Oktatási Koncepció a Környezet-Természet- és Éghajlatvédelem terén a
határokon átnyúló fenntartható fejlődés biztosítása érdekében - EUBILD UNAKLIM“**



Impresszum - Jogi közlemény

Szerzők:

Susanne Rahner ¹, Ilona Winter ¹, Ulf Angermann¹, Michael Hartmann ², Frank Wittig ², Aleksandra Kasztelewicz ³, Barbara Tomaszewska ³, Leszek Pajak ³, Marta Mraz ⁴, and Stelian Nistor ⁵

¹: ubb e.V., Ueckermünder Straße 3, 10439 Berlin, Németország

²: SRH Hochschule Berlin, Ernst-Reuter Platz 10, 10587 Berlin, Németország

³:IGSMIE PAN, Ul. Jozefa Wybickiego 7, 31261 Krakkó, Lengyelország

⁴: Polip, Obsitos utca 1, 7100 Szekszárd, Magyarország

⁵: University of Oradea, Universitatii Str. 1, 410087 Nagyvárad, Románia

Zárási dátum:

2018. augusztus



Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

A kiadvány az Európai Bizottság részére készült, azonban a szerzők nézeteit tükrözi, és az Európai Bizottság nem tehető felelőssé az abban foglaltak bármilyen felhasználásáért.

Tartalomjegyzék

I. Absztrakt	1
II. Tanulmány a német továbbképzésekkel és munkalehetőségekkel kapcsolatban a környezet-, természet- és éghajlatvédelem terén.	2
1. Bemutakozás	3
2. Módszertani megközelítés.....	4
2.1 Meglévő képzési lehetőségek beazonosítása a környezet-, a természet- és az éghajlatvédelem terén.....	4
2.2 Az álláslehetőségek meghatározása a környezet-, természet- és éghajlatvédelem terén	4
2.3 Felmérések és strukturált interjúk lebonyolítása.....	4
3. Eredmények	5
3.1 További, felnőtteknek szánt oktatási ajánlatok a környezet-, a természet- és az éghajlatvédelem terén.....	5
3.1.1 A felnőttoktatás területén kínált kurzusok jelenlegi állapota.	5
3.1.2 Az EU felnőttképzésére vonatkozó statisztikák	6
3.1.3 A környezet-, természet- és éghajlatvédelmi továbbképzés finanszírozási lehetőségei... 8	
3.2 Álláslehetőségek a környezet-, természet- és éghajlatvédelem terén	11
3.2.1 Keresés	11
3.2.2 Eredmények	12
3.3 Strukturális interjúk összefoglalása - Németország	23
5. Szükséges készségek és képesítések a zöld gazdaságban	30
6. Az állásajánlatok összehasonlítása a tervezett tanfolyam témáival.	31
7. Összefoglalás	32
III. Tanulmány a zöld munkahelyekről és az oktatásról Magyarországon	36
1. A környezetvédelem helyzete Magyarországon.....	38
2. Felnőttképzési rendszer és zöld felnőttképzés - Magyarországon	39
Felnőttoktatás a zöld témában - 2017. május:	42
3. Zöld állásajánlatok - Magyarország	47
IV. Tanulmány a munkanélküliekre összpontosító lengyel törekvésekről és finanszírozási lehetőségekről a zöld munkahelyek oktatási programjainak támogatása terén.	51
1. Zöld munkaerőpiac Lengyelországban	52
1.1. Állásportálokra való keresés	52
2. Felnőttoktatás Lengyelországban.....	57
2.1. Stratégiai és programdokumentumok	58
2.2. A képzési szolgáltatások piaca Lengyelországban.....	59
2.3. Tanulási formák.....	60

2.4. Munkanélküliek képzésének javítására irányuló lehetőségek.....	63
Lengyelország	63
2.4.1. Képzések	63
2.4.2. Tanulmányi kölcsön	63
2.4.3. Posztgraduális tanulmányok	63
2.4.4. Gyakorlat és gyakornoki utalvány	64
2.4.5. Felnőttek szakmai felkészítése.....	64
2.4.6. A vizsgadíjak finanszírozása és a jogosultságok megszerzése.....	64
2.4.7. Ösztöndíj a tanulás folytatására	64
2.5. Európai Unió támogatás	65
2.6. Felnőttoktatás - statisztika.....	66
2.6.1. Befektetés az oktatásba és képzésbe	67
2.7. A munkanélküliek és álláskeresőik számára képzését biztosító intézmények	68
2.7.1. Oktatási intézmények nyilvántartása	68
2.7.2. Felsőoktatás.....	68
2.7.3. Diákok nem Bolognai-rendszerű posztgraduális programokban	68
3. A lengyelországi környezetvédelmi szektor fejlett képzései.....	69
4. Strukturális interjúk - összefoglaló	71
V. Zöld munkalehetőségek és oktatás Romániában	78
1. Zöld állásajánlatok Romániában	79
2. Oktatási ajánlat.....	85
2.1. Bemutatkozás	85
2.2. Az oktatási rendszer szakaszai	85
2.3. Az oktatási rendszer jogi kerete	86
2.4. Felnőttoktatás és képzés.....	86
2.4.1 Fejlesztések és jelenlegi politikai prioritások	87
2.4.2 Fő szolgáltatók	87
2.4.3 Rendelkezések fő típusa.....	88
2.4.4 A nem formális és informális tanulás érvényesítése	89
2.4.5 Finanszírozás.....	90
2.5. Ingyenes online tanfolyamok	92
2.6. Román Felnőttképzési Intézet - IREA	93
2.7. A felnőtt és egész életen át tartó tanulási programok nemzeti nyilvántartása.....	94
2.8. Román felsőoktatási rendszer	96
IRODALOMJEGYZÉK.....	97

I. Absztrakt

Az ERASMUS + KA2 rendszer (stratégiai partnerségek) keretei között készült közös, német-magyar–lengyel-román EUBILD-UNAKLIM 2016-1-DE02-KA204-003254 projekt nemzetközi felnőttoktatási továbbképzési tanfolyamot tervez. A résztvevő országokban kerül rá sor, a képzések az adott ország nyelvein, valamint angolul kerülnek lebonyolításra. Környezetvédelmi és szektorközi témák kerülnek taglalásra. A partnerországokban „zöld” álláskeresés került lebonyolításra, továbbá kérdőívet töltöttek ki a munkáltatók, valamint finanszírozási és oktatási intézmények. Az online kérdőívet strukturált interjúk egészítették ki, mindegyik résztvevő országban nagyjából 5 darab. A keresés 2016. november és 2017. február között történt. A kérdőívek és a munkakeresés mellett a partnerországok portáljain meghirdetett továbbképzési ajánlatok kerültek elemzésre. A cél a továbbképzési tanfolyamok főbb témaköreinek és számának beazonosítása volt.

A munkakeresés és kérdőíves kutatás célja a partnerországokban meghirdetett aktuális állásajánlatok és az alkalmazott kulcsszavak közötti különbségek, a munkáltatók munkavállalói szaktudással kapcsolatos véleménykülönbségeinek és a továbbképző szervezetek által meghirdetett oktatások közötti különbségek meghatározása volt. Különbözet felfedezésekor a tervezett kurzus kitér az adott témakörökre és felzárkóztatja a résztvevőket, ezáltal jobban hozzáigazítva a témákat a munkáltatók igényeihez és több résztvevőnek állást biztosítva. A statisztikai értékeléskor országok, intézménytípusok, munkáltatók és továbbképző és finanszírozási intézmények kerültek összehasonlításra. Az eredményeket kördiagramokban, hisztogramokban és - ahol arra lehetőség volt - trendvonalakban ábrázoltuk.

Az előzetes eredmények egyértelműen az új „zöld” munkakategóriák előtérbe helyezésére utalnak, azonban fellépnek országok és intézmények közötti különbségek. A kérdőív eredményei a munkáltatók és a továbbképző szervezetek által kiválasztott témakörök közötti különbségeket mutatják be. Németországban 49 továbbképző intézmény 14 témakörben kínált tanfolyamokat. Az intézmények 45%-a csak egy tanfolyamot kínál. A legtöbb német városban nagyon népszerű témakörökben zajlanak oktatások, ezáltal növelve a tanfolyamok össz-számát. Magyarországon, Lengyelországban és Romániában a zöld munkaerőpiac kisebb, a szisztematikus keresés még nem fejlődött ki.

Ezek a következtetések képezik a kurzustervezés alapját és egymáshoz igazítják a munkáltatók „zöld” munkával kapcsolatos elvárásait és a meglévő képzési tanterveket.

Kulcsszavak: oktatás, felnőttoktatás, környezetvédelmi témák, zöld munkahelyek, statisztikák

II. Tanulmány a német továbbképzésekkel és munkalehetőségekkel kapcsolatban a környezet-, természet- és éghajlatvédelem terén.

Előadó: Umweltbüro für Berlin-Brandenburg e.V.
(Berlin-Brandenburg e.V. Környezetvédelmi Hivatala)

Jelenlegi változat, 2018. július

Az Európai Unió ERASMUS+ Projektjének keretein belül kidolgozva és finanszírozva:
„Az Európai Oktatási Koncepció a Környezet-Természet- és Éghajlatvédelem terén a határokon átnyúló fenntartható fejlődés biztosítása érdekében - EUBILD UNAKLIM“

1. Bemutakozás

A „zöld munkahelyek” kifejezés nincs megfelelően meghatározva. Különböző értelmezéssel és besorolással találkozhatunk. Szeretnénk követni a „zöld gazdaság” terminológiát, amely jelenleg „új üzletviteli módot jelent, amelyben a környezet és a gazdaság pozitív összeköttetésben van a társadalmi jólét növelésével” ¹

A zöld munkahelyek az ENSZ Környezetvédelmi Programja szerint „a mezőgazdaságban, a termelésben, a kutatásban és fejlesztésben, a közigazgatásban és a szolgáltatási tevékenységekben végzett munkák, amelyek segítik a környezet minőségének fenntartását vagy helyreállítását. „Ezek többek között azok az ökoszisztémát és biológiai sokféleséget védő munkahelyek, amelyek hatékony stratégiák révén csökkentik az energia-, anyag- és vízfelhasználást, elősegítik a gazdaság szén-dioxid-mentesítését, valamint minimalizálják vagy teljesen megakadályozzák a szennyezés minden formáját.”

Feltételezhető, hogy a „zöld gazdaság” fejlődése új szabványokat hoz létre az innovatív gazdaság terén és új, a foglalkoztatásra vonatkozó képesítési követelményeket is eredményez. ² Ezen túlmenően sok vállalat ma már környezetvédelmi szempontokat is figyelembe vesz a termékfejlesztés és az üzemtervezés terén, így a környezetvédelem egyre inkább az üzleti világ szerves részévé válik. A környezetvédelem fontosságát nem minden esetben könnyű számszerűsíteni, ami megnehezíti az iparág vagy a munkaerő szükségleteinek meghatározását. ³

Tanulmányunk célja az ezen a területen meglévő képesítések vizsgálata, különösen a munkanélküliek körében, továbbá annak meghatározása, hogy a zöld szektorban hol jelentkezik a munkaerő iránti kereslet és milyen mértékben. A négy országból (Lengyelország, Románia és Magyarország) származó partnereink országos tanulmányaival együtt ez a tanulmány meghatározza a környezetvédelmi, természetvédelmi és éghajlatvédelmi európai továbbképzési koncepció kialakításának alapját. Ezt a projektet az ERASMUS+ stratégiai partnerség program finanszírozza.

1 (BMU, UBA 2012:Green Economy, in: BMU(Hrsg.):Umwelt 6/2012,Berlin; BMUB(2014)Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit(Hrsg.): Greentech made in Germany 4.0-Umwelttechnologie-Atlas für Deutschland, München; Qualifikationen, Berufe und Branchen für den Übergang in eine Green Economy-eine Bestandsaufnahme in Umwelt, Innovation, Beschäftigung 01/2017, www.umweltbundesamt.de/publikationen)

2 (UBA(Hrsg.) Qualifikationen, Berufe und Branchen für den Übergang in eine Green Economy-eine Bestandsaufnahme in Umwelt, ,Innovation, Beschäftigung 1/2017, www.umweltbundesamt.de/publikationen)

3 (siehe auch „Beschäftigung im Umweltschutz“ in umwelt, Innovation, beschäftigung/april 2016, www.umweltbundesamt.de/publikationen/beschaeftigung-im-umweltschutz-1)

2. Módszertani megközelítés

2.1 Meglévő képzési lehetőségek beazonosítása a környezet-, a természet- és az éghajlatvédelem terén

A továbbképzési programokat kínáló meglévő képzési lehetőségek meghatározásához 63 internetes portál került áttekintésre. A szűréshez kulcsszavakat használtunk. Csak az 5 napnál hosszabb időtartamú képzési ajánlatokat vettük figyelembe.

Az adatbázisban kizárólag nyílt kurzusok szerepelnek. A kurzus az elindulást követően eltávolításra kerül az adatbázisokból. A kutatás csak az adott pillanatban meghirdetett kurzusokat veszi figyelembe. A kurzuskínálat folyamatosan változik. Jelen kutatás a 2016. november közepétől 2017. február közepéig tartó időszakra vonatkozik. A tanfolyam betűrendbe sorolása megakadályozza a duplán számolást. Bizonyos esetekben előfordult, hogy ugyanaz az iskola egyidejűleg több továbbképzési lehetőséget kínált különböző helyszíneken. További részletek az eredmények értékelésében találhatók.

2.2 Az álláslehetőségek meghatározása a környezet-, természet- és éghajlatvédelem terén

Számos online állásportál létezik Németországban, amelyek a zöld üzletágakban meghirdetett állásajánlatokat is figyelembe veszik. Azonban hihetetlenül nehéz ebben az esetben kulcsszavak alapján keresni és kizárni a kettős bejegyzéseket. A differenciált, hosszabb időszakon keresztül elektronikus támogatással végzett kutatás meghaladja a tanulmány időkeretét és pénzügyi hátterét. Ebből az okból kifolyólag „zöld munkahelyekre” specializálódott állásportálokat kerestünk. Összesen 32 állásportál került beazonosításra 2016. november közepe és 2017. február közepe között. A differenciáltabb áttekintés érdekében konzultáltunk a "GreenJobs.de" állásportállal.

2.3 Felmérések és strukturált interjúk lebonyolítása

Interjúkat folytattunk le az üzleti, nem kormányzati és oktatási szervezetek képviselőivel, az összes projektpartnerrel előzetesen elkészített kérdőív alapján. Ez a kérdőív az összes résztvevő országban elvégzett széles körű felmérés része volt, amely központilag kerül értékelésre egy összevont, az összes partnerország eredményeit tartalmazó tanulmányban.

3. Eredmények

3.1 További, felnőtteknek szánt oktatási ajánlatok a környezet-, a természet- és az éghajlatvédelem terén.

3.1.1 A felnőttoktatás területén kínált kurzusok jelenlegi állapota.

63 továbbképzést nyújtó portál került felkeresésre. 2016. november közepétől 2017. február közepéig ezekben az adatbázisokban csak 140 különböző képzés került beazonosításra a környezetvédelmi ágazatban. A környezeti ágazat különböző területein meghirdetett állásajánlatokat figyelembe véve az állásajánlatok össz-száma ugyanabban az időszakban 2701 volt.

Annak érdekében, hogy kapcsolatot alakítsunk ki az adott időszakra vonatkozó képzések teljes kínálatával, igyekeztünk meghatározni az összes ajánlatnak a számát. Ez kizárólag az összegzési funkcióval ellátott "Kursnet" adatbázisnak a segítségével lehetséges. A többi adatbázison végzett számolás rendkívül időigényes lett volna.

Azonban ha a 2701 továbbképzési ajánlatot a „Kursnet” oktatási kurzusainak teljes, 2 080 033 bejegyzésből álló kínálatához viszonyítjuk, az eredmény csak 0,13%.

A zöld ágazatban kínált továbbképzési ajánlatok elemzéseink szerint az összes továbbképzési ajánlatnak csak a <0,13%-át tették ki.

A Szövetségi Környezetvédelmi Minisztérium (Umweltbundesamt) által kiadott, környezetvédelemmel, innovációval és foglalkoztatással (03/20141) kapcsolatos tanulmányokban került elemzésre a kiegészítő képesítés fontossága a „zöld gazdasággá való átalakulás” szempontjából, amely fontos szerepet tölt be az újonnan igényelt kompetenciák megszerzésében. Ehhez viszonyítva a <0,13%-os szám nagyon alacsonynak tűnik. A továbbiakban igyekszünk ezt a pontot a zöld szektorban kínált munkalehetőségekkel összefüggésbe hozni.

Kutatásunk arra világított rá, hogy a kutatási időszak alatt 49 oktatási intézmény nyújtott környezetvédelmi szempontból releváns kurzusokat. Ezek az oktatási intézmények 14 témakörben kínáltak kurzusokat. A témakörök minimális száma egy iskolára lebontva egy volt. A témakörök sokféleségének százalékos eloszlását az 1. táblázat mutatja.

Némelyik kurzus csak egy városban, egyéb kurzusok pedig Németországban akár 175 városban voltak elérhetők. A kínált kurzusok végső száma a tanfolyamok számának és a tanfolyamnak otthont adó városoknak a szorzatából adódik.

1. „Arbeit und Qualifikation in der Green Economy“, Umwelt, Innovation, Beschäftigung, 03/2014 (Hrsg. UBA)
www.umweltbundesamt.de/publikationen/arbeit-qualifikation-in-der-green-economy

1. Táblázat Az adott továbbképző intézmény hány tanfolyamot kínál

Intézmények száma	Tanfolyamok száma	Intézmények % - a	Tanfolyamok % -a
22	1	44,90	0,04
3	2	6,12	0,07
9	3	18,37	0,11
2	4	4,08	0,15
1	5	2,04	0,19
1	6	2,04	0,22
1	7	2,04	0,26
1	8	2,04	0,30
1	12	2,04	0,44
1	15	2,04	0,56
1	21	2,04	0,78
1	44	2,04	1,63
1	89	2,04	3,30
1	127	2,04	4,70
1	180	2,04	6,66
1	721	2,04	26,69
1	1456	2,04	53,91
49	2701	100,00	100,00

Mind kiderült, az intézményeknek csaknem a fele (44,9%) kizárólag egy kurzust kínál, 6%-a két kurzust és majdnem egyötöde (18%-a) három tanfolyamot kínál. Több mint 5 témakörben csak egy intézmény kínál oktatást. Figyelemre méltók a különböző városokban kínált kurzusok, melyek ebből az okból kifolyólag nagyon magas abszolút számot eredményeznek (127 kurzustól 1456 kurzusig). Ezek olyan tanfolyamok, amelyek az alábbi, nagyon népszerű témakörökkel kapcsolatosak: megújuló energiákkal foglalkozó energia-tanácsadó, környezetvédelmi-menedzsment képviselő, minőség, környezetvédelem és munkavédelem, környezetvédelmi auditor, környezetvédelem és környezetgazdálkodás, vízerőművek és energiahatékony építés.

3.1.2 Az EU felnőttképzésére vonatkozó statisztikák

Az Európai Bizottság statisztikai adatokat szolgáltatott a „2016. évi Oktatási és Képzési Figyelő” segítségével, amely betekintést nyújt a felnőttképzés európai átlaghoz viszonyított állapotába (lásd 2. táblázat és 1. kísérő táblázat).

Ez például azt mutatja, hogy Németországban 2015-ben az „egész életen át tartó tanulás programban” való részvétel 8,1%-kal volt alacsonyabb az EU 10,7%-os átlagánál. Az is figyelemreméltó, hogy az oktatásra irányuló állami beruházások az európai átlaghoz képest is alacsonyabbak voltak.

2. Táblázat Kulcsmutatók

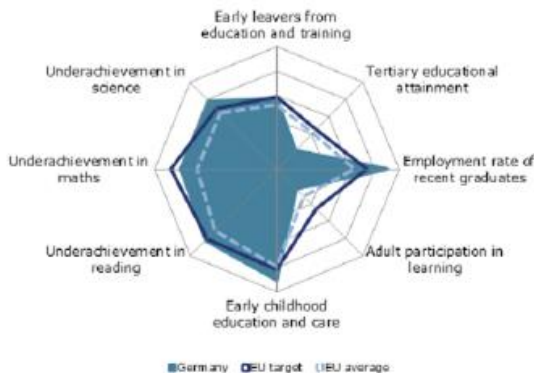
			Németország	EU-átlag
			2012	2015
ET 2020-as referenciaértékek				
Oktatás és képzés korai befejezése (18-24 év)	Összesen		10,5%	10,1%
Felsőfokú végzettség (30-34 év)	Összesen		31,8%	32,3%
Kisgyermekkorai nevelés és gondozás (ECEC) (4 éves kortól a kötelező oktatás korszakáig)			96,4% ¹¹	97,4% ¹⁴
15 év alatti gyermekek aránya, akik az alábbi téren rendelkeznek hiánnyal:				
	Olvadás		14,5%	17,8%
	Matematika		17,7%	22,1%
	Tudomány		12,2%	16,6%
A friss diplomások foglalkoztatási aránya iskolai végzettség szerint (20-34 évesek, akik a referenciaév előtt 1-3 évvel befejezték a tanulást)	ISCED 3-8 (összesen)		88,9%	90,4%
Felnőtt részvétel az egész életen át tartó tanulásban (25-54 év)	ISCED 0-8 (összesen)		7,9%	8,1%
Egyéb kontextusmutatók				
Oktatási beruházások	Az oktatásra fordított állami kiadások a GDP százalékaként		4,3%	4,3% ¹⁴
	A köz- és magánintézményekkel kapcsolatos kiadások diákonként € PPS-ben	ISCED 1-2	6,743€	€6.939 ¹³
		ISCED 3-4	€9.160	£9.231 ¹³
		ISCED 5-8	13,086€	€12.492 ¹³
Oktatás és képzés korai befejezése (18-24 év)	Hazai		9,3%	8,6%
	Külföldi		;	;
Felsőfokú végzettség (30-34 év)	Hazai		33,1%	33,1%
	Külföldi		;	;
Friss diplomások foglalkoztatási aránya iskolai végzettség szerint (20-34 évesek, akik a referenciaév előtt 1-3 évvel befejezték a tanulást)	ISCED 3-4		85,6%	88,2%
	ISCED 5-8		93,8%	93,3%
Tanulási mobilitás	Diplomás mobilitása (BSC)		3,3% ¹³	3,3% ¹⁴
	Diplomás mobilitása (MSC)		10,0% ¹³	10,2% ¹⁴

Források. Eurostat (további részletek a 9. fejezetben); OECD (PISA).

Megjegyzések: az adatok a súlyozott uniós átlagokra vonatkoznak, amelyek forrástól függően különböző tagállam-számot fednek le; b = strukturális törés az időszakban, d = eltérő definíció, p = ideiglenes, u = alacsony megbízhatóság, 11 = 2011, 13 = 2013, 14 = 2014.

További információk az 1. kötet megfelelő részében (ec.europa.eu/education/monitor).

1. ábra. Pozíció a legerősebben (külső gyűrű) és leggyengébben (középső rész) teljesítők tekintetében



Kisgyermekkorai nevelés és gondozás Forrás: Az Oktatási és Kulturális Főigazgatóság számításai az Eurostat (LFS 2015) és az OECD (PISA 2012) adatai alapján.

Megjegyzés: minden pontszám egy maximum (a külső gyűrű által képviselt legjobban teljesítők) és egy minimum (az ábra közepén feltüntetett leggyengébben teljesítők) között található.

Early leavers from education and training	Oktatás és képzés korai befejezése
Tertiary educational attainment	Felsőfokú végzettség
Underachievement in science	Tanulmányi hiányok
Underachievement in maths	Matematikai hiányok
Employment rate of recent graduates	Friss diplomások foglalkoztatási aránya
Underachievement in reading	Olvasási hiányok
Adult participation in learning	Felnőtt részvétel a tanulásban
Early childhood education and care	Kisgyermekkori nevelés és gondozás
Germany	Németország
EU target	EU-s célpont
EU average	EU-átlag

3.1.3 A környezet-, természet- és éghajlatvédelmi továbbképzés finanszírozási lehetőségei

Németországban számos lehetőség van az oktatás és képzés népszerűsítésére. Folyamatos oktatás, amely a „zöld területen” is alkalmazható. A 3. táblázat tartalmazza a legfontosabbak¹ listáját:

3. Táblázat Németország teljes területére kiterjedő finanszírozási lehetőségek az alap- és továbbképzés terén

Rendeltetés	Célközönség	A támogatás / finanszírozás forrása
BAfög előrehaladás	Lemorzsolódott vagy BSC-vel rendelkező, előzetes oktatás nélküli, szakmai tapasztalattal rendelkező személy korhatár nélkül, jövedelemtől függetlenül, feltétel: elismert kamarai végzettség	40%-os támogatás, 60%-os alacsony kamatozású banki hitel a KfW-től összesen 15 000 EUR képzési költségig Helyi önkormányzatok támogatása az oktatás támogatása érdekében (AFBG))
AVGS §45 SGB II Aktiválási és szakmai integrációs intézkedések (a munkaerőpiaci orientáció támogatása, személyes szocio-oktatási tanácsadás és támogatás, támogatás a foglalkoztatás első hónapjaiban)	Munkanélküliek ALG2 juttatással	100%-os aktiválási és elhelyezési utalvánnyal, promóciós/foglalkoztatási ügynökség, JobCenter
Szakmai rehabilitáció	Azok az emberek, akik egészségügyi okokból már nem tudják elvégezni munkájukat	Továbbképzési vagy átképzési/foglalkoztatási ügynökségek, nyugdíjbiztosító intézetek
Oktatási utalvány (vagy egyéni támogatás Berlinben)	Regisztrált álláskereső vagy munkanélküliséggel fenyegetett személyek	A tanfolyamdíjak és az utazási költségek/foglalkoztatási ügynökség fizetése
oktatási díj	Foglalkoztatott személyek (legfeljebb éves 20 000 euró jövedelemmel rendelkező), a jelenlegi vagy jövőbeli munkavégzés szempontjából fontos oktatási lehetőségek előmozdítása.	A részvételi díjak 50%-a, max. 500,00 euró / szövetségi BMBF program
oktatási szabadság	Az egész életen át tartó tanulás népszerűsítése	Az alkalmazottak fedezik a továbbképzés költségeit, a munkáltatók továbbra is

	szakemberek között	fizetik a bért a képzés/szövetségi program során (a szabályozás szövetségi államonként különbözik)
oktatási hitel	Diákok a továbbképzési fázisokban	Max. 7200 euró képzési időszakonként (Berlinben)/szövetségi program
IFLaS "Strukturális változásokkal kapcsolatos kezdeményezés."	Alacsonyan képesítéssel rendelkező, juttatásban részesülők, munkanélküliséggel fenyegetett, szakképzettséggel nem rendelkező munkavállalók, munkába visszatérő emberek, munkaerőpiacra visszatérő emberek, szakképzettséggel rendelkező, munkanélküliséggel fenyegetett emberek, munkába visszatérő személyek, munkaerőpiacra visszatérő személyek	Teljes támogatás oktatási utalvány/JobCenter vagy foglalkoztatási ügynökség révén

WeGebAU „Alacsony képzettségű, idősebb munkavállalók képzése vállalkozásokban.”	1) A kis- és középvállalkozások szakképesítéssel rendelkező munkatársai, akik szeretnék munkájukat biztosítani vagy a foglalkoztathatóságukat javítani a munkájuk várható elvesztése esetén. 2) Elismert szakképesítés nélküli, alacsonyan képzettségű személyek (Berlin), akik szeretnék elismert szakképesítéssel rendelkezni 3) Alacsony képzettségű, szakképesítéssel rendelkező személyek, akik több mint 4 éve nem dolgoztak a szakmájukban	1) Legalább 160 óra vagy 4 hét az idősebb, 45 éves vagy annál idősebb munkavállalók esetében. Az intézkedés költségeinek 75%-os támogatása, <45 év akár 50%-os. 2) 6-24 hónap, 100%-os költségfinanszírozás + bértámogatás 3) 100%-os költségfinanszírozás + bértámogatás
képzési prémium	Regisztrált munkanélküliek, akik sikeresen teljesítették a félidős vagy záró vizsgát (csak a kereskedelmi kamarák által megítélt végzettség esetén).	1000 euró vagy 1500 euró a félidős vagy záró vizsga teljesítésekor/foglalkoztatási ügynökség
továbbképzési ösztöndíj	Tehetséges fiatal szakemberek, szakképzést teljesítő diákok promótálása	További ösztöndíj 3 évre szakmai vagy interdiszciplináris továbbképzéshez, államilag jóváhagyott mértékben/BMBF támogatás
ESZA Szövetségi Program "A szakképzések és fenntartható fejlődést célzó képzések előmozdítása"	BBNE finanszírozási irányelv	Szövetségi Közigazgatási Hivatal (BVA), Szövetségi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Nukleáris Biztonsági Minisztérium
ESZA program QvB Minősítés a foglalkoztatás előtt (Land Berlin)	Munkanélküliek ALG2 juttatással	Szabványos egységköltségen alapuló finanszírozás résztvevőnként az ESZA és az állami társfinanszírozás révén
ESZA-program Nőspecifikus intézkedései	Munkanélküliek, álláskereső,	Akár 100%-os finanszírozás az ESZA és az állami források révén
ESZA program Nemzetközi továbbképzés (Berlin)	Az ALG2 és az ALG1 referencia résztvevői	Akár 100%-os finanszírozás az ESZA és az állami források révén

A Szövetségi Gazdasági és Energetikai Minisztérium jelenlegi támogatási adatbázisában az egyes szövetségi államok további finanszírozási lehetőségei is

megtalálhatók: <http://www.foerderdatenbank.de/Foerder-DB/Navigation/Foerderrecherche/suche.html>.

2.2 Álláslehetőségek a környezet-, természet- és éghajlatvédelem terén

3.2.1 Keresés

Ahogy korábban már említettük, külön kutatás került elvégzésre 32 db. zöld munkahelyekre specializálódó állásportálon. A kutatás 2016. november közepétől 2017. február közepéig tartott (csak az állásajánlatokat emeli ki).

Összesen 16 778 zöld állásajánlat került beazonosításra a zöld munkahelyeket összegyűjtő állásportálokon. Az álláshirdető portálokon egymást fedő hirdetések is találhatók; ez azonban az időkeretre és pénzügyi háttérre való tekintettel nem került kiküszöbölésre. A becslések szerint 10%-os a duplázódási arány. Továbbá zöld állásajánlatok az általános portálokon is felfedezhetők, amelyek itt nem kerülnek figyelembe vételre és melyek szintén duplázódhatnak.

Ennek eredményeképpen 2016. novembere és 2017. február közepe között a zöldágazatban a becslések szerint 15 100 állásajánlat létezett. A Foglalkoztatási Kutatóintézet (IAB) által végzett felmérés szerint (2016. márciusi álláspot szerint www.iab.de/de/befragungen/stellenangebot.aspx) 2016. negyedik negyedévében 510 000 szabad munkahelyet regisztráltak Németország első munkaerőpiacán, amely 2,96%-os részesedést jelentene.

Egy másik, német állásportálokat vizsgáló tanulmány arra világít rá, hogy az Európai álláslehetőségek számának mintegy 4,0%-a található Németországban, normál álláslehetőségeket figyelembe véve, a teljes 2012-es évben (NeuJOBS MUNKADATER 4.2 / December 2013, Bert Colijn: Green Jobs in Europe and the Increasing Demand for Technical Skills).

Ezen a ponton figyelembe kell venni, hogy a vizsgált időszakban (november-február téli hónapok) a mezőgazdaság, az állattenyésztés, az erdőgazdálkodás és a kertészet „zöld” foglalkoztatási területein szezonális tényezők miatt aránytalanul kevés állásajánlat érkezett. Bert Colijn fent említett, egész éves trendeket kutató tanulmánya szerint 26,67%-os részesedéssel ez a szektor tartalmazta a legtöbb állásajánlatot.

Az állásportálokat illetően felmérésre kerültek a "greenjobs.de" portálon 2016. november közepétől 2017. február közepéig meghirdetett állásajánlatok - ez a portál az egyik legfontosabb német, "zöld munkahelyeket" kínáló adatbázis. A kutatott adatok messzemenő részletességgel kerültek rögzítésre, a

munkaajánlatok teljes tartalmával együtt. Ez lehetővé teszi a munkaajánlatok különböző paraméterek szerinti értékelését. Az alábbiakon végeztünk kutatást:

- Megbízó
- Az ajánlat részletes leírása
- A megbízó besorolása magánvállalkozás, társadalmi szervezet, közintézmény állapota szerint
- Ajánlatok száma
- Dátum és hivatkozás

a munkahelyeken az alábbiak szerint kerültek csoportosításra:

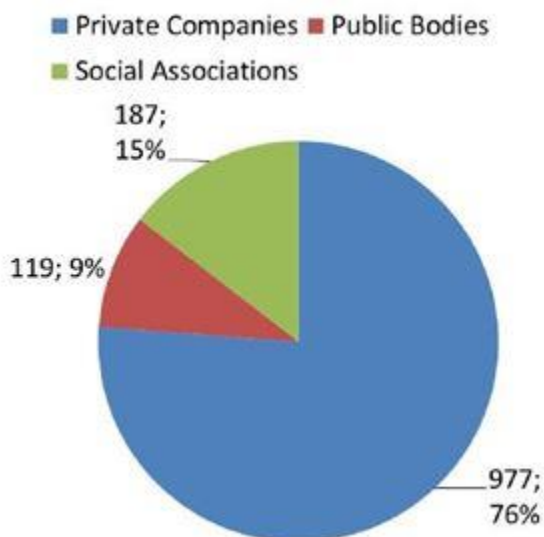
- munkahelyek/különböző iparágak munkaköri leírása szerint (munkahelyek száma)
- Szektor szerint (ágazatonkénti szám)
- Foglalkozás szerint (foglalkozási területenkénti szám)

A „zöld területen” 1 406 állásajánlat került beazonosításra és figyelembevételre.

3.2.2 Eredmények

A legtöbb állásajánlat a magánszektorból származik, ezt követték a társadalmi szervezetek és közintézmények.

2. ábra "Zöld munkahelyek" megbízói



Private Companies	Magáncégek
Public Bodies	Közintézmények

Social Associations	Társadalmi szervezetek
---------------------	------------------------

A következő munkahelyek voltak a legnagyobb számban képviselve:

A műszerészek, villanszerelők, szerelők, laboratóriumi technikusok és hálózati felügyelők az összes meghirdetett állás mintegy 23%-át teszik ki. Következő helyen a projektvezetők és projekt menedzserek állnak, csaknem 13%-al.

Az adminisztratív tevékenységek (asszisztens, hivatalnok) és a tudományos személyzet (megújuló energiaforrások) is népszerű, közel 6%-os részesedéssel.

A területtervezés (tájtervezés, GIS és tájépítészet) és promóter kategória (marketing, beszerzés és marketing) is az álláslehetőségek 4%-át teszi ki. Majdnem 4%-os a Szolgáltatás, Értékesítés és Forgalmazás, valamint az IT-szakértő kategória részesedése.

Körülbelül 3% és 1,5% között vannak a biológusok, az erdészek, a tájökológusok, a mérnökök, az oktatási tanácsadók (2,13%), az építőmérnökök, a tanúsítási kategóriában dolgozók és az élelmiszer-mérnökök. Az állásajánlatok <1%-át képviselik az építési felügyelők, környezetgazdálkodók, agronómusok, virágárusok, kertészek, projektmérnökök, ügyvédek, adománygyűjtők, fejlesztési segéd munkások, osztályvezetők, tanácsadók, geológusok és hidrológusok.

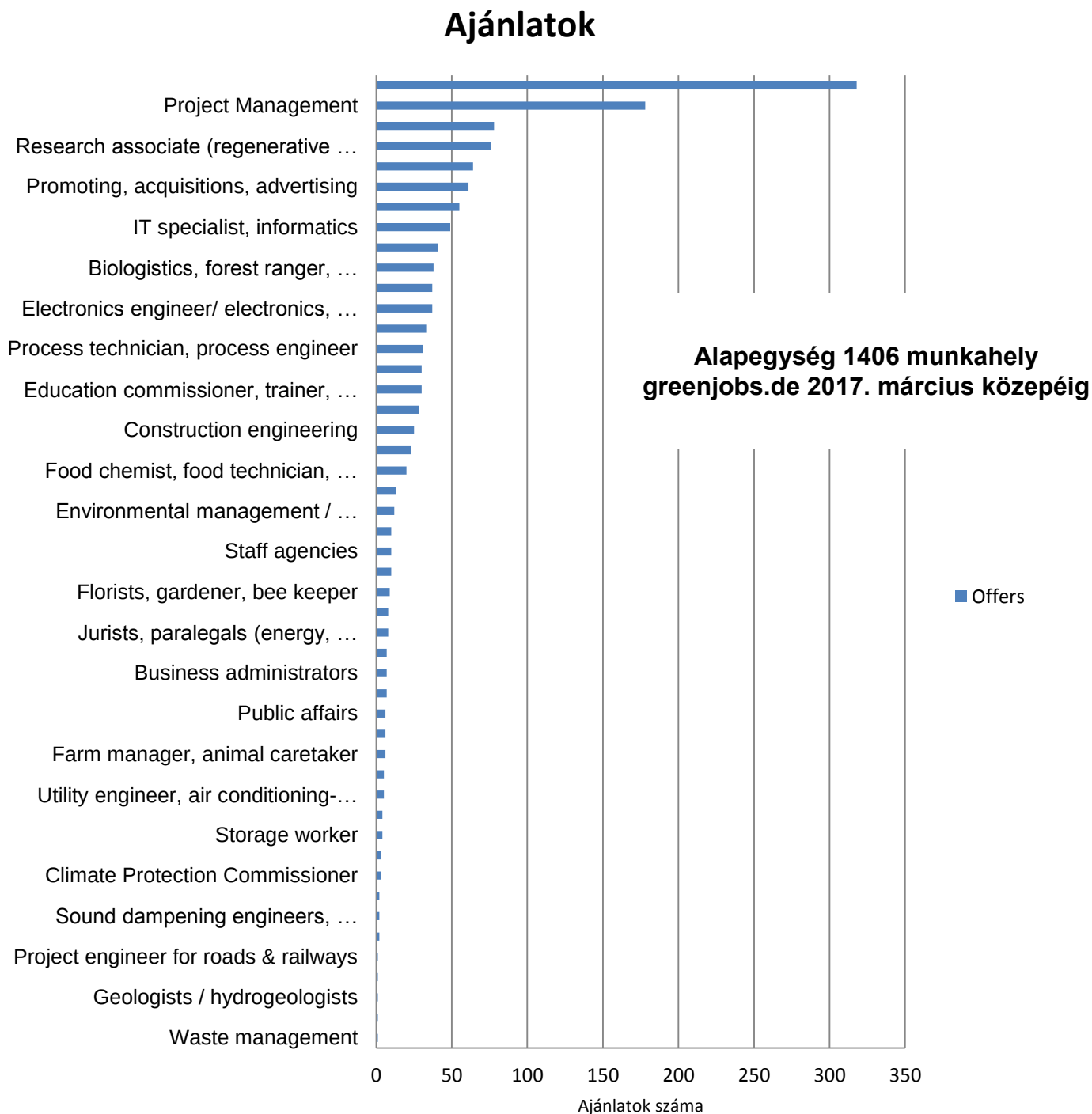
A 4. táblázat mutatja az álláslehetőségek rangsorát. (saját kutatás)

Munkahelyek	Ajánlatok	%-os részesedés
Technikus (villanszerelő, szerelő, laboratóriumi asszisztens, hálózati felügyelő)	318	22,62%
Projektmenedzsment	178	12,66%
Adminisztratív feladatok, asszisztens, hivatalnok	78	5,55%
Tudományos asszisztens (megújuló energia, tanulmányok...)	76	5,41%
Tereprendezés/földrajzi információs rendszerek/tájépítészet	64	4,55%
Promóter, beszerzés, marketing	61	4,34%
Beszerzési osztály, műszaki szolgálat, értékesítési részleg	55	3,91%
IT-szakember, informatikus	49	3,49%
Tanácsadás / CR (???) - Szakember (Energia, Fenntarthatóság)	41	2,92%
Biológus, erdész, tereprendezési ökológus, természetvédő, kertész	38	2,70%
elektronikai mérnök/elektronika, automatizálás	37	2,63%

Könyvelés, beszerzés	37	2,63%
Minőségirányítás, biztonság	33	2,35%
Folyamat technikus, folyamatmérnök	31	2,20%
Oktatási biztos, tréner, környezeti pedagógia	30	2,13%
Média, PR, kommunikáció	30	2,13%
Fejlesztő (termék, projektek)	28	1,99%
Építésmérnök	25	1,78%
Ellenőrzés, tanúsítás	23	1,64%
Élelmiszervegyész, élelmiszer-technikus, vegyész, mikrobiológus	20	1,42%
Építésvezető	13	0,92%
Környezetgazdálkodás / környezettervezés	12	0,85%
Építész tervező, műszaki rajzoló	10	0,71%
Személyzeti ügynökségek	10	0,71%
Mezőgazdasági tudós, mezőgazdasági ökológus	10	0,71%
Virágárus, kertész, méhészt	9	0,64%
Jogász, jogi asszisztens (energia, környezet, természetmegőrzés)	8	0,57%
Vízgazdálkodás, víz/szennyvíz projektmérnök	8	0,57%
Szerelő, építési előkészítő	7	0,50%
Üzleti adminisztrátorok	7	0,50%
Adománygyűjtés	7	0,50%
Farm menedzser, állattartó	6	0,43%
Fejlesztő segéd (táplálék, energia, hálózatok)	6	0,43%
Közügyek	6	0,43%
Közműmérnök, légkondicionálás-fűtés-szellőztetés	5	0,36%
Pénzügyi szolgáltatások - biztosítási ügynökök	5	0,36%
Tároló munkatárs	4	0,28%
Főmegbízott: Természet-, környezet- és fogyasztóvédelem, szennyvíz eltávolítás	4	0,28%
Klímavédelmi biztos	3	0,21%
Szakács (vegetáriánus)	3	0,21%
Szállodai alkalmazott, gondnok, takarítószemélyzet	2	0,14%
Zajtechnológusok, hangmérések	2	0,14%
Tanácsadó/adminisztrátor „Kibocsátásmentes belváros”, elektromobilitás	2	0,14%
Tanácsadó/adminisztrátor „Körkörös gazdaság, hulladékgazdálkodás és tervezés	1	0,07%
Logisztika	1	0,07%
Geológusok / hidrogeológusok	1	0,07%
Tanácsadó / adminisztrátor "Fenntartható turizmus és	1	0,07%

regionális fejlesztés"		
Közúti és vasúti projektmérnök	1	0,07%
Összesen	1406	100%

3. ábra: Állásajánlatok - rangsor



Offers	Ajánlatok
Project Management	Projektmenedzsment

Research associate (regenerative ...	Kutatási munkatárs (regeneratív ...
Promoting, acquisitions, advertising	promótálás, beszerzés, reklámozás
IT specialist, informatics	IT szakértő, informatika
Biologistics, forest ranger, ...	Biológia, erdész, ...
Electronics engineer/ electronics, ...	Elektronikai mérnök/elektronika, ...
Process technician, process engineer	Folyamat technikus, folyamatmérnök
Education commissioner, trainer, .	Oktatási biztos, tréner,
Construction engineering	Építésmérnök
Food chemist, food technician, ...	Élelmiszervegyész, élelmiszer-technikus, ...
Environmental management / ...	Környezetgazdálkodás / ...
Staff agencies	Személyzeti ügynökségek
Florists, gardener, bee keeper	Virágárus, kertész, méhészt
Jurists, paralegals (energy, ...	Jogász, jogi asszisztens (energia, ...
Business administrators	Üzleti adminisztrátorok
Public affairs	Közügyek
Farm manager, animal caretaker	Farm menedzser, állattartó
Utility engineer, air conditioning-.	Közműmérnök, légkondicionálás-.
Storage worker	Tároló munkatárs
Climate Protection Commissioner	Klímavédelmi biztos
Sound dampening engineers, .	Zajtechnológus,.
Project engineer for roads & railways	Közüti és vasúti projektmérnök
Geologists / hydrogeologists	Geológusok / hidrogeológusok
Waste management	Hulladékgazdálkodás
Number of Offers	Ajánlatok száma

A legtöbb munkahelyet az alábbi iparágazatokban kínálták:

A munkahelyeken belül az iparágak kerültek összegzésre. Ebben a pontban az UBA-tanulmány besorolására támaszkodunk (környezet, innováció, foglalkoztatás 03/2014: Arbeit und Qualifikation in der Green Economy (munka és képesítés a zöld gazdaságban), <http://www.umweltbundesamt.de/publikationen/arbeit-qualifikation-in-der-green-economy.de>). (saját kutatáson alapuló adatok)

Ipari ágazatok (az UBA 03/14. tanulmányára alapozva)	Ajánlatok	%
Áram / energia technológia	420	29,9
Egyéb gazdasági szolgáltatások	220	15,6
Egyéb szolgáltatások, környezetvédelmi szervezetek, egyesületek, általános jellegű szervezetek	217	15,4
Feldolgozás Kereskedelem	205	14,6
Mezőgazdaság és erdészet, halászat, partvédelem	72	5,1
Közszolgálat, védelem, társadalombiztosítás	57	4,1
Forgalom, raktározás	33	2,3
Építőipar	26	1,8
Oktatás, tanítás, tanulás	25	1,8

Vízellátás / szennyvíz	25	1,8
Általános kereskedelem, járművek karbantartása	24	1,7
Szabadúszó tudományos és technikai szolgáltatások	21	1,5
Pénzügyi szolgáltatások/Biztosítási szolgáltatások/Crowdfunding	17	1,2
Információ, kommunikáció	16	1,1
Közegészségügyi szektor, szociális szolgálat	13	0,9
Művészet, szórakozás, szabadidő	10	0,7
Hulladékgazdálkodás	4	0,3
Ingatlankezelés és lakhatás	1	0,1
Szénbányászat, nemfém ásványi termékek feldolgozás	0	0,0
Hotel- és étteremipar	0	0,0
Magán háztartások	0	0,0

5. Táblázat Az iparágak szerinti szabad munkahelyek

Közel 30%-kal a legtöbb munkahelyet az energiaellátási / energia-technológiai szektorban kínálják. Ezután az általános szolgáltatási szektor következik mintegy 16%-al, 15,4%-al pedig a környezetvédelmi szövetségek, klubok és egyéb szervezetek által nyújtott szolgáltatások. Összesen 1062 új munkahelyet kerestek ezen a területen. Ez az összes jelentkezés 75,5%-ának felel meg. Érdekes a szolgáltatások nagy aránya ezen a területen.

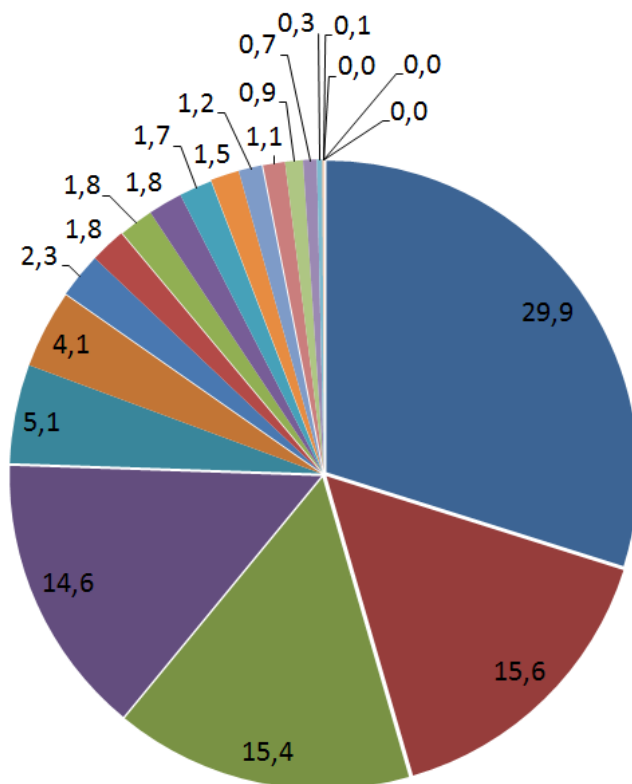
Az ágazatok: Földgazdálkodás és partvédelem; a közigazgatás az esetek 5,1–4,1%-ában keresett alkalmazottakat*, ezzel összesen 9,2%, vagy 129 munkalehetőségért felelve.

A közlekedés, raktározás, építőipar, oktatás, tanulás, víz, általános kereskedelem, szabadúszók, pénzügyi szolgáltatások és kommunikáció ágazatok 2,3% és 1,1% között keresnek új alkalmazottakat, akik közül összesen 13,2% volt ott elhelyezkedve. Ez 187 munkalehetőségnek felel meg.

Ágazatok: Az egészségügy, művészet, hulladékártalmatlanítás és lakhatás 28 munkahelyet, azaz 2%-ot jelentett.

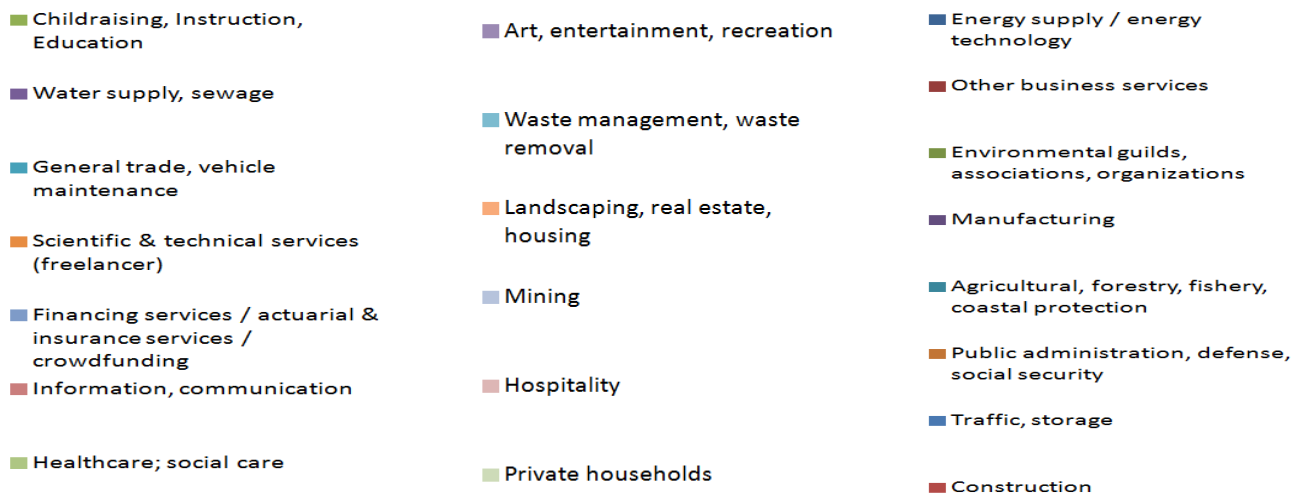
A szénbányászatban, a nemfém ásványi feldolgozóiparban, a szállodai és vendéglátóiparban és a magánháztartásokban nincsenek álláslehetőségek.

4. ábra: Zöld munkahelyek aránya iparágak szerint



% Job Offers of total of 1.406

Az összes, 1406 db. állás %-os aránya



Child raising. Instruction, Education	Gyermekeknevelés Útmutatás, oktatás
Water supply, sewage	Vízellátás, szennyvíz
General trade, vehicle maintenance	Általános kereskedelem, jármű karbantartás
Scientific & technical services (freelancer)	Tudományos és műszaki szolgáltatások

	(szabadúszó)
Financing services / actuarial & insurance services / crowdfunding	Finanszírozási szolgáltatások / aktuáriusi és biztosítási szolgáltatások / crowdfunding
Information, communication	Információ, kommunikáció
Healthcare; social care	Egészségügy; szociális ellátás
Art, entertainment, recreation	Művészet, szórakozás, szabadidő
Waste management, waste removal	Hulladékgazdálkodás, hulladékeltávolítás
Landscaping, real estate, housing	Tereprendezés, ingatlan, lakás
Mining	Bányászat
Hospitality	Vendéglátás
Private households	Magán háztartások
Energy supply / energy technology	Energiaellátás / energia technológia
Other business services	Egyéb üzleti szolgáltatások
Environmental guilds, associations, organizations	Környezeti céhek, egyesületek, szervezetek
Manufacturing	Gyártás
Agricultural, forestry, fishery, coastal protection	Mezőgazdaság, erdészet, halászat és partvédelem
Public administration, defense, social security	Közigazgatás, védelem, társadalombiztosítás
Traffic, storage	Forgalom, tárolás
Construction	Építkezés

Álláslehetőségek a következő foglalkozási területeken (a szakterületek kiválasztása az UBA tanulmány "Qualifikation, Berufe und Branchen für den Übergang in eine Green Economy - eine Bestandsaufnahme" in Umwelt, Innovation, Beschäftigung 01/2017 szerint) („Készségek, szakmák és ágazatok a zöld gazdaságra való átállásban - leltár” a környezetvédelemben, az innovációban és a foglalkoztatásban 01/2017):

6. Táblázat A foglalkozási területek kijelölése

Rövidítés	A foglalkozási területek kijelölése	Szám	%
BF21	Mérnökök	260	18,49
BF39	Kereskedelmi irodai foglalkozás	180	12,80
BF22	Kémikusok, fizikusok, természettudósok	146	10,38
BF23	Technikusok	115	8,18
BF35	Menedzsment, könyvvizsgálat, üzleti tanácsadás	69	4,91
BF38	IT foglalkozások	69	4,91
BF1	Mezőgazdaság, állattenyésztés, erdészet, kertészet	68	4,84
BF7	Fémmegmunkálás, fémgyártás, lapszerkezet, telepítés, szerelőmunka	62	4,41
BF36	Közigazgatási szakmák a közsférában	57	4,05
BF37	Pénzügyi szektor, számviteli osztály	51	3,63
BF30	Egyéb kereskedelmi szakmák (nagykereskedelem, kiskereskedelem és bank kizárásával)	46	3,27
BF40	Irodai támogató szakma, ügyfélszolgálat	46	3,27
BF11	Elektromos szakmák	39	2,77
BF24	Műszaki szakember, kapcsolódó szakmák	24	1,71
BF32	Forgalmi szolgáltatók	23	1,64
BF50	Tanárok	19	1,35
BF31	Reklámszakemberek	17	1,21
BF43	Biztonsági szakmák	14	1,00
BF44	Jogi szakmák	14	1,00
BF51	Kiadványok, Könyvtár, fordítás, adminisztrációs szakmák	10	0,71
BF29	Banki és biztosítási szakértők	9	0,64
BF49	Társadalmi szakmák	9	0,64
BF19	Ellenőr, diszpécser, formatervező, fotós, reklámgyártók	8	0,57
BF46	formatervezők, fotósok, reklámgyártók	8	0,57
BF18	Építőipari foglalkozások, fa és műanyag feldolgozás	6	0,43
BF9	Járműépítés, repülőgépgyártás, karbantartási szakmák	4	0,28
BF20	Szakképzetlen munkások	4	0,28
BF34	Csomagoló, raktáros és szállító munkások	4	0,28
BF25	Felmérések	3	0,21
BF26	Különleges alakulatok	3	0,21
BF28	Nagykereskedelmi és kiskereskedelmi kereskedők	3	0,21
BF33	Légi és tengeri szakmák	3	0,21
BF5	Papírgyártás és -feldolgozás, nyomtatás	2	0,14
BF16	szakácsok	2	0,14
BF17	Italok, luxusételek készítése, egyéb táplálkozási szakmák	2	0,14

BF27	Értékesítési szakmák (kiskereskedelem)	2	0,14
BF54	Tisztítási és ártalmatlanítási szakmák	2	0,14
BF4	Vegyí és műanyag-feldolgozó szakmák	1	0,07
BF42	Ügyvivő / gondnok	1	0,07
BF53	Szállodai és éttermi foglalkozások, hazai gazdaság	1	0,07
BF2	Bányászok, ásványi bányászok, kőmegmunkálás, építőanyag-gyártás, kerámia, üvegkereskedelem	0	0,00
BF3	kőmegmunkálás, építőanyag-gyártás, kerámia, üvegkereskedelem	0	0,00
BF6	Fémgyártás és feldolgozás	0	0,00
BF8	Ipari szerelő, szerszámkészítő	0	0,00
BF10	Precíziós mérnöki munka, kapcsolódó szakmák	0	0,00
BF12	Varró szakmák, textilgyártás, textílfestés	0	0,00
BF13	Textilfeldolgozás, bőrgyártás	0	0,00
BF14	Pékség, cukrászda és édességgyártás	0	0,00
BF15	hentes	0	0,00
BF41	Személyi biztonság, őrk	0	0,00
BF45	Művészek, zenészek	0	0,00
BF47	Engedéllyel rendelkező egészségügyi dolgozók	0	0,00
BF48	Engedély nélküli egészségügyi szakmák	0	0,00
BF52	Személyi higiéniai foglalkozások	0	0,00
Összesen		1406	100

5. ábra: A 0,5% alatti foglalkozási területeket a BF0 alatti ábra összegzi.

A legtöbb ajánlat (18,49%) mérnököknek szól. A vegyészek, fizikusok, tudósok és technikusok 18,59%-kal képviseltetik magukat, ami összesen 37,08%-ot jelent, majd 12,80%-al a kereskedelmi irodai foglalkozások következnek.

Az alábbi foglalkozási területek 5% és 3% között vannak: Menedzsment, könyvvizsgálat, vezetői tanácsadás, informatikai alaptevékenységek, mezőgazdaság, állattenyésztés, kertészet, fémmegmunkálás, üzemépítés, fémlemez gyártás, szerelés, összeszerelők*, közigazgatási foglalkozások a PRS szektorban, pénzügy, számvitel, könyvelés; egyéb kereskedelmi foglalkozások (kivéve a nagykereskedelmet, kiskereskedelmet és banki tevékenységeket), irodai asszisztensek, ügyfélszolgálat*; elektromos foglalkozások. Ezek együttesen 507 ajánlatot jelentenek, ami az összes ajánlat 36,06%-ának felel meg.

A biztonsági és jogi területeken 14-14 álláslehetőséget találtunk.

A következő foglalkozási területeken 10 és 8 közötti ajánlat került beazonosításra a vizsgált időszakban: Szakmák a következő területeken: kiadványok, könyvtár, fordítás, kapcsolódó tudományos foglalkozások; banki szféra, biztosítás, szociális foglalkozások, termékellenőrök, csomagküldők*, formatervezők*, fotósok*, reklámgyártók* összesen 44 ajánlat (3%)

Az alábbi foglalkozási területek mindegyike 6-4 álláslehetőséggel rendelkezett: építés, faipari munka, műanyagfeldolgozás, gépjárműipar, repülőgépgyártás, karbantartási foglalkozások; szakképzetlen munkások, csomagolók, raktáros és szállítási munkások.

Az alábbiak esetében 3-2 ajánlat került beazonosításra: Földmérés és térképezés, speciális műszaki személyzet, nagy- és kiskereskedők, légi és hajózási foglalkozások, papírgyártás és -feldolgozás, nyomtatás, szakácsok, italipar, luxus ételek készítése, egyéb éttermi foglalkozások, értékesítési foglalkozások (kiskereskedelem), takarítási foglalkozások, hulladékkezelés. Összesen 22 ajánlattal az összes hirdetés 1,6%-át teszik ki.

Mindössze egy állásajánlattal képviseltették magukat a vegyi és műanyag feldolgozó foglalkozások, gondnoki, szállodai, éttermi és takarítói foglalkozások. A köfeldolgozás, építőanyag-gyártás, kerámia, üvegipari foglalkozások, fémtermelés és -feldolgozás; ipari mechanika, szerszámkészítők; precíziós mechanika, kapcsolódó foglalkozások; varró foglalkozások, textilgyártás, textildolgozás, textildolgozás, bőrtermelés, sütés, cukrászok, hentesek, örök, általános biztonsági szolgálat, művészek, zenészek, engedéllyel rendelkező és engedély nélküli egészségügyi szakmák, személyi higiéniai foglalkozások terén egy álláshirdetést sem találtunk.

Ebből alapvetően megállapítható, hogy mindenekelőtt a magasabb végzettségű foglalkozási területek játszanak nagyobb szerepet ebben a szegmensben. Ez csak a kutatási időszak rövid, téli időszakára vonatkozik, amikor a szezonális tevékenységek a háttérbe szorulnak.

3.3 Strukturális interjúk összefoglalása - Németország

A felmérésen kívül (elektronikus LimeSurvey-n keresztül) 5 strukturált interjú készült: A munkáltatói szövetség képviselőjével, a képzési és kutatóintézet küldöttségével, egy nem kormányzati szervezet képviselőjével, valamint két oktatási intézménnyel is interjút készítettünk.

Munkáltatói szövetség

A munkáltatói szövetség a bányászat, geológia, környezet és energia szektorban aktív. Körülbelül 50 vállalatot és intézményt képvisel és nemzetközi hálózatoknak is a része.

A környezetvédelmi és éghajlati szempontok nagyon fontosak a szövetség számára. Véleményük szerint nem áll rendelkezésre elegendő továbbképzési lehetőség a környezet-, természet- és éghajlatvédelem terén, így a további oktatásokat szükségesnek ítélik meg. Különösen a jogalkotás, az irányelvek és az említett szektorban érvényes normák terén van szükség továbbképzésre.

Megerősítik az ágazatközi ismeretekkel kapcsolatos képzés iránti igényt is, elsősorban a projektmenedzsment és a csapatmunka terén.

A jövőben egyre több „zöld”, „fenntartható” és ágazatokon átívelő ismeretet igénylő álláslehetőségre számítanak. **Ennek legfőbb okát a szövetség véleménye szerint a jelenlegi ökológiai és politikai kérdések jelentik, nem feltétlenül a gazdasági szempontok.**

A szervezet számára fontos, hogy toborzáskor mind hivatalos végzettséggel, mind munkatapasztalattal rendelkezzen a jelentkező. A hivatalos végzettség alapkövetelmény, melyet továbbképzésnek kell követnie a készségek fejlesztése és a jelenlegi igények

kielégítése érdekében. A munkáltatói szövetség által alkalmazott toborzási stratégia főként álláshirdetésekre, ajánlásokra és ingyenes alkalmazásokra alapul.

Képzési és kutatási intézmény

A megkérdezett képzési és kutatóintézet platformot működtet moduláris/építőelem formájú továbbképzés céljából az energiaépítés területén működő vállalkozások számára a Berlin-Brandenburg régió egyetemeivel együttműködve. Az oktatás fő témái az energiaépítés és az elektromobilitás. Ez a viszonylag új intézmény (kb. 3 éve alakult) már egész Európában és Észak-Afrikában jelen van. Véleményük szerint azonban a felnőttek továbbképzése Németországban és különösen Németország keleti régiójában alulreprezentált. A környezetvédelmi, természetvédelmi és éghajlatvédelmi szempontok, valamint a fenntarthatóság fontos szerepet játszanak ebben az intézményben. A konkrét témákon kívül az ágazatokon átívelő ismeretek és képességek is jelentősek.

Az ágazatközi tudás legnagyobb jelentősége:

- önmenedzsment
- informatikai tudás
- csapatmunka
- a problémamegoldás ágazatokon átívelő megközelítése
- projektmenedzsment
- vezetői képesség
- projekt-marketing és pályázatírás

További igény és szempont a multidiszciplinaritás.

A törvényekhez, irányelvekhez és normákhoz igazítandó főbb készségek a minőségirányítás, a tudásmenedzsment, a környezetgazdálkodás, a fenntarthatósági kódex, a CSR (vállalati, társadalmi felelősségvállalás) és a jelentéstételi kötelezettség. A megkérdezett intézmények a jövőben egyre több „zöld”, „fenntartható” és ágazatokon átívelő ismeretet igénylő álláslehetőségekre számítanak. **Véleményük szerint ennek legfontosabb okai egyértelműen gazdaságosak.** Ez azt jelenti, hogy a környezet-, természet-, és éghajlatvédelmi igények kielégítéséhez további képesítések szükségesek.

Az alkalmazottak keresésének legfontosabb módját az ingyenes alkalmazások és az ajánlások képezik. Fontos személyzeti képesítés a hivatalos végzettség, a referencialevél és a személyiség, a munkatapasztalat csak másodlagos. A hivatalos végzettség kiegészítése továbbképzéssel, a szakmai gyakorlat és a külföldi készségek ugyanolyan fontosak. Azonban a nem formális végzettségek és oktatások is szívesen látottak. A szakmai készségeknek különösen a fenntartható fejlődés, az átalakítási folyamatok és a módszertani ismeretek terén kell meglenniük.

A megkérdezett intézmény évente kutatást végez a Berlin-Brandenburgi régió vállalatai között. A továbbképzés elindítására vonatkozó kérdések megválaszolásakor első helyen az új technikák, technológiák, eljárások és az informatika áll, a munkavállalók kérése csak a második helyen van (lásd: ibbf: Betriebliche Weiterbildung in den Unternehmen des Clusters Energietechnik Berlin-Brandenburg, 2014.) Ez további érdekre világít rá: az alkalmazottak

tisztában vannak azzal, hogy a továbbképzés számukra alapvető fontosságú, és a munkáltatóknak a munkaerő-piaci verseny tényezőjeként tiszteletben kell tartaniuk ezt a tényt.

NGO-képviselő:

A válaszadó civil szervezet a környezetvédelem területén tevékenykedik, különösen a kertészettel, a **környezeti neveléssel** és a kreativitással kapcsolatban. A célcsoportba többnyire fiatalok és menekültek tartoznak. Egy nemzetközi hálózatban dolgoznak. Továbbképzési tanfolyamaikat nemzeti és önkormányzati költségvetésből finanszírozzák. A tanfolyamok időtartama csak egy nap, vagy moduláris rövid tanfolyamokat kínálnak szakmai gyakorlat nélkül. A résztvevők minősítési kritériumai közé a munkatapasztalat, referencialevél, tudásfrissítés és integráció tartozik.

Az ágazatközi ismeretek nagyon fontosak a nem kormányzati szervezetek számára, különösen a projektmenedzsment, az önmenedzsment, a csapatmunka, és a problémamegoldás ágazatokon átívelő megközelítése.

A jövőben egyre több „zöld”, „fenntartható” és ágazatokon átívelő ismeretet igénylő álláslehetőségre számítanak, mindenekelőtt gazdasági okokból. Ebből kifolyólag a továbbképzés terén is nagyobb keresletre számítanak ezekkel a szakterületekkel kapcsolatban.

Az oktatás fő célja a társadalomba való beilleszkedés, a tudásfrissítés, a problémamegoldás ágazatokon átívelő megközelítése, valamint további társadalmi célok.

Az oktatóknak munkatapasztalattal, speciális kiegészítő ismeretekkel, megfelelő személyiséggel és képzési tapasztalattal kell rendelkezniük a pedagógia területén. Emiatt „tanítsd az oktató” programokat keresnek, különösen az interkulturális kompetenciákkal és az interkulturális tudatossággal kapcsolatban.

A megkérdezett civil szervezet sajnálja, hogy a felnőttek számára kevés továbbképzési lehetőség áll rendelkezésre.

Gyermekek esetében a kínálat nagyon nagy.

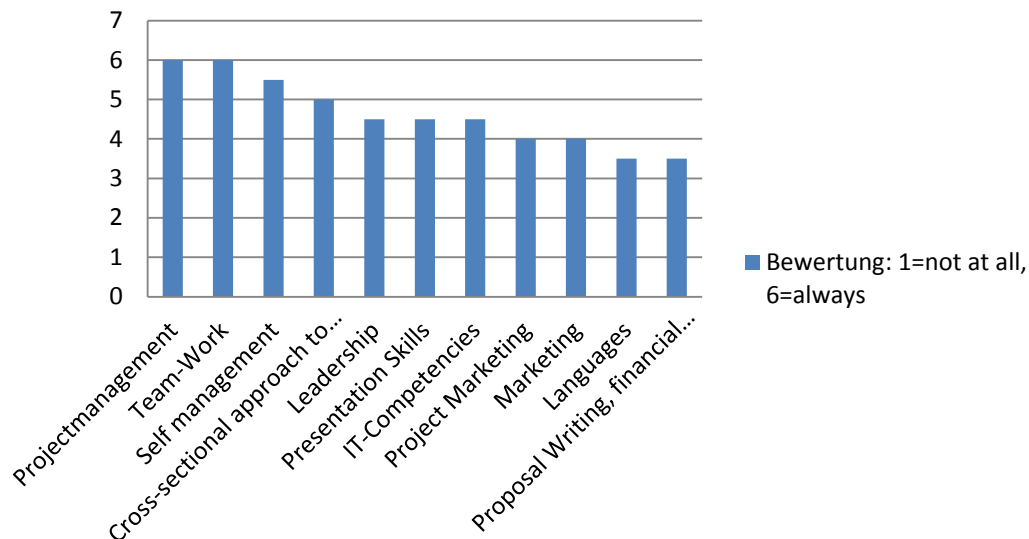
Oktatási intézmények:

Mindkét oktatási intézményt kizárólag a szövetségi állam finanszírozza, bár nemzetközi kapcsolataik is vannak. Folyamatosan növekvő keresletet várnak a zöld, fenntarthatósággal kapcsolatban interdiszciplináris tudást igénylő álláslehetőségek iránt.

Ennek főbb okaként politikai és ökológiai szempontokat tüntettek fel. A két intézmény szerint a környezet-, természet- és éghajlatvédelmi ágazatban jelentős továbbképzésre van szükség.

Ezen igények kielégítésére a válaszadók szakképzett, a szükséges ismeretekkel és készségekkel rendelkező oktatókat, valamint konkrét, megújuló energiára, vízgazdálkodásra és környezetvédelemre összpontosító konkrét képzéseket kértek az oktatók számára.

Vélemény az ágazatokon átívelő ismeretek és képességek fontosságáról

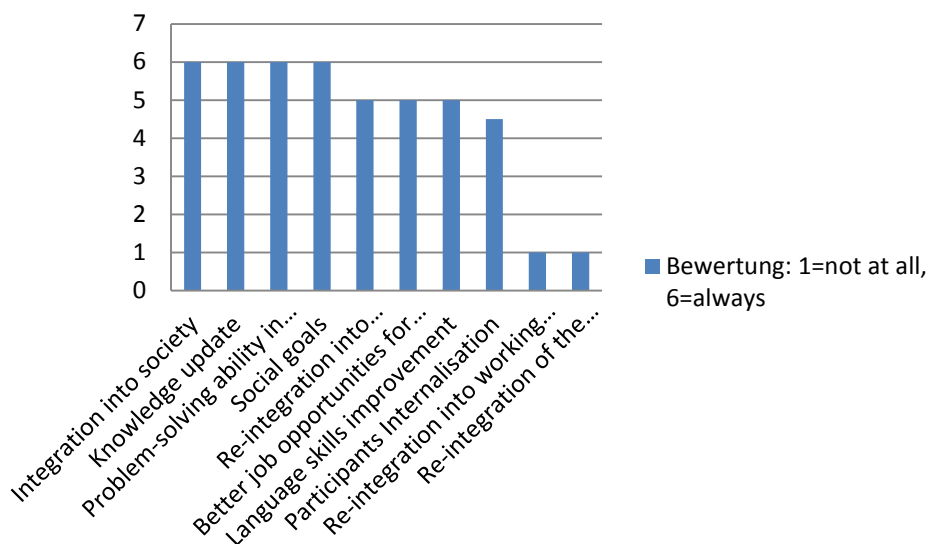


Projectmanagement	Projektmenedzsment
Team-Work	Csapatmunka
Self management	Önmenedzsment
Cross-sectional approach to...	Az alábbiak ágazatokon átívelő megközelítése...
Leadership	Vezetői képesség
Presentation Skills	Előadói képesség
IT-Competencies	Informatikai tudás
Project Marketing	Projekt marketing
Marketing	Marketing
Languages	Nyelvek
Proposal Writing, financial...	Javaslatírás, pénzügy...
Bewertung: 1=not at all, 6=always	Bewertung: 1 = egyáltalán nem, 6 = mindig

6. ábra: A kulcsképeséggel foglalkozó oktatási intézményekkel folytatott interjú értékelése

A szakterületeken túlmenően mind a szektorközi tudás kommunikációját fontosnak tartották, a projektmenedzsment készségek és a csapatmunka pedig elsődleges követelményeket jelentett.

Vélemény a továbbképzési kurzusok céljairól



Integration into society	Társadalomba való beilleszkedés
Knowledge updateproblem-solving ability in...	Tudásfrissítés, problémamegoldó képesség...
Social goals	Társadalmi célok
Re-integration into...	Újbóli integráció...
Better job opportunities for...	Jobb munkalehetőségek...
Language skills improvement	Nyelvi készségek fejlesztése
Participants internalization	A résztvevők internalizálása
Re-integration into working...	Újbóli munkahelyi integráció...
Re-integration of the...	Újbóli integráció a...
Bewertung: 1=not at all, 6=always	Bewertung: 1 = egyáltalán nem, 6 = mindig

7. ábra: A továbbképzéssel foglalkozó oktatási intézményekkel folytatott interjú értékelése

A válaszadók a továbbképzés eredményeként a tudásfrissítést, a társadalmi integrációt, az ágazatközi témák jobb kezelését és a szociális készségek erősítését várják.

4. Foglalkoztatás a környezetvédelem területén

A Szövetségi Környezetvédelmi Ügynökség 2016. évi frissített, környezetvédelemről szóló publikációja feltételezi, hogy a környezetvédelem fontos tényező az egész munkaerőpiacra nézve és melynek részesedése az összes foglalkoztatott személy 5,2%-a (2012-ben). 2012-ben több mint kétmillió ember lett a környezetvédelem terén először alkalmazva.

Érdemes megjegyezni azt is, hogy ugyanez a tanulmány megállapította, hogy a környezetvédelem foglalkoztatásának legnagyobb része, azaz 63%-a a környezetközpontú szolgáltatások területén volt, 1,38 millió alkalmazottal.

A szektorokra bontott állásajánlatok terén végzett kutatásunk is a szolgáltatások magas arányát mutatja, 31,4%-kal. Azonban a kb. 30%-os részesedésért felelő energiaszolgáltatók/energia-technikusok nem lettek figyelembe véve, így hasonlóan magas teljes részesedés várható, és a tendencia valóban megerősítést nyer.

A megújuló energiák területén Németországban a jelenlegi, 2014-es becslések szerint mintegy 350 000 ember van alkalmazva.

Tanulmányában az UBA azt is megállapítja, hogy a környezetvédelmi és éghajlatvédelmi technológiák exportjában is nagy a foglalkoztatási potenciál, hiszen a korlátozott természeti erőforrások, a növekvő környezeti károk, különösen a feltörekvő országokban, valamint az éghajlatváltozás globális keresletet hoz létre.

A tanulmány szerint a jól képzett szakmunkások kulcsfontosságú szerepet játszanak a foglalkoztatás biztosításában és bővítésében, valamint a vállalatok versenyképességének megőrzésében. Emiatt a környezetvédelmi szempontok szakképzésbe, továbbképzésekbe és tanulmányokba való integrálása nagy potenciállal bír, a német környezetvédelmi és éghajlatvédelmi célok, valamint a párizsi éghajlatvédelmi megállapodás elérésének tekintetében is.

A Szövetségi Környezetvédelmi Minisztérium által közzétett Német Környezetvédelmi Technológiai Atlasz „Németországban készült GreenTech 2018” rávilágít, hogy a GreenTech piac milyen jelentőséggel bír a kulcsfontosságú ágazatokban.

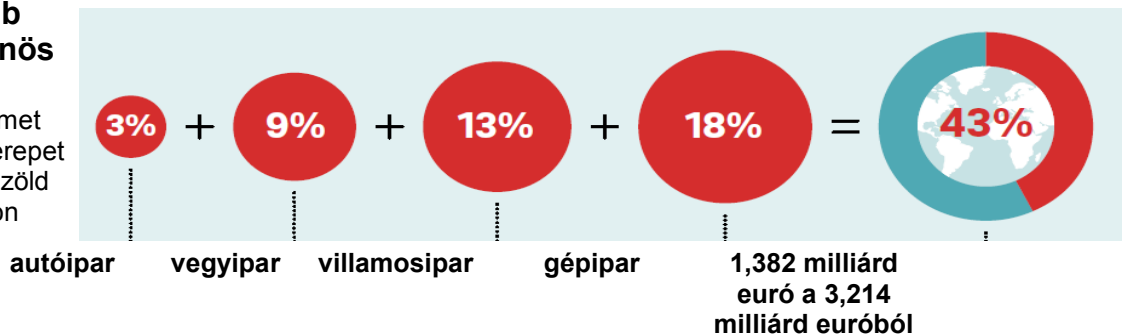
1 Umweltbundesamt: Beschäftigung im Umweltschutz, Entwicklung und gesamtwirtschaftliche Bedeutung, aktualisierte Ausgabe 2016 in umwelt, innovation, beschäftigung// april 2016, (Employment in environmental protection, development and macroeconomic importance, updated edition 2016)
www.umweltbundesamt.de/publikationen/beschäftigung-im-umweltschutz-1

2 Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und nukleare Sicherheit, Referat GI5, „Greentech made in Germany 2018“, Text: Roland Berger GmbH, www.bmu.de/publikationen, www.greentech-made-in-germany.de

Forrás: Roland Berger (2017)

A legfontosabb iparágak kölcsönös függősége

A hagyományos német iparágak központi szerepet játszanak a globális zöld technológiai piacon



A környezetvédelmi technológiák és az erőforrás-hatékonyság globális piaci részesedése 2016-ban

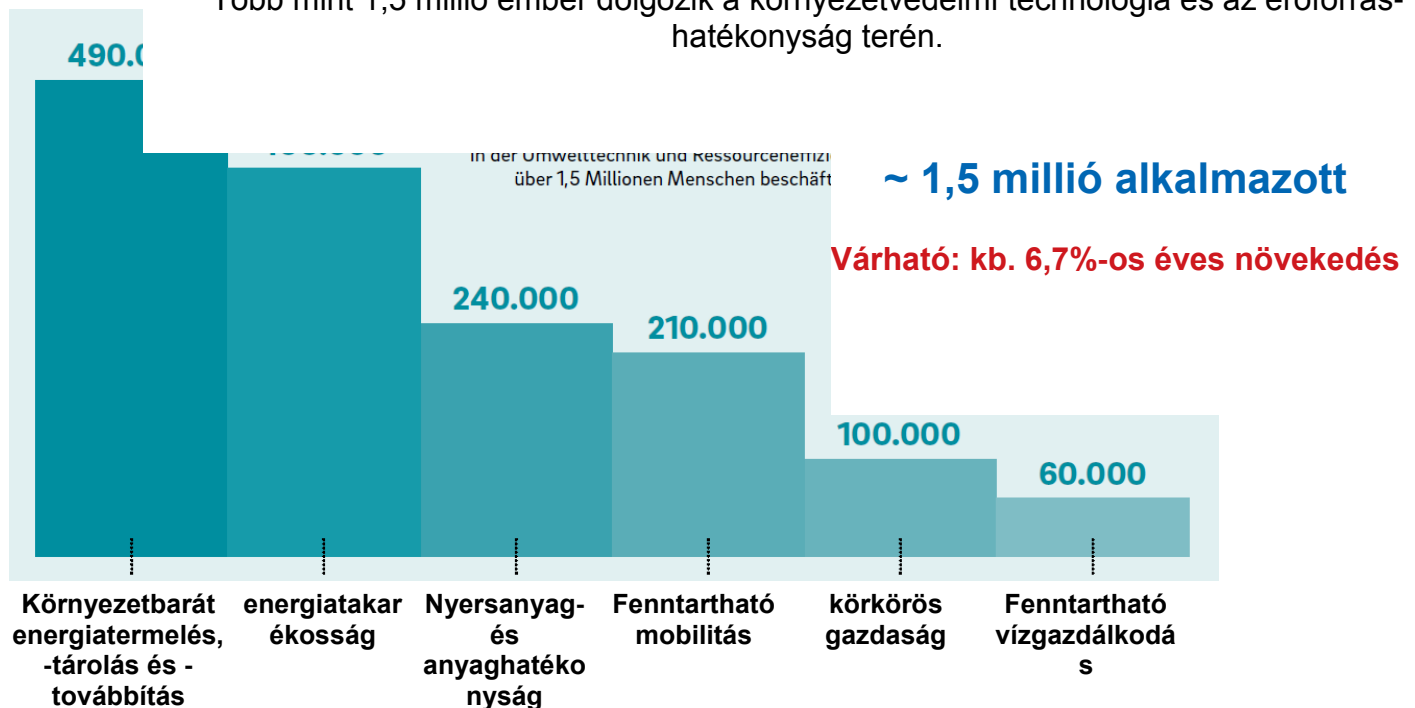
8. ábra: A legfontosabb iparágak kölcsönös függősége

Ez a zöld munkaerőpiacra is hatással van, amint azt az alábbi táblázat szemlélteti.

Forrás: Rola

GreenTech munkahely gép

Több mint 1,5 millió ember dolgozik a környezetvédelmi technológia és az erőforrás-hatékonyság terén.



Beschäftigte in der Umwelttechnik und Ressourceneffizienz in Deutschland 2016

9. ábra: Alkalmazottak a GreenTech iparágban

A legfontosabb tényezők az energia környezetbarát előállítás, tárolása és továbbítása, valamint az energiahatékonyság. Ezt a fejlődést a német kormány „energiaforduló” politikája is hajtja.

5. Szükséges készségek és képesítések a zöld gazdaságban

Tanulmányában (ibid.) Bert Colijn nemcsak a zöld gazdaság európai állásajánlatait vizsgálja, hanem a szükséges készségeket is.

Ezeket a következő kritériumok szerint kategorizálja: Alapkészségek, bonyolult problémamegoldó készségek, szisztémás készségek, technikai készségek és erőforrás-gazdálkodási készségek.

A legnépszerűbb zöld foglalkozások sorrendje: "technikai készségek", "erőforrás menedzsment készségek" és "bonyolult problémamegoldó készségek"¹.

A Szövetségi Környezetvédelmi Hivatal tanulmánya a zöld gazdaságra való áttéréshez szükséges képesítésekről, munkahelyekről és iparágakról.

A Szövetségi Környezetvédelmi Hivatal (Bundesumweltamt) tanulmányt készített a zöld gazdaságra való áttéréshez szükséges képesítésekről, munkahelyekről és iparágakról - Leltár². Ebben a teljes gazdaságot vizsgáló, zöld gazdaságra való áttérés szempontjából különösen fontos ágazatokat összehasonlító tanulmányban arra a következtetésre jut, hogy a hivatalos képesítések aránya hasonló. A mögöttük rejlő végzettségek azonban egyértelműen különböznek egymástól. A fejlődő „zöldülésre” való tekintettel átlagon felüli fontossággal bír a műszaki és mérnöki végzettség. Ez különösen nyilvánvaló a foglalkozási területeket nézve.

A 16/2015³ IAB-vitairat ugyanezt a következtetést vonja le, mely szerint a 2009–2012-es időszakban a rendkívül innovatív környezetvédelmi technológiai területek, mint a mérés-technikai, az elemzés, a mérnöki tudományok és a kutatás pozitívabb fejlődést mutattak a foglalkoztatás tekintetében, mint a többi terület. A tanulmány még azt is kijelenti, hogy az ökönnovációk jobban hajtják a munkaerőpiacot, mint a gazdaság egyéb innovációi. Kizárólag a természetvédelem és a tájgazdálkodás fejlődik negatív irányban a foglalkoztatást illetően.

Kutatásunkban megerősítettük a technikai és mérnöki végzettség, valamint a természettudományok iránti magas keresletet. Kutatásaink szerint azonban a kereskedelmi irodai foglalkozások szintén fontos szerepet játszanak a zöld gazdaságban, ami magyarázható a fent említett, környezet és éghajlatvédelmi technológiák kereskedelmének és exportjának növekedésével.

¹ Bert Colijn "Green Jobs in Europe and the increasing demand for technical skills", Neujobs working paper No.4.2, January 2014, S.21, Projekt NEUJOBS

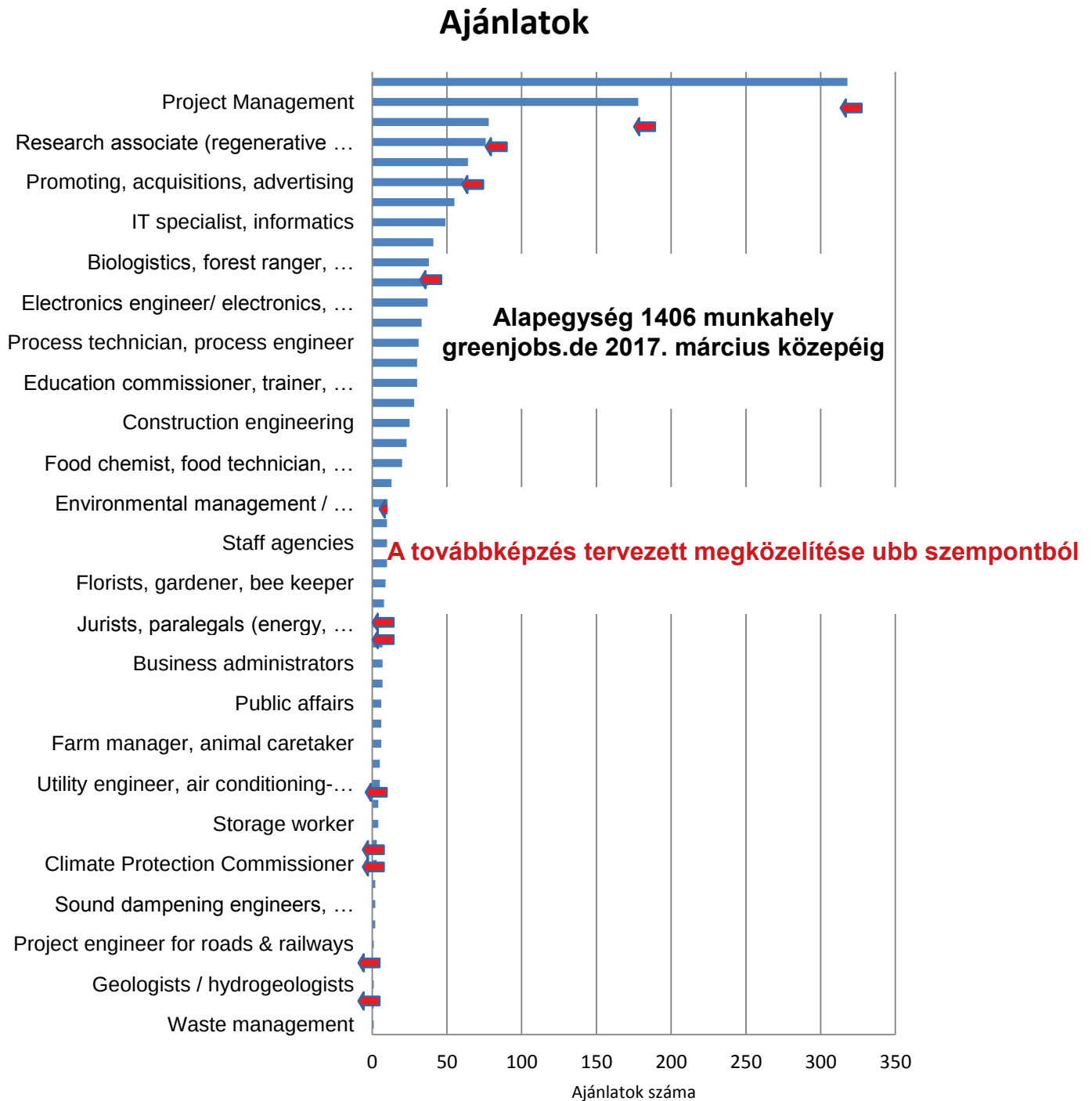
² „Qualifikationen, Berufe und Branchen für den Übergang in eine Green Economy-eine Bestandsaufnahme“ von Stefanie Bauer, Ines Thobe, Dr. Marc Ingo Wolter (GWS) Osnabrück; Dr. Robert Helmrich, Manuel Schandock (BIBB), Bonn; Dr. Gerd Zika, Christof Röttger (IAB), Nürnberg; Franziska Mohaupt (IÖW), Berlin, veröffentlicht in umwelt, innovation, Beschäftigung 01/2017

³ IAB-Discussion Paper 16/2015 Institute for Employment Research of the Federal Employment Agency Regensburger Str. 104, D-90478 Nuremberg
Szerkesztőség: Regina Stoll, Jutta Palm-Nowak, Website: www.iab.de Vitairat letöltése
<http://doku.iab.de/discussionpapers/2015/dp1615.pdf> (ISSN 2195-2663)

6. Az állásajánlatok összehasonlítása a tervezett tanfolyam témáival.

A tanterv megalkotásához a tervezett témák a munkahelyek rangsorához lettek viszonyítva. Ezt követően vált lehetővé annak ellenőrzése, hogy a témák megfelelnek-e a piac igényeinek.

10. ábra: Az állásajánlatok megfelelnek a továbbképzés tartalmának



Ezek az igények a tanterv kidolgozásakor figyelembe vannak véve.

Offers	Ajánlatok
Project Management	Projektmenedzsment
Research associate (regenerative ...	Kutatási munkatárs (regeneratív ...
Promoting, acquisitions, advertising	promótálás, beszerzés, reklámozás
IT specialist, informatics	IT szakértő, informatika
Biologistics, forest ranger, ...	Biológia, erdész, ...
Electronics engineer/ electronics, ...	Elektronikai mérnök/elektronika, ...
Process technician, process engineer Education commissioner, trainer, .	Folyamat technikus, folyamatmérnök, Oktatási biztos, oktató,.
Construction engineering Food chemist, food technician, ...	Építésmérnök, élelmiszervegyész, élelmiszer-technikus, ...
Environmental management / ...	Környezetgazdálkodás / ...
Staff agencies	Személyzeti ügynökségek
Florists, gardener, bee keeper	Virágárus, kertész, méhészt
Jurists, paralegals (energy, ...	Jogász, jogi asszisztens (energia, ...
Business administrators	Üzleti adminisztrátorok
Public affairs	Közügyek
Farm manager, animal caretaker	Farm menedzser, állattartó
Utility engineer, air conditioning-.	Közműmérnök, légkondicionálás-.
Storage worker	Tároló munkatárs
Climate Protection Commissioner	Klímavédelmi biztos
Sound dampening engineers, .	Zajtechnológus,.
Project engineer for roads & railways	Közúti és vasúti projektmérnök
Geologists / hydrogeologists	Geológusok / hidrogeológusok
Waste management	Hulladékgazdálkodás
Number of Offers	Ajánlatok száma

7. Összefoglalás

Továbbképzés a környezet-, természet- és éghajlatvédelem terén:

Tekintettel az éppen kínált képzések nagy számára, ebben a témakörben csak 140 különböző kurzus került azonosításra Németországban 2016. novemberétől 2017. februárjáig (kulcsszó keresés segítségével).

Ha a különböző helyszíneken meghirdetett kurzusokat is figyelembe vesszük, összesen 2701 továbbképzési lehetőség létezik a környezetvédelem, a természet és az éghajlatvédelem terén. Ez a vizsgált időszakban kínált továbbképzési tanfolyamok teljes számának kevesebb, mint 0,13%-a. Ez azt jelenti, hogy ezen a területen a képzési kurzusok száma a „zöld gazdaság” állásajánlatainak számához képest alulreprezentált.

Számos továbbképzési finanszírozási lehetőség létezik, melyet egyre jobban fel lehet használni az említett témakörök esetében.

Álláslehetőségek a környezet-, természet- és éghajlatvédelem terén:

A „zöld” állásajánlatok keresése 3% körüli részarányt mutatott a vizsgált időszakra vonatkozó IAB-statisztikák szerint jelentett álláslehetőségek számához viszonyítva. Ez 15100 állásajánlatot jelent. Itt meg kell jegyezni, hogy a vizsgált időszakban (november-február) a mezőgazdaság, az állattenyésztés, az erdészet és a kertészet hagyományos foglalkozási területei iránti kereslet szezonális okok miatt aránytalanul alacsony volt, így az éves átlagarány ennél magasabb, mint ahogy azt Bert Colyien¹ 2012-es tanulmánya is megerősítette, amely megállapította, hogy a „zöld” munkahelyek az összes kínált munkalehetőség 4%-át tették ki.

Álláslehetőségek besorolása:

Tevékenységi területek:

a „zöld munkahelyeket” figyelembe véve nyilvánvalóvá válik, hogy a műszaki területen (22,62%) és a projektmenedzsmentben (12,66%) végzett tevékenységek a leginkább keresettek. Az adminisztratív szektor, a tudomány, a tájtervezés és a marketing ajánlatok terén végzett tevékenységek is viszonylag nagy, 4% és 5% közötti arányban vannak képviselve.

Foglalkozási területek:

A foglalkozási területek kategorizálásakor világossá válik, hogy a zöld szektorban milyen képesítésekre van szükség. A négy legfontosabb képesítés: mérnökök, kereskedelemmel foglalkozók, tudósok és technikusok.

Ez azt mutatja, hogy ebben a szegmensben a magasabb alapképesítések nagyobb jelentőséggel bírnak a foglalkoztatás szempontjából.

Végzettség a zöld gazdaságban

A 2016.12 UBA tanulmány szerint a „zöld gazdaság” növekvő foglalkoztatottsága (a foglalkoztatottak 5,2%-a 2012-ben¹) miatt a környezetvédelmi szempontok szakképzésekbe, tanulmányokba és továbbképzésekbe való integrálása alapvető fontosságú tényező a foglalkoztatás biztosítása és bővítése, valamint a vállalatok versenyképességének megőrzése szempontjából.

A környezet-, természet- és éghajlatvédelem terén kapott továbbképzés biztosíthatja

azokat a szükséges készségeket, amelyek a piac számára fontosak. A technikai készségek és az alapvető ismeretek mellett ezek magukba foglalják a menedzsment készségeket, valamint a problémák komplex módon történő áttekintését és megoldását. Ez az innovatív munkához szükséges készségek fejlesztését is lefedi.

Nem feltétlenül szükséges teljesen új „zöld foglalkozások” kifejlesztése, mindenekelőtt a meglévő foglalkozásokat kell „zöldebbé” tenni. Ezt a képesítés feladatának tekintjük.

A meghatározandó tanterv a tanulmány megállapításaira alapul annak érdekében, hogy megfeleljen a piaci igényeknek.

1 Bert Colijn “Green Jobs in Europe and the increasing demand for technical skills”, Neujobs working paper No.4.2, January 2014, S.21, Projekt NEUJOBS

1 Umweltbundesamt: Beschäftigung im Umweltschutz, Entwicklung und gesamtwirtschaftliche Bedeutung, aktualisierte Ausgabe 2016 in umwelt, innovation, beschäftigung// april 2016, www.umweltbundesamt.de/publikationen/beschäftigung-im-umweltschutz-1

Irodalom és bibliográfia:

(BMU, UBA 2012:Green Economy, in: BMU(Hrsg.):Umwelt 6/2012,Berlin;
BMUB(2014)Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit(Hrsg.): Greentech made in Germany 4.0-Umwelttechnologie-Atlas für Deutschland, München; Qualifikationen, Berufe und Branchen für den Übergang in eine Green Economy-eine Bestandsaufnahme in Umwelt, Innovation, Beschäftigung 01/2017, www.umweltbundesamt.de/publikationen)

(UBA(Hrsg.) Qualifikationen, Berufe und Branchen für den Übergang in eine Green Economy-eine Bestandsaufnahme in Umwelt, „Innovation, Beschäftigung 1/2017,
www.umweltbundesamt.de/publikationen)„Beschäftigung im Umweltschutz“ in umwelt, Innovation, beschäftigung/april 2016, www.umweltbundesamt.de/publikationen/beschaeftigung-im-umweltschutz-1

„Arbeit und Qualifikation in der Green Economy“, Umwelt, Innovation, Beschäftigung,03/2014 (Hrsg. UBA) www.umweltbundesamt.de/publikationen/arbeit-qualifikation-in-der-green-economy
<http://www.foerderdatenbank.de/Foerder-DB/Navigation/Foerderrecherche/suche.html>
<http://www.foerderdatenbank.de/Foerder-DB/Navigation/Foerderrecherche/suche.html>

<https://www.forum-berufsbildung.de/beratung-und-foerderung/>
<http://www.umweltbundesamt.de/publikationen/arbeit-qualifikation-in-der-green-economy>

Umweltbundesamt: Beschäftigung im Umweltschutz, Entwicklung und gesamtwirtschaftliche Bedeutung, aktualisierte Ausgabe 2016 in umwelt, innovation, beschäftigung// april 2016,
www.umweltbundesamt.de/publikationen/beschaeftigung-im-umweltschutz-1

Bert Colijn“Green Jobs in Europe and the increasing demand for technical skills”, Neujobs working paper No.4.2, January 2014, S.21, Projekt NEUJOBS

„Qualifikationen, Berufe und Branchen für den Übergang in eine Green Economy-eine Bestandsaufnahme“ von Stefanie Bauer, Ines Thobe, Dr. Marc Ingo Wolter (GWS) Osnabrück; Dr. Robert Helmrich, Manuel Schandock (BIBB), Bonn; Dr. Gerd Zika, Christof Röttger (IAB), Nürnberg; Franziska Mohaupt (IÖW), Berlin, veröffentlicht in umwelt, innovation, Beschäftigung 01/2017

IAB-Discussion Paper 16/2015 Institute for Employment Research of the Federal Employment Agency
Regensburger Str. 104,D-90478 Nuremberg
Editorial staff:Regina Stoll, Jutta Palm-Nowak,Website <http://www.iab.de>, Download of this Discussion Paper
www.doku.iab.de/discussionpapers/2015/dp1615.pdf (ISSN 2195-2663)

Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und nukleare Sicherheit, Referat GI5, „Greentech made in Germany 2018“ ,Text: Roland Berger GmbH, www.bmu.de/publikationen, www.greentech-made-in-germany.de

Mellékletek

A környezet-, természet-, és éghajlatvédelmi továbbképzési lehetőségek kutatási áttekintése

A www.greenjobs.de portál 1406 állásajánlatának kutatása és leírása a vizsgált időszakban



III. Tanulmány a zöld munkahelyekről és az oktatásról Magyarországon

Előadó: Polip Ifjúsági Egyesület, Szekszárd, Magyarország

Aktuális változat, 2018. augusztus

Az Európai Unió ERASMUS+ Projektjének keretein belül kidolgozva és finanszírozva: „Az Európai Oktatási Konceptió a Környezet-Természet- és Éghajlatvédelem terén a határokon átnyúló fenntartható fejlődés biztosítása érdekében - EUBILD UNAKLIM“



Erasmus+



Europäisches Bildungskonzept im Umwelt-, Natur-, und Klimaschutz zur Sicherung einer grenzüberschreitenden nachhaltigen Entwicklung
European Educational Concept in Environmental-, Nature- and Climate protection to safeguard Cross-Border Sustainable Development

ERASMUS + No.: 2016-1-DE02-KA-204-003254

Zöld munkahelyek és oktatás - Magyarországon

1. A környezetvédelem helyzete Magyarországon

Magyarországon a környezetvédelem kérdése viszonylag későn vált fontossá, például: az iskolák 1990-ben csatlakoztak a Föld napja világmozgalomhoz, 20 évvel a nemzetközi bevezetése után.

Nemzeti környezetvédelmi keretek:

Nemzeti Fenntartható Fejlődés Tanács 2007

Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégia 2007

Nemzeti Energiastratégia 2030 2012

Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia 2013

A piaci gazdaság első periódusában a környezet kérdése nem részesült kiemelt figyelemben. A korábbi károk hatásai ma is kimutathatók.

Kevés dolog segített felgyorsítani a környezettudatos hozzáállást

- az országot sújtó környezeti csapások (ciánszennyezés, vörösiszap, megoldatlan vízbázis-problémák, melyek a rendszerváltásig nyúlnak vissza, a mezőgazdaságban használt vegyi anyagok...) éghajlatváltozással, globális felmelegedéssel kapcsolatos katasztrófák
- az EU-hoz való csatlakozás, a megállapodások elfogadása, a piaci elvárások
- zöld civil szervezetek, pártok alakultak
- A civil szervezetek bizonyos kérdésekben támogatták a tudatosság növelését (pl. tiltakozások, tudatosságformáló tevékenységek kerültek megszervezésre)
- és a környezetvédelmi hozzáállást az egyének és vállalkozások szintjén, azonban hiányzik a kérdést országos szinten koordináló nemzeti szervezeti tanács. Csak helyi szinten tevékenykedik.
- foglalkoztatási válság
- nemzetközileg elérhető pénzügyi források - főként uniós források - a környezetvédelemről, a zöld gazdaságról és a hozzáállás kialakításáról szóló képzések és projektek támogatására

Ezek azok a tényezők, amelyek inspirálják a civil szervezeteket és a környezettudatos polgárokat arra, hogy nagyobb lépéseket hajtsanak végre, amelyek meghaladják a helyi, uniós támogatásokból eredő érdekeket.

Jó példa az EU forrásaiból létrehozott éghajlati képzésre:

A magyarországi Energiaklub új szemlélet kialakításán dolgozik. A klub egy nem kormányzati módszertani kutatóközpont és egy egyesületi-politikai intézet ötvöze. Emellett a helyi önkormányzatoknak is jelentős szerepe van ezen a téren és elkezdték komolyan venni a kérdést, talán ezért, mert a felmerülő problémák (a szennyezéssel vagy a gazdasági hatásokkal kapcsolatban) sürgős helyi intézkedésekre szorulnak. A 35 tagból álló „Klímabarát települések” nevű új szervezet

annak érdekében alakult, hogy könnyebbé tegye az elkerülhetetlen változásokhoz való alkalmazkodást és segítsen megbirkózni a kihívásokkal, továbbá, hogy saját klímastratégiát alakítson ki.

Forrás: <https://www.energiaklub.hu/projekt/klimavalasz-kepzesek-az-eghajlatvaltozashoz-valo-alkalmazkodas-elosegitesere-helyi-szinten-3751>

2. Felnőttképzési rendszer és zöld felnőttképzés - Magyarországon

Magyarországon egy felnőttképzési törvény vagy érvényben, amely szabályozza az iskolai rendszeren kívüli képzéseket és intézeteket. A nemzeti statisztikai hivatal gyűjti a szektorral kapcsolatos adatokat (<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/felnottoktatas13.pdf>)

Felnőttoktatás meghatározása

Magyarországon jelenleg iskolai oktatás van érvényben: a diákok 6 évesen kezdik el az általános iskolát. 16 éves korig kötelező tanulni. A középiskola - középiskola vagy szakiskola - 18 éves korig tart. Középiskola után a diákok egyetemen folytathatják tanulmányaikat, vagy felnőttképzési oktatásban vehetnek részt.

A „felnőttoktatásban” vagy „felnőttképzésben” használt fogalmak még nem rendelkeznek világos, fogalmi rendszerrel. A különböző dokumentumokban használt kifejezések nem mindig azonosak. A felnőttoktatás és a felnőttképzés fogalma nagyrészt a nagykorúak képzésére utal, de némelyik dokumentumban ettől eltérő jelentéssel is találkozhatunk.

A felnőttoktatás fogalma a Felnőttképzési Törvényben is megtalálható, ahol az iskolai rendszeren kívüli képzésre utal. Alapvető fontosságú, hogy a képzés résztvevői nem diákok és nem állnak hallgatói jogviszonyban a képzési intézménnyel. Olyan személy vehet részt felnőttképzésben, aki befejezte kötelező iskolai oktatását, de a felnőttképzésben olyan személy is részt vehet, aki éppen a kötelező iskolai oktatásban vesz részt.

A tanítás nappali, esti, levelező, vagy egyéb módon kerülhet megszervezésre.

Felnőttképzést számos különböző intézet nyújthat: jogi személyek, jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságok, egyéni vállalkozók, valamint az Országos Köznevelési Intézet által fenntartott köznevelési intézmények.

A felnőttképzés számos formát ölthet:

- A) szakképzés szakképesítés megszerzése céljából (OKJ tanfolyam) a szakképzésről szóló törvény alapján,
- (B) egyéb támogatott szakmai képzés,
- (C) általános nyelvi képzés,
- (D) a fenti pontokban nem szereplő egyéb támogatott képzés.

A Felnőttképzési Törvény azonban nem szabályoz a felnőttek által gyakran igénybevevett képzéseket. Ilyen képzés például a szolgálati (katonai, rendőrségi stb.) képzés, a köztisztviselők bizonyos képzései, az egészségügyi szektor szakmai képzései és a tanárok továbbképzése.

Összefoglalva elmondható, hogy a felnőttoktatás és a felnőttképzés több területre oszlik, azaz többféleképpen is csoportosítható.

A képzési intézmény leggyakrabban használt kategóriái a következők:

1. iskolai oktatás vagy képzés: általános, középfokú vagy felsőfokú oktatás és/vagy szakmai képesítés megszerzése, amelyet a Nemzeti Oktatási Törvény és a Felsőoktatási Törvény szabályoz jogi szinten;
2. iskolán kívüli képzés a hagyományos iskolarendszeren kívül: ezeket alapvetően a felnőttoktatási törvény szabályozza - kivéve azokat, amelyekre már más jogszabályok vonatkoznak (általában bizonyos szakterülettel kapcsolatos képzések).

Felügyelő hatóság a felnőttképzések terén:

A nem formális felnőttoktatási képzéseket az állam 2016. június 1-től szabályozza. Az állam határozza meg az egyéves kurzusok résztvevőinek számát, továbbá támogatja az oktatást a hiányszakmák terén a felnőttképzési törvény által szabályozott nem formális, támogatott (állami támogatású) oktatás révén.

Az Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal www.nive.hu javaslatot tesz az egyes megyék szakképzési struktúrájára. Mindegyik munkakörben három kategória került meghatározásra.

- 1) államilag támogatott (teljes mértékben támogatott)
- 2) Részben támogatott
- 3) Nem támogatott

Különböző képzési szervezetek:

- A külső támogatás nélkül működő üzleti és nonprofit szervezetek elsősorban piaci potenciáljukra összpontosítanak, uniós forrásokból képesek kutatást kidolgozni és megszervezni
- Az üzleti kultúrával rendelkező civil szervezetek és multinacionális vállalatok új igényeket és hozzáállást hoznak létre
- A zöld témájú, szemléletformáló konferenciákon a háttérben működő civil szervezetek mellett számos tudományos kutatóközpont, egyetem, főiskola és egyesület is részt vett.

- A környezetvédelemnek nincs kiváltságos helye a nemzeti képzési rendszer képzési struktúrájában

Zöld felnőttképzések összekapcsolása a zöld állásajánlatokkal:

Mind szakmai, mind felnőttképzési szempontból vizsgáltuk a környezetvédelmi képzéseket. Megállapítható, hogy a nem formális oktatási képzések közül a természethez, környezethez és éghajlathoz kapcsolódó képesítések aránya viszonylag alacsony.

További elemzésre van szükség a jelenlegi felnőttképzések résztvevőinek pontos számának meghatározásához, függetlenül attól, hogy a széles képzési lehetőség megfelel-e a meglévő igényeknek, és hogy a munkavállalói kereslet hogyan viszonyítható a „zöld munkahely” ideológiájához. Alapvető fontosságú a „zöld munkahelyek” fogalmának meghatározása annak érdekében, hogy a zöld munkahely fogalmát összeköttetésbe lehessen hozni a releváns képzésekkel.

Jó példa a nemzeti kurzusra: :

Teljes mértékben támogatott tanfolyamok Tolna megyében

- Környezetvédelmi technikus
- Környezetvédelmi adminisztrátor
- Települési környezetvédelmi szaktechnikus

Ezek az oktatások 1-2 év középiskola utáni felnőttképzést igényelhetnek.

Felnőttoktatás a zöld témában - 2017. május:

Ezek vizsgával és tanúsítvánnyal végződnek

Képzettség megnevezése	Szervező	Képzés hossza
Települési környezetvédelmi szaktechnikus	RIVIERA Felnőttképző Intézmény 4400 Nyíregyháza, Új utca 35. Telefon: 42/313-032	240-360 óra
	Génius Plusz Oktatási Központ 1085 Budapest VIII. ker József krt. 69. fsz. 15. E-mail: info@geniuszplusz.hu 2500 Esztergom Kiss J. U. 82. E-mail: info@geniuszplusz.hu Tel.: 0620/255-5339	240-360 óra
Környezetvédelmi technikus	Génius Plusz Oktatási Központ 1085 Budapest VIII. ker József krt. 69. fsz. 15. E-mail: info@geniuszplusz.hu Tel.: 0620/255-5339	960-1440 óra
	Roth Gyula Erdészeti Szakközépiskola 9400 Sopron, Szent György utca 9. (+36) 99 / 506-470 (+36) 99 / 506-479 rothszki@t-online.hu	960-1440 óra
	KOTK - Külgazdasági Szakközépiskola Külgazdasági Szakgimnázium, 1074 Budapest, Szövetség utca 37. Telefon: 1-344-5202	960-1440
	OKTÁV Továbbképző Központ Budapesti Iroda 1143 Budapest, Gizella út 42-44. Irodavezető: Juhász Dorottya Telefon: (1) 201 2408 E-mail: bpoktav@oktav.hu	960-1440 óra
	Energetikai Szakgimnázium és Kollégium 7030 Paks Dózsa György u. 95. 74/519-300 E-mail: eszieszi.hu	960-1440 óra

	Szegedi SzC Gábor Dénes Szakgimnázium 6724. Szeged Mars tér 14. E-mail: gabord@gdszeged.hu Telefon: 62/558-750	960-1440 óra
Környezetvédelmi mérés-technikus	Székesfehérvári SZC Bugát Pál Szakgimnázium 8000 Székesfehérvár, Gyümölcs utca 15. Tel.: 06-22-312-073 E-mail: bugattitkarsag@gmail.com	240-360 óra
	Génius Plusz Oktatási Központ 1085 Budapest VIII. ker József krt. 69. fsz. 15. E-mail: info@geniuszplusz.hu 2500 Esztergom Kiss J. U. 82. E-mail: info@geniuszplusz.hu Tel.: 0620/255-5339	240-360 hours
Vidékfejlesztési szaktechnikus	Mátrix Oktatási Központ 6000 Kecskemét, Énekes utca 2 - 3. (Énekes utca és Alkony utca sarka) Hrubí Diána képzési adminisztrátor Tel.: 06/70 779-7087 Email: hrubi.dia@matrixoktatas.hu	480-720 óra
Környezetvédelmi adminisztrátor	OKTÁV Felnőttképző Intézmény Sinka Mihály tanfolyamvezető 33/435-755/170, 20/777-9243 sinka@oktav.hu debrecen@oktav.hu	960-1440 óra
Nukleáris környezetvédelmi szaktechnikus	Energetikai Szakgimnázium és Kollégium 7030 Paks Dózsa György u. 95. Tel.: 74/519-300 E-mail: eszieszi.hu	240-360 óra

Nukleáris környezetvédelmi szaktechnikus	Energetikai Szakgimnázium és Kollégium 7030 Paks Dózsa György u. 95. Tel.: 74/519-300 E-mail: eszieszi.hu	740-800 óra
Vidékfejlesztési szaktechnikus	Mátrix Oktatási Központ 6000 Kecskemét, Énekes utca 2 - 3. Hrubi Diána képzési adminisztrátor Tel.: 06/70 779-7087 Email: hrubi.dia@matrixoktatas.hu	480-720 óra
	Barhács Oktatóközpont 1089 Budapest, Vajda Péter u. 10/a. Telefon/Fax: (36)1 216-4658 / (36)1 215-7041 e-mail: barhacs@barhacs.hu	480-720 óra
	Projekt Oktatási és Szolgáltató Kft. 1063 Budapest VI., Szív utca 40. III. em. Telefon: (20) 337-8964 Tel./Fax: +36-1/604-2505 E-mail: varga.adrienn@oktatasok.hu	480-720 óra
	"IOSZIA" Duális Szak- és Felnőttképzési Intézmény 1066 Budapest, Teréz körút 12. Telefonszám: +36 (37) 301-649 Email cím: kepzes@ioszia.hu	480-720 óra
Vízgazdálkodó szaktechnikus	Szegedi SzC Gábor Dénes Szakgimnázium 6724 Szeged Mars tér 14. E-mail: gabord@gdszeged.hu Telefon: 62/558-750	900-1300 óra

Mezőgazdasági technikus	Mátrix Oktatási Központ 6000 Kecskemét, Énekes utca 2 - 3. (Énekes utca és Alkony utca sarka) Hrubi Diána képzési adminisztrátor Tel.: 06/70 779-7087 Email: hrubi.dia@matrixoktatas.hu	960-1440 óra
	Diana Vadász-Felnőttképző Szakképző Iskola és Kollégium 6640 Csongrád, Jókai Mór u. 14. Tel., fax: 06 63/483-790	960-1440 óra
Mezőgazdasági technikus	Génius Plusz Oktatási Központ 1085 Budapest VIII. ker József krt. 69. fsz. 15. E-mail: info@geniuszplusz.hu 2500 Esztergom Kiss J. U. 82. E-mail: info@geniuszplusz.hu Tel.: 0620/255-5339	240-360 óra
	Stúdium Szakközépiskola 3529 Miskolc, Csabai kapu 25. Tel: 46/401-006	240-360 óra
Hűtő-, klíma- és hőszivattyú berendezés-szerelő	Budapest Öveges József Középiskola 1117 Budapest, Fehérvári út 10. (06) 1/246-1579 (06) 1/246-1580	480-720 óra
	Eszkimó Akadémia 108 Budapest, Kozma utca 4. telefonszám: +36-1/445-00-40	480-720 óra
	Mátrix Oktatási Központ 6000 Kecskemét, Énekes utca 2 - 3. Hrubi Diána képzési adminisztrátor Tel.: 06/70 779-7087 Email: hrubi.dia@matrixoktatas.hu	480-720 óra

A zöld felnőttképzéssel kapcsolatos kutatás összefoglalása:

- A vállalatok alapvetően fizetett képzést kínálnak
- A szakterület számos témára osztható
- A hivatalos foglalkoztatási központokban a zöld témák támogatott képzésként nem élveznek prioritást, az általános tudást biztosító képzésekkel ellentétben, mint pl.: általános adminisztrátor
- Elképzelhető, hogy ha a zöld területen több állásajánlat lenne elérhető a Hivatalos Munkaügyi Központ kezdeményezne ilyen jellegű képzéseket
- A munkáltatók ingyenes képzésekre küldhetik munkatársaikat - ebben az esetben az erre szánt idő az ő költségük

3. Zöld állásajánlatok - Magyarország

A zöld munkahelyek nem élveznek prioritást az álláshirdetésekből, nehéz meghatározni, hogy mi számít zöld munkának: a zöld gazdaságban végzett bármilyen állás (pl. sofőr) vagy a munkahely nem tartozik a zöld gazdaságba, de zöld álláshelyként minősíthető (pl. környezetvédelmi megbízott).

A kutatást a www.profession.hu weblapon 2017. március 1. és április 30. között 60 napon át, valamint 2017. június 1-től 30-ig végeztük. Olyan zöld munkahely portálon kerestünk hirdetéseket, ahol az álláslehetőségek saját besorolásunk szerint is zöld állásoknak számítanak, így az itt meghirdetett munkahelyek is változatosak (pl. szakács).

Az első, 60 napos időszakban 2017. március 1-től április 30-ig a következő állásajánlatokat találtuk a www.profession.hu weboldalon, amelyeket más weboldalak is átvettek. www.workania.hu.

Módszerünk a következő volt: munkahelyeket kerestünk a projekthez a weboldalon, majd megnyitottuk az egész hirdetést, elolvastuk a részleteket és eldöntöttük, hogy a munkáltató intézménye vagy szervezete a zöld gazdaságba sorolható-e.

A Dr. Éri Vilma tanulmányában meghatározott „zöld” munkahely definíciót vettük figyelembe.

1. RÉSZ: 2017.03.01. és 2017.04.20. között hazai portálokon meghirdetett állásajánlatok elemzése.

Álláshirdetések	Találatok száma	Összes találat százaléka
Projektmenedzsment	472	13,30%
Technikus (villanyszerelő, szerelő, laboratóriumi asszisztens, hálózati felügyelő)	435	12,12%
IT szakértő, informatika	412	11,47%
adminisztratív feladatok, asszisztensek, folyamatvezető	369	10,28%
média, PR, kommunikáció	277	7,71%
promótálás, beszerzés, reklámozás	255	7,10%
Folyamat technikus, folyamatmérnök	249	6,93%
Minőségirányítás, biztonság	196	5,46%
Építésmérnök	162	4,51%
Élelmiszervegyész, élelmiszer-technikus, vegyész, mikrobiológus	106	2,95%
Szerelő, építési előkészítő	104	2,89%
Pénzügyi szolgáltatások - biztosítási ügynökök	72	2%
Építésvezető	71	1,97%
Logisztika	71	1,97%
Fejlesztő (termék, projektek)	65	1,81%

elektronikai mérnök/elektronika, automatizálás	63	1,75%
kutató társ (regeneratív energiák, tanulmányok)	40	1,11%
Virágárus, kertész, méhészt	39	1,08%
Üzleti adminisztrátor	33	0,91%
Biológus, erdész, tereprendeztési ökológus, természetvédő, kertész	32	0,89%
Közműmérnök, légkondicionálás-fűtés-szellőztetés	21	0,58%
Tanácsadó / adminisztrátor "Fenntartható turizmus és regionális fejlesztés"	17	0,47%
Szállodai alkalmazott, gondnok, takarítószemélyzet	11	0,30%
Oktatási biztos, tréner, környezeti pedagógia	8	0,22%
zónázás, tereprendeztés, földrajzi információs rendszerek, tájépítészt	3	0,08%
Tanácsadó/adminisztrátor „Körkörös gazdaság, hulladékgazdálkodás és tervezés	3	0,08%
Vízgazdálkodás, víz/szennyvíz projektmérnök	1	0,02%
Jogász, jogi asszisztens (energia, környezet, természetmegőrzés)	1	0,02%
Szakács (vegetáriánus)	1	0,02%
Klímavédelmi biztos	0	0%
Zajtechnológusok, hangmérések	0	0%
Geológusok / hidrogeológusok	0	0%

2. RÉSZ: 2017.05.01. és 2017.05.31. között ugyanazokon a hazai portálokon meghirdetett állásajánlatok elemzése:

Álláshirdetések - munkakör	Részletek	Munkáltató
Projektvezető és asszisztens	Szociális vállalkozások fejlesztési projektjeinek vezetője és asszisztense	IFKA Iparfejlesztési Közhasznú Nonprofit Kft.
Hulladékgazdálkodási asszisztens	Legalább 3 éves hulladékgazdálkodási vagy ahhoz hasonló tapasztalat.	VERTIKÁL Nonprofit Zrt

Vizsgálómérnök - projektkoordinátor	Új, tapasztalattal rendelkező alkalmazottat keresünk akkreditált mérési és mintavételi feladatok elvégzésére	ENCOTECH Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.
Projektmenedzser	Projektmenedzseri pozíció nemzeti parkban	Duna-IPoly Nemzeti Park Igazgatóság
Természetvédelmi asszisztens	Asszisztensi pozíció nemzeti parkban	Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság
Projektasszisztens	Projektvezetői pozíció	GreenDependent Intézet

Forrás: <http://www.greenfo.hu/>

Ehhez a kutatáshoz excel fájlt csatoltunk, amely grafikont tartalmaz.

Álláshirdetések másik webhelyről ugyanebben az időszakban:

Álláshirdetések - munkakör	Részletek	Munkáltató
Vezető környezetgazdálkodó	Szennyvíz és komposztálás - adminisztrátor	VASIVÍZ Vas megyei Víz- és Csatornamű ZRt.
Energetika	Beruházások energetikai és technikai támogatása	Richter Gedeon Nyrt.
Kutatási és fejlesztési vezető	Szakterület: Biogáz minőségének gázkromatográfiás meghatározása és az eredmények értékelése	FIBAG Biogas Kft.
raktáros	Raktáros az ország legnagyobb használt feldolgozó hálózatában	BIOFILTER Környezetvédelmi Zrt

Laboráns	Kategória: Erdészeti üzem	FALCO Kft.
Villanyszerelő	Környezetvédelmi cég villanyszerelőt keres	GREENPRO környezetvédelmi cég
Munkavédelmi tanácsadó	Munkával és tűzzel kapcsolatos tanácsadás	ERGONOM Munkavédelmi Szolgáltató Kft. cég
Matematikus - biológus kutató	Szakterület: A bioinformatikai elemzésekhez kapcsolódó algoritmus-fejlesztés	ENVIROINVEST Környezetvédelmi és Biotechnológiai Zrt. cég
Biztonsági tisztviselő	bioinformatikus üzem - munkavédelem elemzése	Richter Gedeon Nyrt.

Forrás: <https://www.profession.hu/>

A zöld képzéssel kapcsolatos kutatás összefoglalása:

- ⇒ Megkérdeztük a Nemzetgazdasági Minisztériumot, hogy rendelkeznek-e olyan adatbázissal, amely elkülöníti a zöld munkahelyeket - a válasz az volt, hogy nem létezik nemzeti szintű kimutatás.
- ⇒ A zöld témakör nem rendelkezik akkora fontossággal, hogy külön statisztikákban vagy nagyobb specifikációkban szerepeljen. Létezik ennek a javítására irányuló stratégia, azonban mi a jelenlegi munkaerőpiacot vizsgálva úgy látjuk, hogy nincs megfelelő hangsúly ezen a területen. Javuló tendencia észlelhető, ez nem vita tárgya.
- ⇒ A magyar munkaerőpiac mérete nem hasonlítható össze a nagyobb EU-s országok munkaerőpiacával, különösen a zöld munkahelyeken terén.

IV. Tanulmány a munkanélküliekre összpontosító lengyel törekvésekről és finanszírozási lehetőségekről a zöld munkahelyek oktatási programjainak támogatása terén.

**Előadó: Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią Polskiej Akademii Nauk,
Krakkó, Lengyelország**

Aktuális változat, 2018. augusztus

**Az Európai Unió ERASMUS+ Projektjének keretein belül kidolgozva és finanszírozva:
„Az Európai Oktatási Koncepció a Környezet-Természet- és Éghajlatvédelem terén a
határokon átnyúló fenntartható fejlődés biztosítása érdekében - EUBILD UNAKLIM“**



Erasmus+



Tanulmány a munkanélküliekre összpontosító lengyel törekvésekről és finanszírozási lehetőségekről a zöld munkahelyek oktatási programjainak támogatása terén.

A tanulmányt az 1. „Tanulmány a munkanélküliekre összpontosító lengyel törekvésekről és finanszírozási lehetőségekről a zöld munkahelyek oktatási programjainak támogatása terén” című tanulmány alapján végeztük.

1. Zöld munkaerőpiac Lengyelországban

Az elmúlt években az Európai Unió hangsúlyozta az úgynevezett „zöld növekedést”. Ez az EU-tagállamok által az „Európa 2020” fejlesztési stratégia keretein belül tett kötelezettségvállalásának eredménye az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának 20%-kal való csökkentése, az energiahatékonyság 20%-kal való növelése és a megújuló energia 20%-kal való növelése terén 2020-ig. Lehetőséget nyújt a munkahelyteremtésre, különösen az úgynevezett zöld munkahelyekre (Európa 2020). A környezetbarát ágazatokban a foglalkoztatás növelése kulcsfontosságú a társadalmi-gazdasági kormányzás szempontjából. A zöld munkahelyek befolyásolják az erőforrás- és energiamegtakarítást, valamint azok hatékony felhasználását az éghajlatváltozás és a környezetszennyezés csökkentése érdekében. A környezetvédelemmel kapcsolatos termékek és szolgáltatások terén zöld munkahelyek jönnek létre.

A zöld munkahelyek meghatározása Lengyelországban nincs szankcionálva, azonban a gazdaság minden ágazatában előfordulhatnak, feltéve, hogy a munkavállalók közvetlenül vagy közvetve részt vesznek az érintett terület környezetének javításában, és törekszenek a környezetre rövid vagy hosszú távon káros hatások csökkentésére (*Zazielenie lokalnych rynków pracy w Polsce, 2010*).

A meghatározás és a támogató intézmények hiánya megnehezíti a zöld munkahelyek tényleges és tervezett számának pontos meghatározását és a megfelelő támogatási intézkedések megtervezését. A zöld munkahelyek megteremtéséhez a menedzsment és a politikai döntések minden szintjén megfelelő támogatásra van szükség mind nemzetközi, mind uniós szinten (Szyja, 2015).

1.1. Állásportálokra való keresés

Az Output 1 kutatás keretei között néhány állásportál került áttekintésre. A legnagyobb a pracuj.pl, de a lengyel munkaerőpiacon csak egy, zöld munkahelyekre specializálódott portál

(rendszeresen frissített) működik: www.teraz-srodowisko.pl. A portál egy olyan B2B felület, amely a környezetvédelmi szektor szakembereinek és dolgozóinak, valamint azoknak készült, akik érdeklődnek a témával kapcsolatban. 2017. január és május között összesen 174 zöld ajánlatot találtunk ezen a portálon.

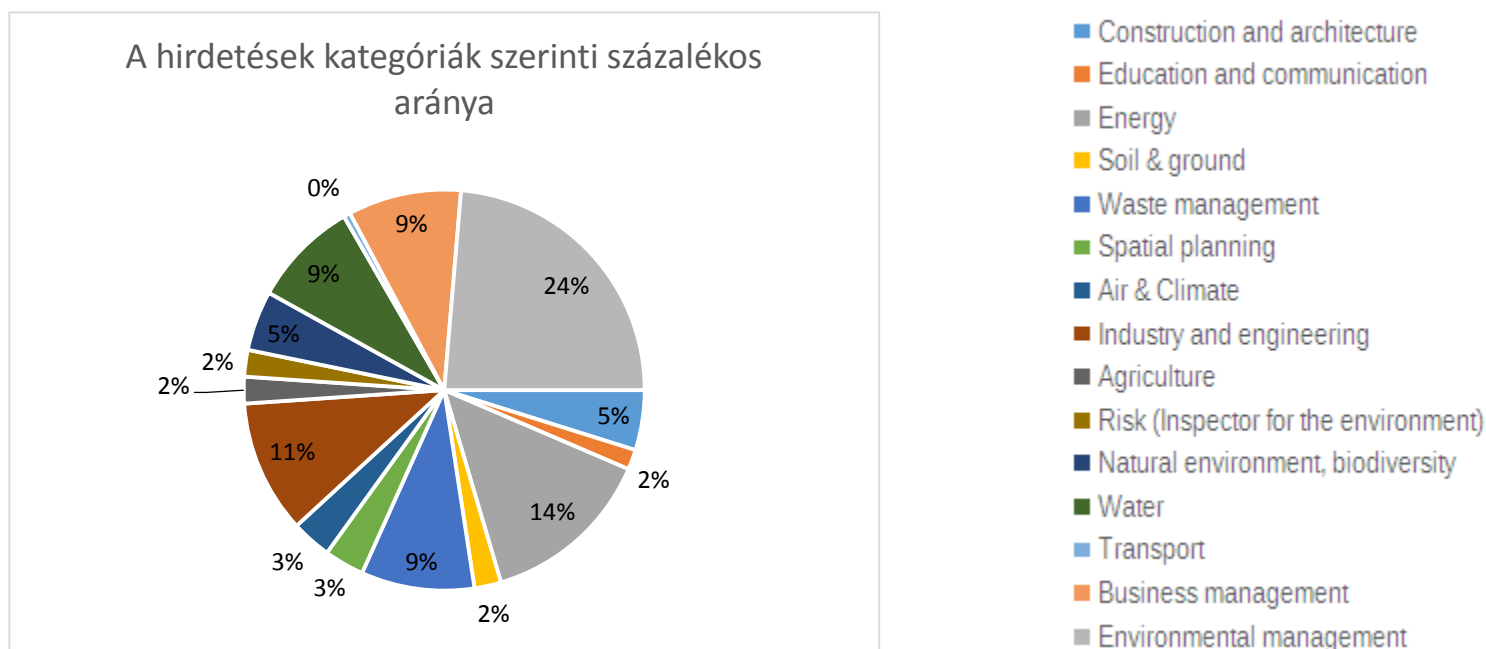
A zöld munkákat a következő ágazatokba soroltuk:

Ágazat	Álláshirdetések	Ajánlatok száma
Építés és építészet	Revitalizációs szakértő (1),	9
	Környezetgazdálkodási és menedzsment szakértő (2), Befektetési menedzser (1),	
	Villamos energia szakértő (2),	
	Infrastruktúra-karbantartó szakértő (1),	
	Építésvezető (1),	
	Koordinátor / egészségügyi munkavezető (1)	
Oktatás és kommunikáció	Értékesítési szakértő (1),	3
	Projektmenedzser (1),	
	Piackutató szakember (1)	
Energia	Energia auditor (4),	26
	Műszaki szakértő (3),	
	Műszaki elemző (2),	
	Energiahatékonysági menedzser/Auditor (2),	
	Energetikai ügyféltanácsadó (3),	
	Befektetési menedzser (2),	
	RES Kereskedelmi tanácsadó (3),	
	RES szakértő (2),	
	Folyamat technikus (1),	
	Termékmenedzser (2),	
	Kulcsfontosságú projektek menedzsment-szakértője (1)	
	Építőmérnök (1)	
Termőföld és talaj	Környezetvédelmi szakértő (2),	4
	Felügyelő (1),	
	Laboratóriumi elemző (1)	
Hulladékgazdálkodás	Környezeti felügyelő (2),	17
	Újrahasznosítási értékesítési képviselő (1),	
	OHS szakértő (3),	
	Környezetvédelmi szakértő (3),	
	Értékesítési képviselő (2),	
	Környezetvédelmi ügynök (1)	
	Hulladékgazdálkodási szakember (3)	
	Komposztáló menedzser (1)	

Területtervezés	Környezetvédelmi szakértő (3),	6
	Laboratóriumi szakértő (1),	
	Területfejlesztési szakember (2)	
Levegő és éghajlat	Környezetmegfigyelő szakértő (2),	6
	Környezeti felügyelő (2),	
	Éghajlati és energiaágazati projektvezető (1),	
	Laboratóriumi szakértő (1)	
Ipar és mérnöki munka	Épületvillamossági tervező / villanyszerelő (2)	20
	Laboratóriumi szakértő (2),	
	Laboratóriumi elemző (3),	
	Folyamatmérnök (5),	
	Termelésmenedzser (3),	
	Munkabiztonsági és munka-egészségügyi alkalmazott (3),	
	Környezetvédelem és vegyi anyagok (4)	
Mezőgazdaság	Felügyelő (3),	4
	Talajügyi előadó (1)	
Kockázat (környezetvédelmi felügyelő)	Környezetvédelmi szakértő (2),	4
	Nukleáris biztonsági osztály szakértő (1),	
	Laboratóriumi elemző (1)	
Természetes környezet, biodiverzitás	Szakértő (5),	9
	Laboratóriumi asszisztens (2),	
	Felügyelő (2)	
Vízgazdálkodó	Környezetvédelmi szakértő (5),	16
	Projektmenedzser (4),	
	Értékesítési képviselő (4),	
	Üzleti menedzsment (3)	
Szállítás	Kulcsfontosságú projektek menedzsment-szakértője (1)	1
Üzleti menedzsment	Értékesítési támogatás szakértő (4),	17
	Regionális menedzser (2),	
	Műszaki értékesítési tanácsadó (4),	
	Termékmenedzser (3),	
	Munkabiztonsági és munka-egészségügyi	

	alkalmazott (1),	
	Megújuló energia szakember (2),	
	Fotovoltaikus tanácsadó (2),	
Környezetgazdálkodás	Környezetvédelmi szakértő (9),	44
	Környezeti felügyelő (8),	
	Laboratóriumi szakértő (6),	
	Laboratóriumi elemző (6),	
	ÖSSZESEN	174

A hirdetések kategóriák szerinti százalékos arányát az 1. ábrán mutatjuk be. Az összes zöld munkahely közül a legnépszerűbbek az alábbiak: környezetgazdálkodás (24%) energiaszektor (14%), ipari és mérnöki szektor (11%). Jelenleg a legnagyobb keresletet a piacon az alábbiak élvezik: környezetvédelmi szakember (9 hirdetés), környezetvédelmi felügyelő (8 hirdetés) és energia auditor (6 hirdetés).



Construction and architecture	Építés és építészet
Education and communication	Oktatás és kommunikáció
Energy	Energia
Soil & ground	Termőföld és talaj
Waste management	Hulladékgazdálkodás
Spatial planning	Területtervezés
Air & Climate	Levegő és éghajlat
Industry and engineering	Ipar és mérnöki munka
Agriculture	Mezőgazdaság
Risk (Inspector for the environment)	Kockázat (környezetvédelmi felügyelő)
Natural environment, biodiversity	Természetes környezet, biodiverzitás
Water	Vízgazdálkodó
Transport	Szállítás
Business management	Üzleti menedzsment
Environmental management	Környezetgazdálkodás
The percentage of offers by the the category	A hirdetések kategóriák szerinti százalékos aránya

1. ábra. A hirdetések kategóriák szerinti százalékos aránya

Előzetes következtetések

1. Lengyelországban a zöld munkahelyek szektora lassabban fejlődik, mint például Németországban.

Németországban a serkentő és támogató intézkedéseknek köszönhetően már mintegy 380000 zöld munkahely jött létre. Lengyelországban ez a fajta tendencia még nem kezdődött el és az energiaágazat korszerűsítése nagyon lassan halad (a fogyasztói és polgári energia támogatásának hiánya) [*Biuletyn Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy*, 2015. március].

2. Az ágazatok és iparágak rendszeres elemzésének hiánya (mutatók -> az akadályok azonosítása és eltávolítása)
3. Lengyelországban nincsenek hivatalosan meghatározva a „zöld munkahelyek”, a „zöld gazdaság” és a „zöld ágazatok a gazdaságban”.
4. Létezik azonban potenciál a zöld munkahelyek lengyel piacán

Irodalom:

Europe 2020, European Commission, 2010

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:PL:PDF>

Zazielenienie lokalnych rynków pracy – wykorzystanie doświadczeń Unii Europejskiej w Polsce, Warszawa 2010

Szyja P., 2015 – Zielona gospodarka w Polsce stan obecny i perspektywy. Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy, nr 41 (1/2015), ISSN 1898-5084

2. Felnőttoktatás Lengyelországban

Ez a fejezet az alábbi publikációkat veszi alapul: „*Uczymy się przez całe życie Przewodnik po kształceniu ustawicznym.*” Nowicki J. & Wiśniewski P. (kizárólag lengyelül) és az Európai Bizottság weblapján található „*Education and Training Monitor 2016*” dokumentumot, valamint az Eurostat-ot.

A **felnőttoktatást** Lengyelországban gyakran „**továbbképzésnek**” nevezik, melynek definíciója: „iskolai felnőttoktatás, valamint az általános ismeretek fejlesztése, szakképzettség kialakítása és az iskolán kívüli fejlődés különböző formái a kötelező iskolai végzettséggel rendelkező személyek számára”.

A lengyel felnőttoktatás a következő szakszavakat tartalmazza:

- **felnőttoktatással és képzéssel** (AET) összefüggő **felnőttoktatás** (AE) . A felnőttoktatás és -képzés hatóköre jelentősen meghaladja az iskolai és felsőoktatási, valamint a hagyományos tanfolyamok körét. Az AET munkahelyi gyakorlati képzésként vagy közösségek szervezett tevékenységeként is szolgál.
- **A továbbképzést** (CE), csak az iskolai oktatásról szóló törvény határozza meg. A CE egy kis része az AET-nek, amely a törvény értelmében kiterjed a felnőtt iskolai oktatásra (ahol a tanulók száma csökken) és az iskolai oktatással kapcsolatos törvényekben meghatározott intézmények által szervezett négy felnőttképzési típusra.

Lengyelországban a felnőttoktatás és -képzés felnőtteket (18 évesnél idősebb személyeket), azaz 31,5 millió embert céloz meg (Központi Statisztikai Hivatal, 2014). Az európai referenciapontot nyújtó csoport az AET-ben az AET-felmérést megelőző négy hétben részt vevő 25-64 évesek csoportja - Lengyelországban 22,3 millió ember tartozik ebbe a korcsoportba.

Az Eurostat szerint a felnőtt lengyelek AET-ben való részvétele immár több éve az EU-28 átlaga alatt maradt. A felnőttoktatás és -képzés Lengyelország legsokrétűbb oktatási területe; ez nemcsak a célcsoportok sokféleségéből, életkorából, hanem társadalmi és szakmai státuszából is fakad, valamint az AET-szolgáltatók széles köréből is.

Lengyelországban a továbbképzés egyrészt az **oktatási rendszerbe** ágyazódik, azaz:

- felnőttiskolák,
- az egész életen át tartó tanulás intézményei,
- gyakorlati képzések,
- továbbképzési központok,
- felsőoktatási intézmények,

másrészről, a **szabad piac** befolyásolja:

- képzési, továbbképzési és személyzeti továbbfejlesztési központok,
- üzleti tevékenységet folytató természetes személyek,

- egyesületek, alapítványok, vállalatok, szövetkezetek és egyéb (külön előírások alapján működnek).

A lengyel egész életen át tartó tanulási rendszer jellegzetessége a felnőttoktatással való azonosítás, amelyet hazánkban a diszperzió jellemez, és amelyet a képzési szolgáltatások dinamikusan fejlődő piaca és a munkanélküliek szervezett képzési rendszere lát el, többek között az egyetemi oktatás és az önképzés.

Az egész életen át tartó tanulás politikájának létrehozásáért és fejlesztéséért, valamint az egész életen át tartó tanulás Lengyelországban történő végrehajtásáért felel: a Tudományos és Felsőoktatási Minisztérium (részletek a www.nauka.gov.pl weboldalon), Országos Oktatási Minisztérium (további információ a www.men.gov.pl weblapon) és a Munkaügyi és Szociálpolitikai Minisztérium (további információ a www.mpips.gov.pl weblapon).

A felnőttoktatási rendszert Lengyelországban a következő jogszabályok szabályozzák:

Az 1997. április 2-i lengyel alkotmány (78. sz. Törvénykönyv, 483 pont és módosításai);

Az oktatási rendszerről szóló, 1991. szeptember 7-i törvény (2004. Törvénykönyv, 256 sz., 2572 pont és módosításai.);

A foglalkoztatás előmozdításáról és a munkaerő-piaci intézményekről szóló 2004. április 20-i törvény (2015. Törvénykönyv 149 pont és módosításai.);

A Munka Törvénykönyve 1974. június 26-i rendelkezése (2014. Törvénykönyv, 1502 pont és módosításai.);

Az árukról és szolgáltatásokról szóló 2004. március 11-i törvény (2011. Törvénykönyv, 177 sz., 1054 pont és módosításai. 43 cikk. 1. bekezdés, 26-29. pont) és annak jogszabályai.

2.1. Stratégiai és programdokumentumok

Az egész életen át tartó tanulás fejlesztésének irányításához a következő stratégiákat dolgozták ki Lengyelországban:

1. Nemzeti Fejlesztési Stratégia 2007-2015

A célok elérésében többek között az alábbiak hivatottak segíteni: az iskolai tantervek és oktatási intézmények elérhetőségének növelése és gazdagítása, munkahelyi szakmai képezések fejlesztése, az egész életen át tartó tanulás lehetőségeit tartalmazó országos információs rendszer megvalósítása és az oktatásba történő befektetések ösztönzése.

2. „Tudás, oktatás és fejlesztés” operatív program (**POWER**)

A program a foglalkoztatás, a társadalmi befogadás, az oktatás, a felsőoktatás, az egészségügy és a jó kormányzás területén végzett tevékenységekre terjed ki. Ezen kívül támogatja a társadalmi innovációt és a transznacionális együttműködést a fiatalok foglalkoztatásának területén és kezdeményezéseiben.

3. Az egész életen át tartó tanulás perspektívája

Meghatározza az egész életen át tartó tanulás tevékenységének célkitűzéseit és irányait Lengyelországban 2020-ig, elősegítve az oktatás új megközelítését, az élet minden szakaszának egyenlő fontosságát és a képesítési rendszerek tanulási eredményeinek elismerését.

4. Nemzeti Képesítési Hálózat

A dokumentum részletezi a Lengyelországban szerzett képesítéseket és leírja a képesítési szintek hierarchiájának jellegét. A lengyel képesítési keretrendszer biztosítja a tanulási eredmények következetességét és teljességét, amelyek három kategóriában kerülnek leírásra: tudás, készségek és társadalmi kompetencia.

2.2. A képzési szolgáltatások piaca Lengyelországban

A munkaerőpiac dinamikája növeli az egész életen át tartó tanulás iránti igényt és az új képesítések megszerzését. Napjainkban a felnőttképzés is a munkaerőpiacra koncentrál. A lengyelországi képzési tevékenységeket a nem állami intézmények három módon gyakorolhatják:

1. Gazdasági tevékenység formájában a gazdasági tevékenység szabadságáról szóló törvény értelmében,

Az iskolai, intézményi vagy iskolai csoportot magába nem foglaló oktatási tevékenységeket a gazdasági tevékenység szabadságáról szóló 2004. július 2-i törvény (2005. Törvénykönyv, 584. pont) rendelkezéseivel összhangban lehet gyakorolni.

E szerint a törvény szerint a képzésben részt vevő oktatási szolgáltatások üzleti tevékenységek közé sorolhatók. Formálisan nem különböznek a többi szolgáltatási tevékenységtől. Emiatt a képzési tevékenység nem igényel különleges feltételeket vagy engedélyezést, koncessziót, beleegyezést vagy értesítést. Nem szükséges bizonyítani az oktatók szakmai képesítését és azt, hogy rendelkezésre állnak-e megfelelő helyiségek. Ez azt jelenti, hogy az ilyen tevékenységek folytatásában érdekelt személyek akadály nélkül gyakorolhatják azt.

2. Közhasznú tevékenységeket végző nem kormányzati szervezetként,

Ez egy társadalmilag hasznos tevékenység, amelyet általában a nem kormányzati szervezetek a közfeladatok területén végeznek, a 2003. április 24-i, közhasznúságról és önkéntes munkáról szóló törvényben (2014. Törvénykönyv, 1118. pont) meghatározottak szerint.

3. Iskola vagy nem állami intézmény formájában az Oktatási rendszerről szóló törvény értelmében.

Az iskolákat és a nem állami intézményeket jogi/természetes személyek hozhatják létre az követően, hogy bejegyzésre kerültek a megfelelő típusú állami iskolák és intézmények működtetéséért felelős önkormányzati egység által vezetett nyilvántartásban. Az iskolák és nem állami intézmények pedagógiai felügyeletét az oktatás megfelelő kurátorai végzik.

A képzést felsőoktatási intézmények is végezhetik a felsőoktatási törvény (a felsőoktatásról szóló, 2005. július 27-i törvény - 2012. évi törvénykönyv, 572. pont és annak módosításai) értelmében.

Akkreditáció - Az iskolán kívüli jelleggel és a tanárképző központokban továbbképzést nyújtó intézmények akkreditációt szerezhettek. Az akkreditált intézmény által vezetett kurzus növeli a foglalkoztatás valószínűségét és lehetőséget ad arra, hogy ez az oktatási forma felnőttképzés esetén hiteles legyen.

2.3. Tanulási formák

Felnőttoktatási és képzési programok (2.3.1. Táblázat). Az iskolai intézmények felnőtt állami és nem állami iskolák, míg a nem iskolai intézmények között közoktatási továbbképző központok, gyakorlati képzőközpontok, valamint a munkahelyi képzőközpontok találhatók. Létezik egy olyan rendszer is, amely a munkanélküliek és a munkakeresők képzésére törekszik.

A felnőttoktatási rendszer Lengyelországban hagyományosan szinte kizárólag a formális iskolai oktatásra támaszkodott, de az elmúlt években nőtt az iskolán kívüli tanulási és képzési lehetőségek száma.

Táblázat 2.3.1. Lengyel oktatási formák

Formális (iskolai)	Nem formális (iskolán kívüli)
Iskolák (középiskolák, általános iskolák, általános középiskolák)	Közoktatási központok (CES-ek) Gyakorlati képzőközpontok (PTC-k), Továbbképző és munka közbeni képzőközpontok: szakképesítés, általános kompetenciákat fejlesztő tanfolyamok, egyéb, ismeretek, készségek és képesítések megszerzését és fejlesztését lehetővé tevő tanfolyamok
Állami és nem állami felsőoktatási intézmények (HEI-k) 1., 2. és 3. ciklusai; posztgraduális programok, nyílt egyetemi kurzusok (e-learning), konferenciák, gyakorlatok és szemináriumok	Egyesületek és magánszemélyek által vezetett nem állami továbbképző és gyakorlati intézmények
	Népi egyetemek Munkáltatók: tanfolyamok, munkahelyi képzés, munkamenet megfigyelés, rotáció, csere, tanulói csoportok, felügyelt egyéni tanulás, konferenciák, coachingok, mentorálás, együttműködés berendezés- és szoftverbeszállító cégekkel

	Munkáltatói szervezetek és szakszervezetek
	Képzési intézmények , beleértve a képzési intézmények nyilvántartásában (RIS) regisztrált intézményeket is
	Állami foglalkoztatási szolgálatok: támogatási eszközök, beleértve a képzést, a gyakorlatokat és a felnőtt szakképzését
	Kutatóintézetek, kutatási alapítványok és PAS-egységek: nem Bologna-rendszerű posztgraduális programok és doktori programok, kurzusok, konferenciák, szemináriumok és gyakorlatok
	Az egyes szakterületekre szakosodott intézmények

Iskolai oktatás

A felnőtteket oktató iskolákat és intézményeket az alábbiak hozhatják létre és működtethetik:

- helyi önkormányzati egység,
- jogi személy,
- természetes személy,
- az iskola vagy intézmény profiljáért felelős miniszter.

Iskolán kívüli oktatás

Általános ismeretek, készségek és szakmai képesítések megszerzése és kiegészítése az egész életen át tartó tanulás intézményeiben (CEC), a gyakorlati képzési központokban (PTC) és a továbbképző központokban (FITC) (2.3.2. Táblázat). A nem iskolai keretek között folytatott továbbképzés lehet állandó vagy extramurális.

Táblázat 2.3.2. Felnőtteknek továbbképzést nyújtó állami intézmények Lengyelországban

Intézmény típusa	Oktatások	A felnőttek továbbképzésének formái
------------------	-----------	-------------------------------------

Továbbképzési központok (CEC)	186 CEC, az iskolákat kivéve (forrás: SIO*, 2015. szeptember 30.) - szakképesítő kurzusokat, általános kompetenciák fejlesztésére irányuló tanfolyamokat, valamint egyéb tanfolyamokat kínál; - felnőttek iskolai továbbképzése a CEC-en belül - pályaválasztási tanácsadás és tájékoztatás, - munkaadókkal és szervezeteikkel, munkaügyi irodáikkal és más nemzeti és külföldi továbbképzési központokkal való együttműködés.	Szakképesítő tanfolyamok és szakmai képességek fejlesztésére irányuló kurzusok; általános kompetenciák fejlesztésére irányuló tanfolyamok; és egyéb iskolai tanfolyamok felnőtteknek a CEC-n belül
Gyakorlati képzési központok (PTC)	157 PTC (forrás: SIO, 2015. szeptember 30.) - szakképesítő kurzusokat, általános kompetenciák fejlesztésére irányuló tanfolyamokat, valamint egyéb tanfolyamokat kínál; - gyakorlati képzés biztosítása szakiskolák számára; - kiegészítő tanfolyamok szervezése fiatal munkavállalók számára; - munkaadókkal, munkaügyi hivatalokkal és más szakképzési szolgáltatókkal való együttműködés; - tanárképző központokkal való együttműködés a szakoktató és képzési tanárok támogatása érdekében.	szakképesítő kurzusok, általános kompetenciák fejlesztésére irányuló tanfolyamok, valamint egyéb tanfolyamok
Továbbképző központok (FITC)	368 FITC (forrás: SIO, 2015. szeptember 30.) - szakképesítő kurzusokat, általános kompetenciák fejlesztésére irányuló tanfolyamokat, valamint egyéb tanfolyamokat kínál; - emellett elméleti képzések szervezése fiatalok munkavállalók számára; - munkaadókkal, munkaügyi hivatalokkal és más szakképzési szolgáltatókkal való együttműködés.	szakképesítő kurzusok, általános kompetenciák fejlesztésére irányuló tanfolyamok, valamint egyéb tanfolyamok
Szakképző és továbbképző központok (VCEC)	A 2011. október 19-i iskolai oktatási törvény módosításával létrehozott, továbbképzési szolgáltatók új típusa. A VCEC-ek a szakiskolák és a továbbképzési szolgáltatók tevékenységeit egyesítik. Legalább egy, a fent említett továbbképző intézményből és egy szakképző iskolából állnak. 92 CEC, az iskolákkal együtt (forrás: SIO, 2015. szeptember 30.) - A VCEC-ben szereplő intézményként jogosultak mindegyik szolgáltatás nyújtására: - pályaválasztási tanácsadás és tájékoztatás; - együttműködés a munkáltatókkal és a szervezeteikkel.	Szakképesítő tanfolyamok és szakmai képességek fejlesztésére irányuló kurzusok; általános kompetenciák fejlesztésére irányuló tanfolyamok; és egyéb iskolai tanfolyamok felnőtteknek a CEC-n belül

Forrás:

https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Poland:Main_Providers#Public_institutions_providing_continuing_education_for_adults

Szakképesítő tanfolyamokat iskolák, valamint állami és nem állami oktatási intézmények is kínálhatnak. Bővítésre került az oktatási és képzési tevékenységekben részt vevő intézmények köre.

Az iskolai oktatási információs rendszer (SIO) szerint **2142 nem nyilvános továbbképző és gyakorlati képzési központ létezik**, köztük **8 olyan**, amelyek iskolákkal együtt oktatási komplexumként működnek.

2.4. Munkanélküliek képesítésének javítására irányuló lehetőségek.

Lengyelország

2.4.1. Képzések

A munkanélküliek és az álláskeresők képzésének megszervezésében a munkaerő-piaci szolgáltatásokat a powiat munkaügyi hivatalok hajtják végre a nemzeti munkaadókkal, képzési intézményekkel, vizsgáztatókkal, valamint posztgraduális és szociális párbeszéd intézményekkel együttműködve.

A munkanélküliek és az álláskeresők szakmai és egyéb képesítésének javítása érdekében kerül megszervezésre, ezzel növelve a munkakeresési esélyeket:

- szakmai képesítések hiánya,
- képesítések módosításának vagy kiegészítésének szükségessége,
- az addigi szakmában való munkavégzés képességének elvesztése,
- aktív álláskeresői készségek hiánya.

A powiat munkaügyi hivatalok által szervezett képzések a tantervvel összhangban lebonyolított kurzusok formájában zajlanak, átlagosan nem kevesebb, mint hetente 25 órában, maximum 6 hónapon át. A résztvevők ösztöndíjra jogosultak.

A képzési költségeket a powiat munkaügyi iroda három formában fizetik ki: egyéni képzés, csoportképzés és a 30 év alatti személyek számára biztosított képzési utalvány.

2.4.2. Tanulmányi kölcsön

Munkanélküliek vagy álláskeresők számára, hogy lehetővé váljon számukra a foglalkoztatás/foglalkoztatás fenntartása, egyéb jövedelemszerző munka megszerzése, vagy különleges képesítést igénylő vállalkozás indítása. A képzés költségeinek finanszírozására szolgáló hitel az átlagkereset 400%-a.

2.4.3. Posztgraduális tanulmányok

A 2005. július 27-i felsőoktatási törvény szerint a nem Bolognai-rendszerű, legalább egy első ciklusú programot teljesített résztvevőnek megrendezett posztgraduális programok a felsőoktatási intézmények által nyújtott oktatás egyik formájának számítanak. A diákok (nem Bolognai-rendszerű) posztgraduális képesítést kapnak a legalább 2 félévig tartó program befejezésekor, ami legalább 60 ECTS-nek felel meg.

A 2014/2015-ös tanévben 434 felsőoktatási intézmény létezett Lengyelországban, köztük 302 nem állami státusszal rendelkező (Központi Statisztikai Hivatal, GUS). Bármely felsőoktatási intézmény nem Bolognai-rendszerű, posztgraduális programot nyújthat azon az egyetemi területen, melyen legalább egy szakterületnek megfelelő Bolognai-rendszerű képzést kínál. A felsőoktatásért felelős miniszter hozzájárulásával és a Tudományos és Felsőoktatási

Általános Tanáccsal (*Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego*) folytatott konzultációt követően a felsőoktatási intézmények más területeken is biztosíthatnak nem Bolognai-rendszerű posztgraduális programokat.

2015-ben 151555 hallgató (a női hallgatók a résztvevők 72%-áért feleltek) vett részt nem Bolognai-rendszerű posztgraduális programon.

2.4.4. Gyakorlat és gyakornoki utalvány

A munkahelyi feladatok elvégzéséhez szükséges gyakorlati készségek megszerzése munkanélküliek esetében anélkül, hogy a munkáltatóval munkaviszonyba kellene lépni. A munkanélküliek 3–6 hónapig dolgozhatnak. A 30 év alatti munkanélküliek legfeljebb 12 hónapos szakmai gyakorlatot igényelhetnek.

Egy másik lehetőség a munkanélküliek szakmai gyakorlatának finanszírozására az úgynevezett gyakornoki utalvány. Az utalvány a 30 év alatti munkanélküliek számára áll rendelkezésre és garantálja az elhelyezést.

2.4.5. Felnőttek szakmai felkészítése

Gyakorlati felnőttképzés vagy felnőtt gyakornokság, amelyhez nem szükséges munkáltatói munkaviszony. A program magába foglalja a gyakorlati készségek és elméleti ismeretek megszerzését, amely vizsgával zárul.

Két forma: 1. Gyakorlati előkészítés - a szakképesítésben való részvétel lehetővé tétele a szakmában vagy a hivatásos vizsga során (a gyakorlati szakképzés 6-tól 12 hónapig terjedhet); 2. a munka megismerése - a kiválasztott szakmai képesítések vagy készségek megszerzése a konkrét foglalkozási feladatok ellátásához; a szakmai besorolásra és a munkaerő-piaci igényekre szakosodott szakképesítésekre vonatkozó képesítés (a gyakornokság 3–6 hónapig tarthat).

A munkanélküli személyt a megyei munkaügyi hivatal továbbíthatja gyakornokságra. Szükséges kérelmet benyújtani abból az irodából, amelybe a résztvevő szeretne bejutni, valamint azon a helyen, ahol a szakképzés vagy szakmai gyakorlat lebonyolításra kerül.

2.4.6. A vizsgadíjak finanszírozása és a jogosultságok megszerzése

Ha egy munkanélküli már megszerezte a képesítéseinek javításához szükséges tudást, elvárható, hogy fedezze a közpénzből fizetett költségeket.

A munkanélküliek a munkaügyi alapból az átlagos bér mértékéig finanszírozhatók, azoknak a vizsgaköltségeknek az erejéig, amelyek lehetővé teszik számukra a bizonyítványok, oklevelek, igazolások, speciális szakmai képesítések megszerzését, valamint a szakma elvégzéséhez szükséges engedélyek megszerzésének költségeinek erejéig.

2.4.7. Ösztöndíj a tanulás folytatására

Azok a szakmai végzettséggel nem rendelkező munkanélküliek, akik a powiat munkaügyi hivatalba való bejegyzésük időpontjától számított 12 hónapon belül felnőtt középiskolai továbbképzésben vesznek részt, akik nyilvános vagy nem nyilvános, nyilvános iskolát megillető jogokkal rendelkező iskolában, vagy extramurális tanulmányokat biztosító felsőoktatási intézményben tanulnak, a munkanélküli ellátások 100%-át kitevő ösztöndíjra jelentkezhetnek.

A továbbképzésért járó ösztöndíj a tanulmány megkezdésétől számított 12 hónapon belül kerül kifizetésre, de az ösztöndíj időtartama a tantervnek megfelelően a tanulmányok befejezéséig meghosszabbítható. A döntést a megyei foglalkoztatási hivatal hozza meg. Szünet esetén nem jár ösztöndíj

2.5. Európai Unió támogatás

Az Európai Unióhoz való csatlakozás lehetővé tette Lengyelország számára, hogy európai pénzügyi támogatást vegyen igénybe, többek között az Európai Szociális Alapból és a Strukturális Alapból.

Strukturális alapok:

1. **Európai Szociális Alap** (Európai Strukturális Alapok)
2. A 2014–2020-as évekre vonatkozó nemzeti operatív program 6 operatív program, többek között a „Tudás, oktatás és fejlesztés” (**POWER**) végrehajtását eredményezte

Program: foglalkoztatás, társadalmi befogadás, oktatás, felsőoktatás, egészségügy és jó kormányzás. Ezen kívül a társadalmi innováció és a transznacionális együttműködés támogatását célzó lépések fedezésére szolgál. A fiatalok foglalkoztatását célzó területek és kezdeményezések.

A minősítés részeként a PO WER-nek köszönhetően az alábbiak lehetségesek:

- Képzésszervezéssel kapcsolatos tevékenységek,
- a más ágazatokban történő foglalkoztatáshoz szükséges kompetenciák vagy képesítések kiegészítése,
- továbbképzés fiatalok számára, akiket formális oktatás befejezésének szükségességével diagnosztizáltak, vagy akiknek megfelelő,
- átfogó és egyéni segítségre van szükségük a megfelelő pályaválasztás terén a képesítéssel és a kompetenciákkal összhangban.

Célcsoport - publikus és nem publikus foglalkoztatási szolgálatok, önkormányzati egységek és szervezeti egységek, önkéntes munkacsoportok, társadalmi-gazdasági partnerek, nem kormányzati szervezetek, olyan intézmények, amelyek megelőző programokat dolgoznak ki (például egyetemek, klinikai kórházak, kutatóintézetek), munkaerő-piaci intézmények, Lengyel Vállalkozásfejlesztési Ügynökség.

A kedvezményezettek - fiatalok, beleértve a 15-29 év közötti munkaképtelen, fogyatékkal élő személyeket, akik nem vesznek részt oktatásban vagy képzésben, munkáltatók és azok alkalmazottai, közigazgatási alkalmazottak, pszichológiai és pedagógiai tanácsadó központok, megelőző programokban részt vevő emberek.

A PO WER program 5 prioritást, "Tengelyt" tűzött ki: I. tengely Fiatalok a munkaerőpiacon II. Tengely A munkaerőpiac, a gazdaság és az oktatás hatékony közpolitikája.

3. **Regionális operatív programok (RPO)** - vajdasági szinten végrehajtott programok 2014 és 2020 között. Az RPO az Európai Regionális Fejlesztési Alapból és az Európai Szociális Alapból van finanszírozva.

2.6. Felnőttoktatás - statisztika

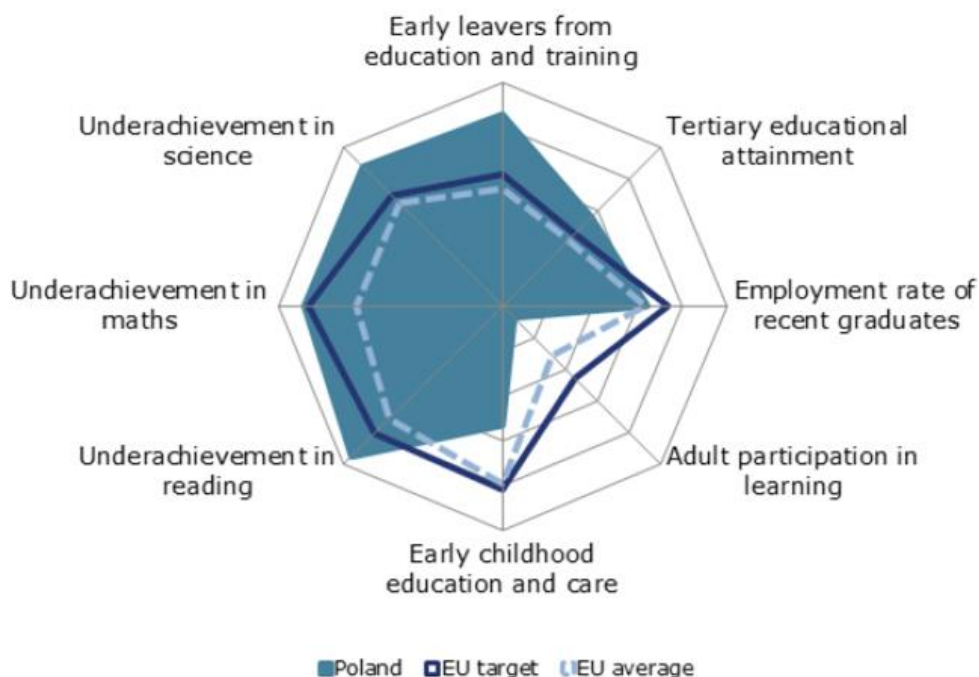
Az Európai Bizottság (2016-os Oktatási és Képzési Figyelő) által bemutatott adatok szerint Lengyelországban nagyon alacsony a felnőttek részvételi aránya az egész életen át tartó tanulásban és a felnőttek gyenge készségekkel rendelkeznek (2.6.1. és 2.6.1. ábra).

Táblázat 2.6.1. Mutatók és referenciaértékek

			Lengyelország		EU-átlag	
			2012	2015	2012	2015
ET 2020-as referenciaértékek						
Oktatás és képzés korai befejezése (18-24 év)	Összesen		5,7%	5,3%	12,7%	11,0%
Felsőfokú végzettség (30-34 éves kor)	Összesen		39,1%	43,4%	36,0%	38,7%
Korai gyermekkori oktatás és gondozás (ECEC) (4 éves kortól a kötelező oktatás kezdetéig)			78.4% ¹¹	87.1% ¹⁴	93.2% ¹¹	94.3% ¹⁴
15 év alatti gyermekek aránya, akik az alábbi téren rendelkeznek hiánnyal:	Olvasás		10,6%		17,8%	
	Matematika		14,4%		22,1%	
	Tudomány		9,0%		16,6%	
A friss diplomások foglalkoztatási aránya iskolai végzettség szerint (20-34 évesek, akik a referenciaév előtt 1-3 évvel befejezték a tanulást)	ISCED 3-8 (összesen)		73,3%	77,4%	75,9%	76,9%
Felnőtt részvétel az egész életen át tartó tanulásban (25-64 év)	ISCED 0-8 (összesen)		4,5%	3,5%	9,2%	10,7%
Egyéb kontextusmutatók						
Oktatási beruházások	Az oktatásra fordított állami kiadások a GDP százalékaként		5,4%	5,3% ¹³	5,0%	4,9% ^{14,p}
	A köz- és magánintézményekkel	ISCED 1-2	4,871€	€5.094 ¹³		13
	kapcsolatos kiadások	ISCED 3-4	4,453€	€4.460 ¹³		13
	diákonként € PPS-ben	ISCED 5-8	6,442€	€6.580 ¹³		13
Oktatás és képzés korai befejezése (18-24 év)	Hazai		5,7%	5,3%	11,6%	10,1%
	Külföldi		;	;	24,9%	19,0%
Felsőfokú végzettség (30-34 éves kor)	Hazai		39,1%	43,3%	36,7%	39,4%
	Külföldi			63,2% ^u	33,8%	36,4%
A friss diplomások foglalkoztatási aránya iskolai végzettség szerint (20-34 évesek, akik a referenciaév előtt 1-3 évvel befejezték a tanulást)	ISCED 3-4		62,7%	68,5%	69,7%	70,8%
	ISCED 5-8		81,5%	85,1%	81,5%	81,9%
Tanulási mobilitás	Diplomások mobilitása (BSC)		0,6% ¹³	0,7% ¹⁴	5,5% ¹³	5,9% ¹⁴
	Diplomások mobilitása (MSC)		1,3% ¹³	1,5% ¹⁴	13,6% ¹³	13,9% ¹⁴

Források: Eurostat (további részletek a 9. fejezetben); OECD (PISA).

Megjegyzések: az adatok a súlyozott uniós átlagokra vonatkoznak, amelyek forrástól függően különböző tagállam-számot fednek le; b = strukturális törés az idősorokban, d = eltérő definíció, p = ideiglenes, u = alacsony megbízhatóság, 11 = 2011, 13 = 2013, 14 = 2014.



Early leavers from education and training	Oktatás és képzés korai befejezése
Underachievement in science	Tanulmányi hiányok
Tertiary educational attainment	Felsőfokú végzettség
Underachievement in maths	Matematikai hiányok
Employment rate of recent graduates	Friss diplomások foglalkoztatási aránya
Underachievement in reading	Olvasási hiányok
Adult participation in learning	Felnőtt részvétel a tanulásban
Early childhood education and care	Kisgyermekkorai nevelés és gondozás
Poland	Lengyelország
EU target	EU-cél
EU average	EU-átlag

2.6.1. ábra Pozíció a legerősebben (külső gyűrű) és leggyengébben (középső rész) teljesítők tekintetében (Monitoring...2016)

2.6.1. Befektetés az oktatásba és képzésbe

Az oktatásra fordított állami kiadások Lengyelországban közel állnak az EU-s átlagához (5,3%, szemben az EU 5% -os 2013-as átlagával). Az oktatásra fordított kiadások aránya meghaladja az EU-s átlagot (12,5%, szemben a 10,3%-kal).

Új intézkedések, amelyeket az Európai Szociális Alap (Európai Strukturális és Befektetési Alapok) (2014–2020 Nemzeti Operatív Program), a „Tudás, oktatás és fejlesztés” (Wiedza-

Edukacja-Rozwój **PO WER**) és a **16 regionális** operatív program finanszírozott a felnőttek egész életén át tartó tanulásban való alacsony részvételi arányának leküzdése érdekében.

2014-től (a foglalkoztatási és munkaerő-piaci intézmények ösztönzéséről szóló, 2013-as törvény értelmében (*Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*) a vállalatok képesek voltak társfinanszírozni munkavállalók képzését az Országos Képzési Alap segítségével (Krajowy Fundusz Szkoleniowy).

Továbbá a közelmúltbeli szakképzési reform bevezette a formális oktatási rendszeren kívül szerzett képesítések teljes érvényesítésének lehetőségét.

2.7. A munkanélküliek és álláskeresők számára képzését biztosító intézmények

2.7.1. Oktatási intézmények nyilvántartása

A foglalkoztatás és a munkaerő-piaci intézmények előmozdításáról szóló, 2014. április 20-i törvény alapján működő oktatási intézmények nyilvántartása (Rejestr Instytucji Szkoleniowych - RIS). Ez a legnagyobb gyűjteménye azoknak az intézményeknek, amelyek Lengyelországban a munkanélküliek és álláskeresők számára képzést nyújtanak. Az ilyen képzést az érdekelt intézményeknek az állami foglalkoztatási szolgálatokkal együttműködve (mint megbízott és állami finanszírozású tevékenység) be kell jegyezniük a regionális munkaügyi hivatal RIS adatbázisába.

2.7.2. Felsőoktatás

Nem Bolognai-rendszerű posztgraduális programokat a továbbképzés egy másik formájaként a közoktatási és nem állami felsőoktatási intézmények, valamint a lengyel Tudományos Akadémia kutatóintézetei és intézményei nyújtanak. A felsőoktatásról szóló törvény nem tér ki a továbbképzésre, de az úgynevezett harmadik felsőoktatási misszió alapján az ilyen típusú programok a továbbképzés részét képezhetik.

2.7.3. Diákok nem Bolognai-rendszerű posztgraduális programokban

A 2005. július 27-i felsőoktatási törvény szerint a nem Bolognai-rendszerű, legalább egy első ciklusú programot teljesített résztvevőnek megrendezett posztgraduális programok a felsőoktatási intézmények által nyújtott oktatás egyik formájának számítanak. A diákok (nem Bolognai-rendszerű) posztgraduális képesítést kapnak a legalább 2 félévig tartó program befejezésekor, ami legalább 60 ECTS-nek felel meg.

A 2014/2015-ös tanévben 434 felsőoktatási intézmény létezett Lengyelországban, köztük 302 nem állami státusszal rendelkező (Központi Statisztikai Hivatal, GUS). Bármely felsőoktatási intézmény nem Bolognai-rendszerű, posztgraduális programot nyújthat azon az egyetemi területen, melyen legalább egy szakterületnek megfelelő Bolognai-rendszerű képzést kínál. A felsőoktatásért felelős miniszter hozzájárulásával és a Tudományos és Felsőoktatási Általános Tanáccsal (Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego) folytatott konzultációt

követően a felsőoktatási intézmények más területeken is biztosíthatnak nem Bolognai-rendszerű posztgraduális programokat.

2015-ben 151555 hallgató (a női hallgatók a résztvevők 72%-áért feleltek) vett részt nem Bolognai-rendszerű posztgraduális programon.

Irodalom:

Nowicki J., Wiśniewski P., 2015 – Uczymy się przez całe życie. Przewodnik po kształceniu ustawicznym. Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie. Központi Statisztikai Hivatal, 2014

3. A lengyelországi környezetvédelmi szektor fejlett képzései

Lengyelországban a környezetvédelem, a természet és az éghajlatvédelem terén felsőoktatási intézmények, továbbképzési központok és üzleti tevékenységet végző természetes személyek nyújtanak képzést. Mindegyik képzési intézmény regisztrálva van a RIS adatbázisban (lásd 2.7 fejezet).

2016-ban a RIS-ben 13520 képzési intézmény 139331 tanfolyamot regisztrált 30 különböző területen. 2016-ban összesen 5633766 személy vett részt képzésen. A környezetvédelem terén 283 képzési intézmény 933 tanfolyamot nyújtott. 2016-ban a RIS-ben szereplő képzési intézmények 86755 vizsgával végződő kurzust kínáltak. 3016 intézmény nyújtott az Európai Szociális Alap által finanszírozott képzéseket.

Az Output 1 kutatás keretei között a RIS adatbázis is áttekintésre került. 2017. áprilisában 765 tanfolyamot volt bejegyezve a környezet, a természet és az éghajlatvédelem terén. Közülük 141-et az Európai Strukturális Alap finanszírozott. A 4.1. Táblázatban bemutatásra került a tanfolyamok száma kategóriákra bontva.

4.1. Táblázat A RIS adatbázisban található képzések száma (2017. április)

	Számvetési, banki, biztosítási, befektetési elemzés	Menedzsment és adminisztráció	Technikai és műszaki cikkek kereskedelme (beleértve az energetikát, az elektromos berendezéseket, a mechanikát és a kohászatot)	Bányászati és feldolgozóipar	Építészeti és építés	Környezetvédelem	Szállítási szolgáltatások	Egyéb
Szám	1	4	25	1	9	717	1	7
Százalék	0,13%	0,5%	3,2%	0,1%	1,1%	94%	0,13 %	0,9 %

A legnépszerűbbek a környezetvédelemmel kapcsolatos képzések voltak. A témák nagy részét a Környezetvédelem, Környezetvédelmi Könyvvizsgáló, Energiaellenőr, Hulladékgazdálkodás és Ökológia teszi ki. Ez nagy sikerre és a témával kapcsolatos

érdeklődésre utal. A speciális környezeti ismeretek iránti kereslet Lengyelországban egyre növekszik a közsféra növekvő környezettudatossága miatt. A környezetvédelmi jog alapszintű ismerete a vezetői személyzet oktatásának alapvető részét képezi. A környezetvédelmi követelményekről és az abban uralkodó trendekről szóló ismeretek nélkül nehéz ésszerű üzleti döntéseket hozni. Ide tartoznak az olyan tanfolyamok, mint például a hulladékgazdálkodás, melynek terén az Európai Bizottság zárt ciklusú hulladékgazdálkodást ír elő (a 2014-es Európai Nulla Hulladék alapján). Hasonló helyzet figyelhető meg az energetikai auditor kurzusok esetében. Az elmúlt években Lengyelországban megnőtt a megújuló energiaforrások iránti igény (PV-szerelők, energetikai tanácsadók stb.). A piaci igény a szakterület számos kurzusának megfelel. A tanfolyamok megfelelnek a jelenlegi piaci keresletnek.

A képzések nagy részét rövid távú kurzusok (néhány órától több tucat óráig) képezik, amelyeket többnyire magán képzőintézmények nyújtanak. A részvétel átlagos költsége 100 és 600 euró között mozog. A munkanélküliek esetében úgy tűnik, hogy a meglévő tanfolyamok és képzések a rövid időtartam miatt nem növelik a zöld szakmákra való alkalmasságot. Nehéz ilyen rendszer keretei között megfelelő képzésben részesülni és megfelelni a modern gazdaság elvárásainak (technológia ismeretének hiánya, projektek ismeretének hiánya, új berendezések, szolgáltatások stb. megismerése). Másrészt érdemes megjegyezni, hogy a munkanélküliek esetében még az adott területen szerzett minimális tapasztalat is jobb eséllyel biztosít munkalehetőséget, mint az egyetemi képzésben lemorzsolódott személyek esetében.

4. Strukturális interjúk - összefoglaló

Az 1. Outputon belül MEERI PAS 5 strukturált interjút hajtott végre: 1-et a civil szervezetek képviselőjével, 1-et a munkáltatóval és 3-at az oktatási intézmények képviselőivel.

A munkáltató az energiaágazatot képviseli és 20 év tapasztalattal rendelkezik a fűtési megoldások piacán. Mivel a cégprofil szorosan kapcsolódik a geotermikus energiához, a fűtési kérdésekhez és a vízellátáshoz, a munkavállalók megfelelő tudása nagyon fontos. Különösen fontosak a környezettel, a természettel és az éghajlattal kapcsolatos ismeretek. A vállalat a kezdetektől fogva új, alacsony kibocsátású technológiákba és infrastruktúrákba fektet be. Ennek köszönhetően megvalósítja az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésére irányuló uniós politikát. A vállalkozó magasan képzett és tapasztalt mérnöki és műszaki munkatársakat foglalkoztat, továbbá a vállalatnak a működési létesítmény alapszabálya miatt kényszerítenie kell a jogszabályokkal vagy a környezetvédelmi előírásokkal kapcsolatos ismeretek fejlesztését. Ebből az okból kifolyólag fontos növelni a személyzet tudását az energetikai jog, az ISO, az épületjog és a vízjog területén. A fenti követelmények miatt a munkavállalóknak megfelelő ismeretekkel és képességgel kell rendelkezniük a problémamegoldáshoz. Ez a fő oka annak, hogy a cég ösztönzi a munkavállalókat és lehetővé teszi számukra a megfelelő képzésben való részvételt.

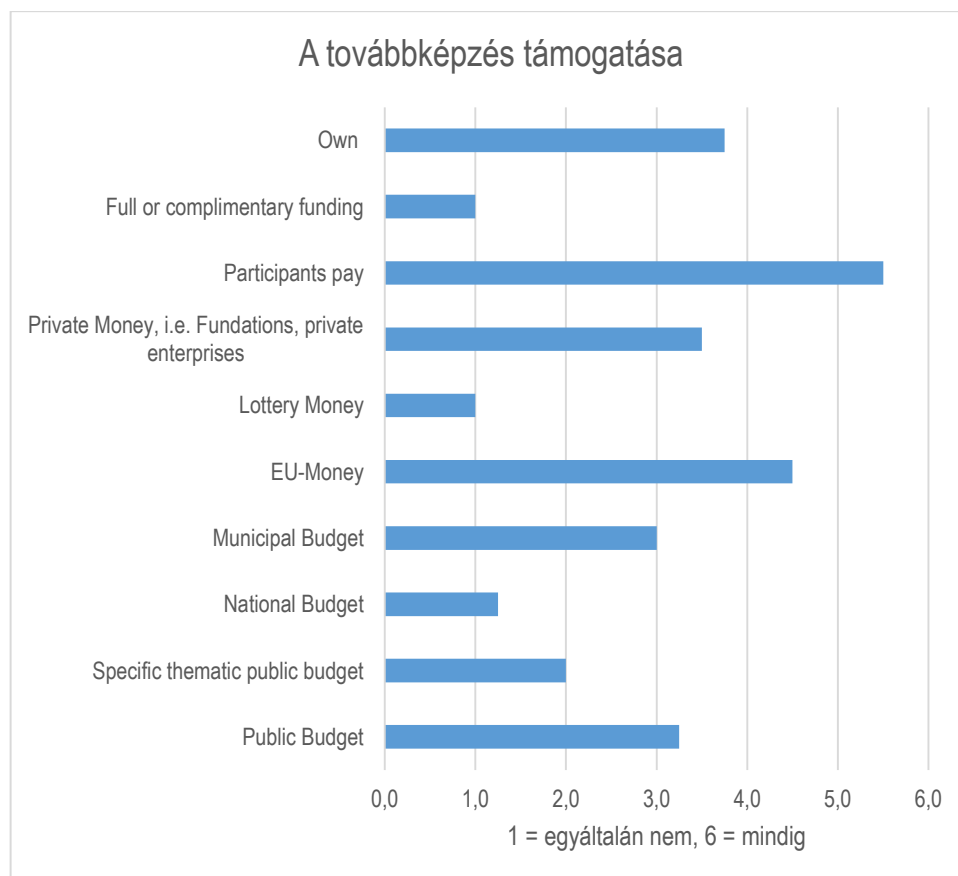
A munkáltató rámutatott arra is, hogy az új alkalmazottak toborzásakor fontosabbak a munkahelyi tapasztalatok és referenciák, mint a végzettség (legalább érettségi diploma szükséges). A munkáltató által alkalmazott toborzási stratégia főként álláshirdetésekre, ajánlásokra és ingyenes alkalmazásokra alapul.

A lengyel munkáltató szerint igény van a személyzet képzéseinek és kompetenciáinak növelésére. A meglévő tudományos programok nagy része nem felel meg a piaci követelményeknek. A tudomány nem követi a politikát és ezért a vállalatoknak további képzést kell lebonyolítaniuk a munkavállalók számára. A munkáltató szerint a felsőoktatás jelenleg nem készíti elő a tanulókat konkrét munkára, ebben az esetben a bányászatra. A munkáltató elsősorban a szakmai gyakorlat hiányára és a nemzeti nyelvű tankönyvek hiányára (számos külföldi kiadvány) mutatott rá.

Az oktatási intézmények képviselői között folytatott interjúk rávilágítottak arra, hogy a válaszadók intézményeiben milyen mértékben fejlődött az oktatás. Az ezekben az intézményekben nyújtott oktatások általában az alábbiakból állnak:

- posztgraduális tanulmányok - azok számára, akik javítani szeretnék készségeiket, tudásukat és képzettségüket,
- tanfolyamok és képzések (beleértve az ipari képzést is), amelyek egy elismert tanúsítvánnyal zárulnak.

Az oktatás általában minden csoportnak szól, de minden felvételkor további követelmények kerülnek meghatározásra a tanfolyamokon való részvételre vonatkozóan. Az összes témának legalább a 10%-a a környezetvédelemmel, a természettel és az éghajlatvédelemmel kapcsolatos (pl. hulladékgazdálkodás, környezetgazdálkodás, fenntartható fejlődés, RES). A résztvevők és a munkáltatók körében legkedveltebbek a rövid képzések és a speciális kurzusok, különösen, ha az új szabályozásokkal, a munkaadók által megkövetelt normákkal vagy a törvénnyel (tanúsítványok) kapcsolatosak. A munkáltatók különösen nagy figyelmet fordítanak arra, hogy a megszerzett készségek átadhatók-e más alkalmazottaknak.



Furthering education financing	A továbbképzés támogatása
Own	Saját
Full or complimentary funding	Teljes vagy közös finanszírozás
Participants pay	A résztvevők állják a költségeket
Private Money, i.e. Foundations, private enterprises	Magánpénz, pl. alapítványok, magánvállalkozások
Lottery Money	Lottó pénz
EU-Money	EU-pénz
Municipal Budget	Önkormányzati költségvetés
National Budget	Nemzeti költségvetés
Specific thematic public budget	Konkrét tematikus állami költségvetés
Public Budget	Állami költségvetés
1=not at all, 6=always	1 = egyáltalán nem, 6 = mindig

4.1. ábra. A továbbképzés támogatása Lengyelországban

A 4.1. ábra bemutatja a válaszadók intézményeiben folytatott továbbképzés finanszírozásának módjait. A legtöbb képzés a résztvevők pénzéből, uniós alapokból, vagy egyéb forrásból, pl. saját pénzből kerül finanszírozásra. A válaszadók némelyike olyan megoldásra is rámutatott, mint a képzési utalvány (vállalkozóbarát eszköz a munkavállalók képzésének finanszírozására). Az utalványok SME-k számára lettek kitalálva. A célcsoport besorolási folyamata során az intézmények számára a legfontosabb a hivatalos végzettség (különösen a műszaki fokozatok: master, engineer vagy bachelor), valamint a munkahelyi referenciákkal megerősített munkatapasztalat. Valamennyi válaszadó nagyon fontosnak ítélte a szaktudás mellett az ágazatokat átívelő ismereteket és képességeket. Az ágazatokon

átívelő ismeretekre és képességekre vonatkozó véleményeket a 4.2. ábra tartalmazza. A válaszadók arra világítottak rá, hogy Lengyelországban a „zöld”, „fenntartható” és „ágazatokon átívelő ismeretek” belül egyre több álláslehetőségre számíthatnak. Véleményük szerint az álláshelyek növekvő számának elsősorban politikai okai vannak, a gazdasági és ökológiai okok kisebb mértékben fontosak.

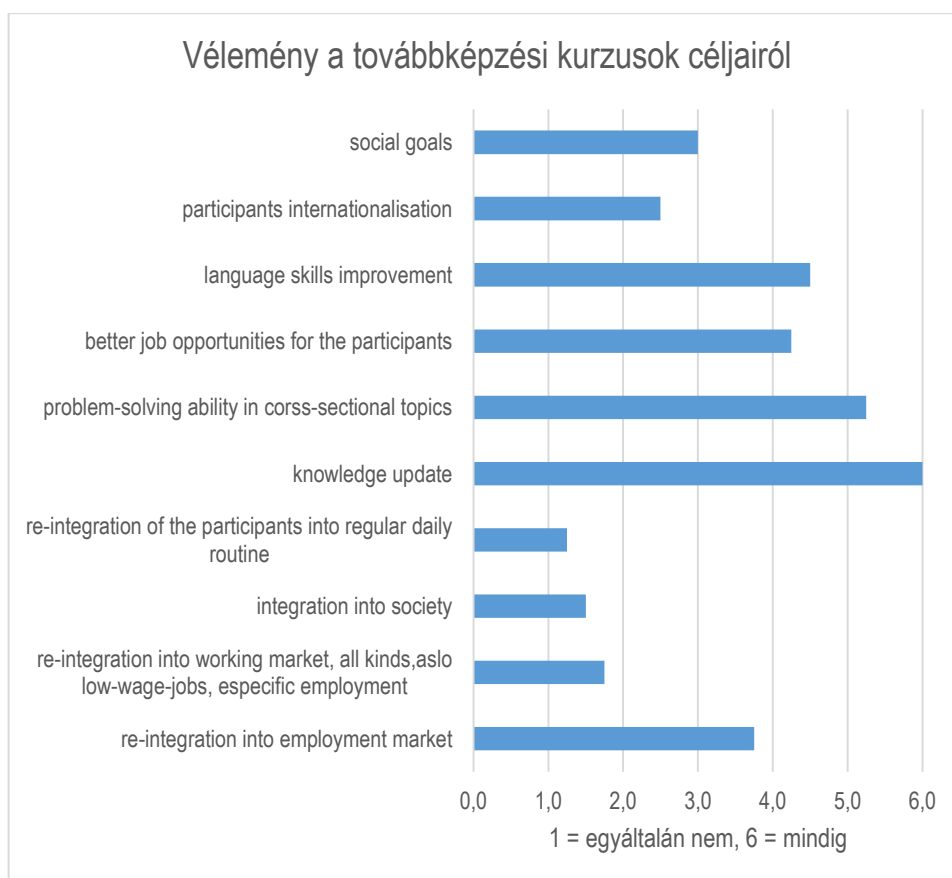


Opinion on the importance of cross-sectional knowledge and abilities	Vélemény az ágazatokon átívelő ismeretek és képességek fontosságáról
IT competencies	Informatikai tudás
Proposal writing, financial development programme acquisition	Javaslatírás, pénzügyi fejlesztési program megszerzése
Project Marketing	Projekt marketing
Cross-sectional approach to problem solving	A problémamegoldás ágazatokon átívelő megközelítése
Languages	Nyelvek
Presentation Skills	Előadási képesség
Leadership	Vezetői képesség
Team-Work	Csapatmunka
Self Management	Önmenedzsment
Project Management	Projektmenedzsment
1=not at all, 6=always	1 = egyáltalán nem, 6 = mindig

4,2. ábra. Vélemény az ágazatokon átívelő ismeretek és képességek fontosságáról Lengyelországban

Jelenleg a válaszadó intézmények továbbképzési lehetőségei változatosak és a legtöbb képzés hivatalos tanúsítvánnyal zárul, pl. belső környezetközpontú irányítási rendszer tanúsított auditorja az ISO 14001 szerint, EMAS tanúsítvány, Energetikai auditor, PCBC SA által kiadott környezetközpontú irányítási rendszer asszisztens, Energiagazdálkodási rendszer belső auditor ISO 50001. Továbbá minden posztgraduális tanulmánynak vizsgával kell zárulnia. A továbbképzések időtartama változó, a posztgraduális tanulmányok fél évnél hosszabbak, a tanfolyamok és képzések általában 1-2 napot vesznek igénybe. Kizárólag az oktatási intézmények egyikében szerepel gyakorlat a szakmai továbbképzések keretein belül (a POWER programnak köszönhetően), de a gyakorlatok egyike sem történik külföldön. A nem kormányzati szervezetekkel folytatott interjú eredménye azt mutatja, hogy nagy jelentőséggel bír a nemzetközi hálózatokban való részvétel, mivel ez lehetőséget ad az ilyen hálózatok által szervezett tanfolyamokon való részvételre.

Mindegyik válaszadó szerint nagy szükség van az oktatás fejlesztésére az éghajlat-, környezet- és természetvédelem terén. A 4.3. Ábra a továbbképző kurzusok szempontjából nagyon fontos célokat mutatja be a válaszadók véleménye szerint. A beszélgetőpartnerek egyike szerint nagy szükség van az oktatás támogatására, különösen manapság, az éghajlatváltozás és a környezeti problémák korában. Ezért kell az oktatást már korábban bevezetni - gyerekkorban. A gyermekekkel együttműködő oktatóknak kell elősegíteniük a fogyasztói tudatosságot, valamint a társadalmilag hasznos tevékenységekben való részvételt. Továbbá együtt kell működniük tanárokkal és önkormányzatokkal is. Több oktató jellegű konferenciát kell megszervezni a közvélemény tudatosságának növelése érdekében. Az akademikusoknak túl kell lépniük a környezeti tudományokon és a kormányon, egyenesen a hétköznapi emberekhez kell eljutniuk.



Opinion on goals for furthering education courses	Vélemény a továbbképzési kurzusok céljairól
social goals	társadalmi célok
participants internationalisation	a résztvevők nemzetköziesítése
language skills improvement	nyelvi készségek fejlesztése
better job opportunities for the participants	jobb munkalehetőségek a résztvevők számára
problem-solving ability in cross-sectional topics	problémamegoldó képesség ágazatokon átívelő témákban
knowledge update	tudásfrissítés
re-integration of the participants into regular daily routine	a résztvevők ismételt beilleszkedése a rendszeres napi rutinba
integration into society	társadalomba való beilleszkedés
re-integration into working market, all kinds, also low-wage-jobs, specific employment	ismételt munkapiaci beilleszkedés mindenféle, alacsony bérű munkahelyek és konkrét foglalkozások esetében is
re-integration into employment market	ismételt munkaerőpiaci beilleszkedés
1=not at all, 6=always	1 = egyáltalán nem, 6 = mindig

4,3. ábra. Vélemény a lengyel továbbképzési kurzusok céljairól

A továbbképzési tanfolyamok sikerének mérésekor leggyakrabban használt mutatók a következők: a résztvevők elégedettsége és a résztvevők számának ebből adódó növekedése, a kompetenciák fejlesztését igazoló dokumentumok és a hagyományos munkaerőpiachoz való hozzáférés. A tréneres esetében a legfontosabb a munkatapasztalat (még hiányzó tanulmány vagy képzettség esetén is), a személyiség és a pedagógiai területen szerzett tapasztalat. Ezek alapján fontos az oktatók képzése is (akadémiai pedagógiai képzés és kurzusok, pl. Pedagógiai tanulmány, oktatói bizonyítvány) az új oktatási készségek megszerzése végett.



V. Zöld munkalehetőségek és oktatás Romániában

Előadó Universitatea din Oradea, Románia

Aktuális változat, 2018. augusztus

Az Európai Unió ERASMUS+ Projektjének keretein belül kidolgozva és finanszírozva:
„Az Európai Oktatási Koncepció a Környezet-Természet- és Éghajlatvédelem terén a határokon átnyúló fenntartható fejlődés biztosítása érdekében - EUBILD UNAKLIM“



Erasmus+



1. Zöld állásajánlatok Romániában

A rangsor a piaci részesedés, a regisztrált cégek száma, az elmúlt 60 napban közzétett hirdetések száma, az adatbázisban regisztrált önéletrajzok száma és a weboldal havi forgalma alapján került meghatározásra.

A legfontosabb (negatív) tény az, hogy nincs konkrét „zöld munka” pozíció a rangsorban.

Rang	Weboldal	Lefedettségi	Munka típusa	Oldal értékelése
-	www.bestjobs.ro	Románia + külföld	Minden munkatípus	▼▼▼▼▼
-	www.ejobs.ro	Románia + külföld	Minden munkatípus	▼▼▼▼▼
-	www.myjob.ro	Románia + külföld	Minden munkatípus	▼▼▼▼
-	www.hipo.ro	Románia + külföld	Minden munkatípus	▼▼▼▼
-	www.mojob.ro	Románia + külföld	Minden munkatípus	▼▼▼▼
-	www.jobsinro.ro	Románia + külföld	Minden munkatípus	▼▼▼
-	www.joobs.ro	Románia + külföld	IT	▼▼▼
-	www.bankingjobs.ro	Románia	Banki szféra	▼▼▼
-	www.sibiujobs.ro	Nagyszeben megye + külföld	Minden munkatípus	▼▼▼
-	www.tjobs.ro	Külföld	Minden munkatípus	▼▼▼
-	ofertelocuridemunca.ro	Románia + külföld	Minden munkatípus	▼▼▼
-	www.job-studenti.ro	Románia + külföld	Minden munkatípus	▼▼▼
-	www.work-travel.ro	Románia + külföld	Minden munkatípus	▼▼▼
-	www.jobfest.ro	Románia + külföld	Minden munkatípus	▼▼▼
-	www.jobresthotel.com	Románia + külföld	Hotel, éttermek	▼▼▼
-	www.jobsRomania.ro	Románia + külföld	Minden munkatípus	▼▼▼
-	www.itjobs.ro	Románia	IT	▼▼▼
-	www.jobs4all.ro	Románia	IT	▼▼▼
-	www.jobinmarketing.ro	Románia	Marketing	▼▼▼
-	www.finjob.ro	Románia	Banki szféra	▼▼
-	www.adjobs.ro	Románia	Média, PR, marketing	▼▼
-	www.bizoojobs.ro	Románia + külföld	Minden munkatípus	▼▼
-	www.jobbank.ro	Románia + külföld	Minden munkatípus	▼▼
-	www.jobbing.ro	Románia + külföld	Minden munkatípus	▼▼
-	Romania.jobs.com	Románia + külföld	Minden munkatípus	▼▼
-	contracte-munca.ro	Japón	Táncosok	▼▼
-	www.cvonline.ro	Cseh Köztársaság, Észtország,	Minden munkatípus	▼▼

		Lettország, Litvánia, Szlovákia		
-	www.initalia.ro	Olaszország	Orvosi szféra	▼▼
-	www.cvjobs.ro	Románia + külföld	Minden munkatípus	▼▼
-	www.jobavantaj.ro	Románia	Minden munkatípus	▼▼
-	www.jobmania.ro	Románia	Minden munkatípus	▼▼
-	www.munca.ro	Románia + külföld	Minden munkatípus	▼▼
-	www.jobsbacau.ro	Bacau megye	Minden munkatípus	▼▼
-	www.studentcv.ro	Románia + külföld	Minden munkatípus	▼▼
-	www.superjoburi.ro	Románia + külföld	Minden munkatípus	▼▼
-	www.yourjobs.ro	Románia + külföld	Minden munkatípus	▼
-	www.job.ro	Románia + külföld	Minden munkatípus	▼
-	www.onlinejobs.ro	Románia + külföld	Minden munkatípus	▼
-	www.mini-jobs.ro	Románia	Minden munkatípus	▼
-	www.recutam.ro	Románia	Minden munkatípus	▼
-	studentadventure.ro	U.S.A. + U.K.	Minden munkatípus	▼
-	www.summerjob.ro	Románia	Minden munkatípus	▼
-	www.angajat.ro	Románia + külföld	Minden munkatípus	▼
-	www.quickjobs.ro	Románia + külföld	Minden munkatípus	▼
-	www.anofm.ro	Románia + külföld	Minden munkatípus	▼▼▼
-	www.plusjobs.ro	Románia + külföld	Minden munkatípus	▼
-	www.yourjob.ro	Románia + külföld	Minden munkatípus	▼
-	www.italiajob.com	Olaszország	Minden munkatípus	▼
-	www.careerbuilder.ro	Románia	Minden munkatípus	▼
-	www.bursamuncii.ro	Románia	Minden munkatípus	▼
-	www.recutareonline.ro	Románia + külföld	Minden munkatípus	▼
-	www.interjobs.ro	Külföld	Minden munkatípus	▼▼▼
-	www.locuridemunca.ro	Románia + külföld	Minden munkatípus	▼▼▼
-	www.1001-locuridemunca.ro	Románia	Minden munkatípus	▼
-	www.mondojob.ro	Brassó, Iasi megyék	Minden munkatípus	▼▼
-	www.angajatorul.com	Románia	Minden munkatípus	▼▼
-	www.abc-help.ro	Bukarest	Minden munkatípus	▼▼
-	www.hr-recruitment.ro	Románia + külföld	Minden munkatípus	▼
-	MuncaInStrainatate	Külföld	Minden munkatípus	▼▼
-	www.performhr.ro	Románia + külföld	Minden munkatípus	▼▼
-	www.joboscop.ro	Románia + külföld	Minden munkatípus	▼
JELMAGYARÁZAT: ▼▼▼▼▼ - VEZETŐ - több mint 1 000 000 regisztrált önéletrajz, több mint 1 000 000 euró üzleti érték (cifra de afaceri) ▼▼▼▼ - VERSENYKÉPES - növekvő elérhetőség, állandó internetes forgalom, speciális szolgáltatások ▼▼▼ - NICHE - bizonyos területeken erős pozíció, konkrét szolgáltatások ▼▼ - KÖZEPES- kicsi üzleti érték (cifra de afaceri), közepes számú regisztrált vállalat ▼ - KICSI - toborzási ügynökség weblapja, korlátozott számú hirdetés, nem naprakész weblap				

(forrás, <http://hr.businesslive.ro/top-50-site-uri-de-job-uri-din-romania/>)

A keresést két keresési szint alkalmazásával végeztük: az első a nemzeti adatbázisban való keresés, a második szint pedig az egyes megyékre vonatkozó ajánlatok áttekintése.

Megye szinten (Románia 42 megyéből áll) az állásajánlatok két fő irányban vannak felépítve. Az első irányt a Munkaerő-Foglalkoztatási Megyei Ügynökség honlapján közzétett

állásajánlatok képviselik, amelyek állami vállalatok, a fő feladat különböző vállalatok (állami vagy magán) ajánlatainak összegyűjtése. A második irányt a magánmédia (online, média, stb.) által kínált állásajánlatok képviselik, amelyek különböző gazdasági ágazatokat fednek le.

1. ábra: A Nemzeti Munkaügyi Hivatal internetes portálja

A Nemzeti Statisztikai Hivatal és az Eurostat szerint „a környezetvédelmi áruk és szolgáltatások ágazatában alkalmazottak száma”, a „a környezetvédelmi árukkal, szolgáltatásokkal és technológiákkal közvetlenül kapcsolatban álló, teljes munkaidőben foglalkoztatott munkavállalók össz-száma” alapján kiszámítva 117345 fő volt (2015-ben). Az alkalmazottak ágazatonkénti eloszlása a következő volt:

Ágazat	Alkalmazottak száma
Vízfelvétel, kezelés és elosztás	36.424
Hulladékgyűjtés, kezelés és újrahasznosítás	26.311
Motor, gép és szerszámgyártás	7849
Termikus és villamosenergia-termelés és -elosztás (beleértve a földgázelosztást is)	6321
Közigazgatás és védelem	5680

Adatok: Nemzeti Statisztikai Hivatal, Eurostat, 2015

Az Európai Foglalkoztatáspolitikai Megfigyelőközpont szerint az ökológiai ágazatok, beleértve a zöld munkahelyeket is, a teljes munkahelyek számának 25%-át képviselhetik Romániában. A legtöbb zöld munkahely a mezőgazdaságban és az energiatermelésben (4,7%) lehet, melynek abszolút értéke 376 000 alkalmazott lehet.

<http://locuridemuncaverzi.ro/articole/stare-actuala/studiu-la-nivel-national-cu-privire-la-situatia-actuala-in-ceea-ce-priveste-locurile-de-munca-verzi-in-romania>

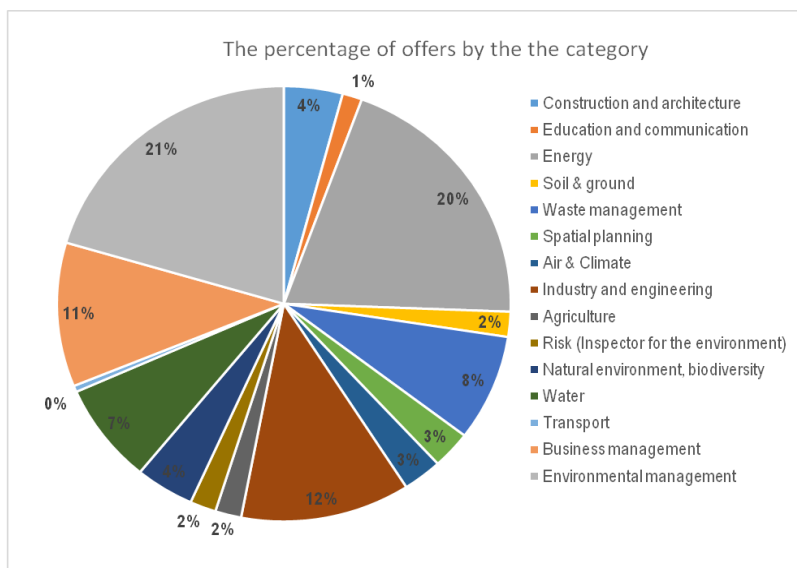
A nemzeti és megyei szintű adatbázis-keresés a „zöld munkalehetőségek” következő megoszlását mutatja.

Szektor / Jelleg	Munka típusa	Sz.
Építés és építészet	Revitalizációs szakértő (1), Környezetgazdálkodási és menedzsment szakértő (2), Befektetési menedzser (1), Villamos energia szakértő (2), Infrastruktúra-karbantartó szakértő (1), Építésvezető (1), egészségügyi mérnök (1)	9
Oktatás és kommunikáció	Ökológiai oktató 5 Környezetvédelmi projektvezető 2	3

Energia	Energia auditor (10), Műszaki szakértő (4), Műszaki elemző (3), Energiahatékonysági szakértő (4), Energetikai ügyféltanácsadó (5), Befektetési menedzser (4), RES Kereskedelmi tanácsadó (4), RES szakértő (4), Folyamat technikus (2), Termékmenedzser (2), Kulcsfontosságú projektek menedzsment-szakértője (1) Építőmérnök (1) Környezetmérnök	43
Termőföld és talaj	Környezetvédelmi szakértő (2), Felügyelő (1), Laboratóriumi elemző (1)	4
Hulladékgazdálkodás	Környezetelemző 7, Újrahasznosító mérnök (1), Környezetvédelmi szakértő (3), Értékesítési képviselő (2), Környezetvédelmi ügynök (1) Hulladékgazdálkodási szakember (3) Komposztáló menedzser (1)	17
Területtervezés	Környezetvédelmi szakértő (3), Laboratóriumi szakértő (1), Területfejlesztési szakember (2)	6
Levegő és éghajlat	Környezetmegfigyelő szakértő (2), Környezeti felügyelő (2), Éghajlati és energiaágazati projektvezető (1), Laboratóriumi szakértő (1)	6
Ipar és mérnöki munka	Épületvillamossági tervező / villanyszerelő (2) Laboratóriumi szakértő (5), Laboratóriumi elemző (3), Folyamatmérnök (5), Termelésmenedzser (6), Munkabiztonsági és munka-egészségügyi alkalmazott	26

	(3), Környezetvédelem és vegyi anyagok (4)	
Mezőgazdaság	Felügyelő (3), Talajügyi előadó (1)	4
Kockázat (környezetvédelmi felügyelő)	Környezetvédelmi szakértő (2), Nukleáris biztonsági osztály szakértő (1), Laboratóriumi elemző (1)	4
Természetes környezet, biodiverzitás	Szakértő (5), Laboratóriumi asszisztens (2), Felügyelő (2)	9
Vízgazdálkodó	Környezetvédelmi szakértő (5), Projektmenedzser (4), Értékesítési képviselő (4), Üzleti menedzsment (3)	16
Szállítás	Kulcsfontosságú projektek menedzsment-szakértője (1)	1
Üzleti menedzsment	Értékesítési támogatás szakértő (6), Regionális menedzser (2), Műszaki értékesítési tanácsadó (4), Termékmenedzser (5), Munkabiztonsági és munka-egészségügyi alkalmazott (1), Megújuló energia szakember (3), Fotovoltaikus tanácsadó (2),	23
Környezetgazdálkodás	Környezetvédelmi szakértő (14), Környezeti felügyelő (8), Laboratóriumi szakértő (6), Laboratóriumi elemző (6),	44
	ÖSSZESEN	215

Az összes zöld munkahely közül a legnépszerűbbek az alábbiak környezetgazdálkodás (21%) energiaszektor (20%), ipari és mérnöki szektor (12%), valamint üzleti menedzsment (11%). Jelenleg a legnagyobb keresletet a piacon az alábbiak élvezik: környezetvédelmi szakember (14 hirdetés) és energia auditor (10 hirdetés).



The percentage of offers by the the category	A hirdetések kategóriák szerinti százalékos aránya
Construction and architecture	Építés és építészet
Education and communication	Oktatás és kommunikáció
Energy	Energia
Soil & ground	Termőföld és talaj
Waste management	Hulladékgazdálkodás
Spatial planning	Területtervezés
Air& Climate	Levegő és éghajlat
Industry and engineering	Ipar és mérnöki munka
Agriculture	Mezőgazdaság
Risk (Inspector for the environment) Natural environment, biodiversity	Kockázat (környezetvédelmi felügyelő) Természetes környezet, biológiai sokféleség
Water	Vízgazdálkodó
Transport	Szállítás
Business management	Üzleti menedzsment
Environmental management	Környezetgazdálkodás

1. ábra. A hirdetések kategóriák szerinti százalékos aránya

A szektor kihívásai

A jelenlegi helyzetből kiindulva a Nemzeti Foglalkoztatási Osztályok által végzett besorolás megpróbálta a Nemzetközi Foglalkoztatási Szabványok szerint felülvizsgálni a foglalkozásokat (ISCO 08). A felülvizsgálat során az alábbi elemeken végeztünk keresztellenőrzést:

- „zöld”, „környezet”, „ökológiai”, „hulladék”, „vízkezelés” kulcsszavak
- Foglalkozások leírása
- Összehasonlítás a már alkalmazott foglalkozási normákkal

Léteznek olyan foglalkozások is, amelyek közvetlenül nem kapcsolódnak a „zöld” szóhoz, hanem közvetetten kapcsolódnak a környezethez vagy az erőforrások kezeléséhez.

Példaképpen az olyan tanárok, akik olyan témákat vagy modulokat tanítanak, mint a „környezetvédelem” vagy „az erőforrások fenntartható használata”, bizonyos esetekben a zöld munkahelyek kategóriájába is besorolhatók.

Az álláslehetőségek jelenlegi szervezettsége alapján nagyon nehéz megfelelően kiértékelni a zöld állásajánlatokat. A legnagyobb nehézséget az jelenti, hogy bizonyos hirdetések „zöldnek” tekinthetünk-e vagy sem, mivel a területet közvetlenül a környezettel (energia, vízenergia, napenergia stb.) kapcsolatosnak lehet tekinteni, de az ajánlat mégis közvetlen kapcsolatban a környezeti ágazattal.

2. Oktatási ajánlat

2.1. Bemutatkozás

Az oktatás alapvető eszköz a fenntartható fejlődés eléréséhez és a környezeti problémák megoldásához. A környezet terén való oktatás egy olyan folyamat, amely számos fogalmat tisztáz annak érdekében, hogy fejlessze az ember, a kultúra és a környezet közötti kapcsolatok megértéséhez és értékeléséhez szükséges készségeket és a hozzáállást. A környezeti nevelés magába foglalja a döntéshozatal gyakorlását és a környezetminőséggel kapcsolatos magatartási kódex megfogalmazását (Bălăceanu 2013).

Az oktatási rendszer keretein belül a mechanikai paradigma dominál. Ha fontos a fenntarthatósági tartalmak oktatása, az oktatás szempontjából fontossá válnak a megszerzett szükséges fenntartható értékek és készségek is, ezzel elősegítve a változás-célú tanulást. A legtöbb román iskolában a fő nehézséget a hagyományos oktatásról a multidiszciplináris és fenntartható oktatásra való áttérés jelenti (Szitar 2014). Ezért a megoldandó fő probléma a fenti elemek iskolai tantervbe való integrálása, ezáltal leküzdve a különböző szinteken (egyéni, társadalmi, intézményi) felmerülő akadályokat. A környezeti oktatás egy folyamatosan zajló folyamat. A célkitűzések ellenére a végrehajtás még mindig nem kielégítő, mivel az oktatás hatása nem fenntartható.

2.2. Az oktatási rendszer szakaszai

A jelenlegi román oktatási rendszer szervezeti kerete különböző szakaszokból áll.

- [2.1 Korai oktatás \(0–6 év\)](#)
- [2.2 Általános oktatás \(ISCED 1\)](#)
- [2.3 Középfokú oktatás \(ISCED 2\)](#)

- [2.4 Középfokú felsőoktatás \(ISCED 3\)](#)
- [2.5 Nem egyetemi felsőoktatás \(ISCED 4\)](#)
- [2.6 Felsőoktatás \(ISCED 5-8\)](#)
- [2.7 Felnőttoktatás](#)

2.3. Az oktatási rendszer jogi kerete

A Nemzeti Oktatási Törvény 1/2011 általános és integráló szabályozási keretet biztosít az egész életen át tartó tanuláshoz Romániában.

Az egész életen át tartó tanulás minden olyan tanulási tevékenységet jelent, amelyet minden személy az élete során formális, nem formális és informális keretek között végez a kompetenciák több szempontból történő megszerzése vagy fejlesztése céljából: személyes, polgári, társadalmi vagy szakmai. Az egész életen át tartó tanulás magába foglalja a korai gyermekkori nevelést és gondozást, az iskolai oktatást, a felsőoktatást, felnőttoktatást és a folyamatos képzést. Az egész életen át tartó tanulás fő célkitűzései a személy komplex fejlődését és a társadalom fenntartható fejlődését érintik. Az egész életen át tartó tanulás a kulcskompetenciák megszerzésére és fejlesztésére, valamint egy adott tevékenységi területre vagy képesítésre jellemző kompetenciákra összpontosít.

A felnőttképzésre vonatkozó konkrét jogszabályokkal összhangban a felnőttek olyan korú emberek, akiknek lehetőségük van a munkakapcsolatokban és a törvény szerinti képzési programokban való részvételre. A felnőttek egyenlő jogokkal rendelkeznek a képzéshez való hozzáférés terén életkortól, nemtől, fajtól, etnikai származástól, valamint politikai és vallási hovatartozástól függetlenül. A nők és férfiak esélyegyenlőségéről szóló törvény (202/2002. Sz. Törvény) hangsúlyozza mindkét nem egyenlő jogát a képzési programokban, valamint a szakmai tanácsadásban és útmutatásban való részvétel terén. A felnőttek, munkavállalók és álláskereső (a 76/2002. törvénnyel összhangban meghatározottak alapján) képzésekhez való hozzáférési jogát a Munkaügyi Kódex biztosítja (53/2003. törvény).

2.4. Felnőttoktatás és képzés

Az állam az egész életen át tartó tanulás terén az Országos Oktatási és Tudományos Minisztérium, a Parlament, a Kormány, a Munkaügyi, Családügyi és Szociális Védelmi Minisztérium, a Kulturális Minisztérium és a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, az

Egészségügyi Minisztérium, valamint a Közigazgatási Minisztérium és a Belügyminisztérium révén teljesíti feladatait.

A felnőttképzésről szóló 129/2000. számú kormányhatározatot módosító és kiegészítő 167/2013. sz. rendelet megállapítja, hogy az a felnőttképzés, amely a képesítést igazoló dokumentummal, nemzetileg elismert tanúsítvánnyal és/vagy szakmai alkalmassági tanúsítvánnyal zárul, általános érdekű tevékenység és a nemzeti oktatási és képzési rendszer részét képezi.

Az egész életen át tartó oktatás és a felnőttoktatás megszervezéséért a következő nemzeti intézmények felelnek:

- [Nemzeti Oktatási és Tudományos Kutatási Minisztérium](#)
- [Munkaügyi, Családügyi és Szociális Védelmi Minisztérium](#)
- [Kulturális Minisztérium](#)
- [Nemzeti Képesítési Hatóság](#)
- [Az egész életen át tartó tanulás közösségi központjai](#)

2.4.1 fejlesztések és jelenlegi politikai prioritások

Nemzeti Képesítési Keretrendszer kidolgozása és elfogadása - 918/2013 és 567/2015 sz. kormányrendeletek.

Az egész életen át tartó tanulás nemzeti stratégiájának kidolgozása és elfogadása - 418 sz. kormányhatározat - 2015. június

2.4.2 Fő szolgáltatók

Az 1/2011-es Oktatási törvény szerint a formális oktatást a következő intézmények vagy szervezetek nyújtják:

- oktatási és képzési központok a minisztériumokban vagy a helyi hatóságok,
- jogilag akkreditált állami és privát oktatási és képzési szolgáltatók,
- kormányzati vagy nem kormányzati szervezetek, amelyek törvény által engedélyezett programokat kínálnak,
- munkáltatók, akik saját képzési programokat szerveznek.

Nem formális felnőttképzést az alábbi szervezetek biztosíthatnak: *munkahely, kulturális intézmények, például múzeumok, színházak, kulturális központok, könyvtárak,*

dokumentációs központok, mozik, kulturális központok, szakmai és kulturális szövetségek, szakszervezetek, nem kormányzati szervezetek.

Az egész életen át tartó tanulás közösségi központjainak formális és nem formális képzési programokat kell biztosítaniuk, valamint informális tanulást elősegítő tevékenységeket kell szervezniük és támogatniuk.

2.4.3 Rendelkezők fő típusa

Az egész életen át tartó tanulás (beleértve a felnőttkori tanulást is) a köz- és magán szféra partnerségen alapuló állami és magán alapokból, a munkaadók társfinanszírozásából, a nem kormányzati szervezetek európai programok keretein belül nyújtott támogatásaiból, az egész életen át tartó tanulási számlákból, valamint a kedvezményezettek pénzügyi hozzájárulásából van finanszírozva.

Ami az *egész életen át tartó tanulást* illeti, az Országos Oktatási Törvény 1/2011-es törvényének 356. cikke értelmében az állam 500 eurós összeggel támogatja az élethosszig tartó tanuláshoz való jogot, mely minden román gyermeket megillet, a megszületés pillanatában. Az összeg az állami költségvetésből van finanszírozva és a Munkaügyi, Családügyi és Szociális Minisztérium költségvetésén keresztül kerül kifizetésre oktatási célból. Ezek a juttatások 2016-ban még nincsenek érvényben.

Az Országos Munkaügyi Foglalkoztatási Ügynökség az *egész életen át tartó tanulás nemzeti tervén* keresztül az alábbiak számára biztosít térítésmentes oktatási programokat:

- munkanélküliek (gyakornokok nagy része)
- fogvatartott személyek
- egyéb kategóriákba sorolható személyek:
 - azok, akik szülői szabadság után térnek vissza munkába
 - azok, akik rehabilitáció után, rokkantsági nyugdíjat követően térnek vissza munkába
 - vidéki területeken lakó személyek
- azok, akik egyéb, nem formális módon megszerzett képesítést értékelő ingyenes szolgáltatást élveznek
- szakmai gyakorlatban részesülők.

Azok, akik nem élnek az ingyenes szolgáltatásokkal, bevonásra kerülnek az élethosszig tartó tanulás regionális központjai által szervezett kurzusokba.

A más forrásból nem finanszírozott oktatási és képzési programokban részt vevő felnőtteknek (munkáltatói alapok, munkanélküli biztosítási költségvetés, szponzorálás, adományok és egyéb külső források) fedezniük kell a program költségeit. A költségeket az oktatást és képzést nyújtó szolgáltatók határozzák meg a programok végrehajtásából eredő költségek fedezése érdekében.

A nyilvánosan támogatott szolgáltatás a következő célcsoportokra összpontosít:

- fiatalok és felnőttek, akik nem fejezték be a kötelező oktatást;
- fiatalok, akik a szakmai képesítés megszerzése előtt abbahagyták a tanulást és nem vettek részt semmilyen oktatásban vagy képzésben;
- a nem szakmai oktatásban végzett diplomások vagy azok, akik felsőfokú végzettséggel rendelkeznek a munkaerőpiac szempontjából nem releváns területen;
- különleges oktatást igénylő felnőttek;
- külföldi munkavégzés után visszatérő fiatalok és felnőttek;
- gazdaságilag és szociálisan hátrányos helyzetű közösségekben élő fiatalok és felnőttek;
- 40 év feletti, alacsony iskolai végzettséggel rendelkező személyek, városi és vidéki lakosok, alacsony képzettségű vagy képzetlen személyek.

2.4.4 A nem formális és informális tanulás érvényesítése

A formális (nem formális és informális) módon megszerzett szakmai kompetenciákkal rendelkező felnőttek tudása a Nemzeti Képesítési Hatóság által felhatalmazott kompetenciaértékelő központokban mérhető fel.

Az Oktatási és Kutatási Miniszter, a Munkaügyi Miniszter, valamint a Családügyi, Gyermekügyi és Társadalmi Szolidaritási Miniszter által jóváhagyott, a formálistól eltérő módon megszerzett szakmai kompetenciák értékelésére és tanúsítására vonatkozó eljárást részletező 4543/468/2004 törvény, valamint annak módosításai és kiegészítései tartalmazzák az értékelési központok engedélyezési folyamatának leírását, valamint a szakmai kompetenciák értékelésének és tanúsításának folyamatát.

A hitelesítési folyamat nagy hangsúlyt fektet a képesítésre, főként a szakképesítésre. Az érvényesítési folyamatot a következők jellemzik:

- Önkéntesnek kell lennie;
- A meghatározott szakmai előírásoknak megfelelően kell elvégezni; a szakmai kompetenciák bizonyítékait különböző körülmények között és különböző alkalmakkor kell megállapítani különböző értékelési módszerek alkalmazásával;

- Az értékelésnek függetlennek kell lennie a formális szakmai képzéstől, azaz formális oktatási vagy képzési programon kívül is sor kerülhet rá
- Az egyes kompetenciaegységek értékelését „*kompetens*” vagy „*még nem kompetens*” - eredménnyel kell lezárni.

Az informális és nem formális tanulás érvényesítését politikai szinten egy új jogi és intézményi keretrendszer határozza meg, amelyet az új, 1/2011 sz. Nemzeti Oktatási Törvény hoz létre. A 2011-ben elfogadott Nemzeti Oktatási Törvény hangsúlyozza az informális és nem formális tanulás érvényesítésének szerepét az élethosszig tartó tanulás szempontjából. A törvény általános érvényesítési módszert támogat és nincsenek meghatározva célzott intézkedések adott ágazatok esetében, a tanári személyzet nem formális és informális környezetben szerzett tanulási eredményeinek validálását kivéve. A Nemzeti Oktatási és Tudományos Minisztérium jóváhagyta az érvényesítési módszertant, valamint a tanulási eredmények egyenértékű kreditekké alakításának módját a tanárok folyamatos szakmai fejlődése érdekében.

2013. decemberében Románia a 918/2013 sz. kormányhatározattal elfogadta a Nemzeti Képesítési Keretrendszert (NQF). Az NKKR-nek 8 képesítési szintje van, amelyeket Románia formális oktatási és képzési rendszerén keresztül, valamint a nem formális és informális tanulás során szerzett képesítések elismertetése által lehet megszerezni. A módszertan jelenleg csak a 4. vagy annál alacsonyabb szinten teszi lehetővé a nem formális és informális tanulás validálásán keresztüli érvényesítést. Az érvényesítés még mindig a foglalkozási normákkal függ össze és a formális oktatás tekintetében még nem működik.

2.4.5 Finanszírozás

A felnőttképzési programokat a következő forrásokból finanszírozzák:

- A munkáltatók saját forrásai
- A munkanélküli biztosítási költségvetés
- Támogatási források európai programokból (Humán Tőke Program 2014–2020)
- Szponzorálás, adományok, külső források
- A képzési programokban részt vevő személyek által fizetett díjak.

Kereskedelmi társaságok, nemzeti vállalatok, szövetkezeti vállalkozások, állami tulajdonban lévő monopóliumok és más intézmények pénzt költhetnek a munkavállalók szakképzésére, amely költségként leírható a nyereségadóból vagy jövedelemadóból.

Azok az intézmények, amelyeknek a jövedelme nem az állami költségvetésből származik, pénzeszközöket fordíthatnak a munkavállalók szakképzésére. Az állami költségvetésből vagy a helyi költségvetésből finanszírozott intézmények a saját költségvetésükből vagy egyéb forrásokból költhetnek saját munkatársaik szakképzésére.

Tanulók által fizetett díjak

A más forrásból nem finanszírozott oktatási és képzési programokban részt vevő felnőtteknek (munkáltatói alapok, munkanélküli biztosítási költségvetés, szponzorálás, adományok és egyéb külső források) fedezniük kell a program költségeit. A költségeket az oktatást és képzést nyújtó szolgáltatók határozzák meg a programok végrehajtásából eredő költségek fedezése érdekében.

Pénzügyi támogatás felnőtt tanulók számára

Abban az időszakban, amelyben a munkavállalók részt vesznek a munkáltatók által finanszírozott képzési programokban, a munkavállalók a normál munkaprogramra vonatkozó egyedi szerződésben meghatározottak szerint kapják meg a bérüket. A munkáltatóknak támogatniuk kell a képzési programban való részvétel költségeit, ha a program egy a munkavégzés helyétől eltérő helyszínen zajlik. Azok a munkavállalók, akik a munkáltató kérésére legalább 3 hónapig részt vesznek képzési programban, az egyéni munkaszerződésekhez mellékletet írnak alá, amelyben meghatározzák a diploma megszerzésével járó jogokat és kötelezettségeket.

Felnőttképzési programokban az alábbi személyek részesülhetnek ingyenesen:

- Állást keresők
- Azok, akik nem találtak munkát az oktatási intézmény befejezése vagy a katonai szolgálat befejezése után
- Azok, akik menekült státusszal rendelkeznek vagy egyéb nemzetközi védelem alatt állnak
- Külföldiek vagy hontalanok, akik Romániában dolgoztak, vagy akik Romániában jövedelmet szereztek a törvény értelmében
- Azok, akik nem találtak munkát hazatelepítést vagy fogva tartást követően
- Azok a fogvatartott személyek, akiknek legfeljebb 9 hónap van hátra a büntetésből.

A képzési programokat a munkavállaló kérésére ingyenesen, a munkáltató beleegyezésével vagy a munkáltató kérésére biztosítják azok számára, akik az alábbiakat követően térnek vissza munkába:

- szülési szabadság,

- katonai szolgálat és
- rokkantsági nyugdíjba vonulás utáni munkaképesség helyreállítása esetén.

A munkát kereső személyek képzésére vonatkozó jogokat a munkanélküliségi biztosításról és a foglalkoztatás ösztönzéséről szóló 76/2002 törvény és annak későbbi módosításai határozzák meg. Kiválasztott jogok:

- Az összes elméleti és gyakorlati képzésben való részvétel a program teljes időtartama alatt;
- Konkrét tanulási segédanyagok, valamint tankönyvek használata;
- A program során minden szükséges védelmi eszköz használata;
- A helyi tömegközlekedési eszközök vagy adott esetben a törvény által biztosított valamennyi szolgáltatás ingyenes igénybevétele a lakhely és a képzés helye közötti utazás érdekében, ha az oktatás egy másik településben kerül lebonyolításra. Abban az esetben, ha az utazási távolság meghaladja az 50 km-t, az érintettek az oktatás időtartama alatt jogosultak a lakhatás és az étkezés támogatására az állami alkalmazottakra vonatkozó hatályos jogszabályok által előírt mértékben.
- Orvosi konzultációhoz, orvosi vizsgálatához és a képzési programban való részvételhez szükséges vizsgálatokhoz való jog.

A munkáltatók szakmai alkalmasságának javítása és diverzifikálása végett a munkanélküliség megakadályozása érdekében a munkáltatókat pénzügyi támogatás illeti meg a munkavállalók szakmai képzésének megszervezésére. Azok a munkáltatók is pénzügyi támogatásban részesülnek, akik aktív intézkedéseket hoznak a munkanélküliség csökkentése és a munkavállalók szakmai képzésének elősegítése végett.

2.5. Ingyenes online tanfolyamok

Az elmúlt 2-3 évben az ingyenes online tanfolyamokat nyújtó webhelyek száma robbanásszerűen nőtt.

A kérdés, amely ebből az evolúciós tendenciából ered az, hogy ezek a tanfolyamok praktikusabbak-e vagy sem, mint az MOOC (MOOC = masszív nyílt online tanfolyam) segítségével lebonyolított nyilvános oktatási rendszerek, főleg ezen alternatív módszernek a rugalmasságára való tekintettel. Románia legnépszerűbb oktatási weblapjai az alábbi listán kerültek feltüntetésre:

1. Táb. Ingyenes környezetvédelmi tanfolyamokat nyújtó román portálok

⇒ Udemy.org	⇒ Self Growth
⇒ Coursera	⇒ Academy Cube
⇒ Khan Academy	⇒ Open SAP
⇒ Duolingo	⇒ RSA
⇒ LiveMocha	⇒ The Higher Education Academy Resources Center
⇒ Stanford University Ecorner	⇒ EdX.org
⇒ Udacity-	⇒ Ureddit
⇒ MIT (Massachusetts Institute of Technology Video)	⇒ Iversity
⇒ W3Schools.com	⇒ 99percent
⇒ CodeAcademy.com	⇒ Jorum
⇒ Code.org	⇒ Berkeley University
⇒ Open Learn University	⇒ Draw Space
⇒ Teaching Tree	⇒ Money 101
⇒ Ted Ed	⇒ Alison
⇒ TED Talks	⇒ Memrise
⇒ Entrepreneur Startup Guides	⇒ Sophia
⇒ CodeAvengers	⇒ NovoEd
⇒ Watch Mojo	⇒ European Schoolnet Academy
⇒ Open Yale Courses	⇒ Open 2 Study
⇒ Learn.i.st	⇒ Complexity Explorer
⇒ BBC Learning	⇒ Future Learn
⇒ Mozilla Developer Network	⇒ France Université Numérique
⇒ HTML5 Rocks	
⇒ Academic Earth	

2.6. Román Felnőttképzési Intézet - IREA

Az IREA pedagógiai kutatóintézet a felnőttképzés és továbbképzés terén működik és célja, hogy tudományos és módszertani támogatást nyújtson a román felnőttoktatási

intézményeknek és kapcsolatot teremtsen a felnőttoktatás terén dolgozó oktatók és a tanulók között. A kutatás általános célja a felnőttoktatás minőségének javítása, a tanulásban való folyamatos részvétel fokozása, valamint az egész életen át tartó tanulás megerősítése mind egyéni, mind intézményi szinten.

Az IREA főbb kutatási területei:

- felnőtt alapképzés;
- munkahelyi tanulás és kulcskompetenciák;
- a felnőttoktatók szakszerűsítése
- társadalmi befogadás és aktív polgári szerepvállalás az oktatás révén.
- az új média hatása a felnőttoktatásra
- a nemzedékek közötti tanulás és az aktív öregedés;
- a felnőtt tanulóknak nyújtott különböző támogatási szolgáltatások koncepciójának kidolgozása - pl. felnőttképzéssel kapcsolatos tanácsadás;
- innovatív didaktika és oktatás

Az IREA olyan európai projektekben vesz részt vagy vett részt, amelynek középpontjában a felnőtt alapkészségek állnak, mint például a „Learn in Green”: A kulcskompetenciák környezettel kapcsolatos fejlesztésére irányuló új stratégia olyan integrált megközelítést javasol, amely kapcsolatban van a fenntartható fejlődéssel, az ökológiai viselkedés fejlesztésével és különösen az alacsony képzettségű felnőttek társadalmi és szakmai integrációjának kulcskompetenciáival.

2.7. A felnőtt és egész életen át tartó tanulási programok nemzeti nyilvántartása

az Oktatási Minisztérium alá van rendelve és összesen 665 olyan hivatalosan elismert oktatóintézetet tartalmaz, amely az oktatás területén működhetnek. Ezek lehetnek állami és magán egyetemek, megyei iskolai felügyeltek, egyesületek, valamint nem kormányzati szervezetek.

Az EU-28-ban a felnőttoktatás és -képzés nagy része nem formális oktatás révén, vagyis iskolák, főiskolák és egyetemek hivatalos intézményein kívül zajlik. Ez nem meglepő, mivel az AES korosztályába a munkaképes korúak (25–64 évesek) tartoznak, amikor is a legtöbb ember már befejezte formális tanulmányait.

1. Indicatori cheie

		România		Media UE	
		2012	2015	2012	2015
Criterii de referință ET 2020					
Părăsirea școlară timpurie din sistemele de educație și formare (vârsta 18-24 de ani)	Total	17.8%	19.1%	12.7%	11.0%
Ponderea absolvenților de studii superioare (vârsta 30-34 de ani)	Total	21.7%	25.6%	36.0%	38.7%
Educația și îngrijirea copiilor preșcolari (ECEC) (de la vârsta de 4 ani la vârsta de începere a învățământului obligatoriu)		86.4% ¹¹	86.4% ¹⁴	93.2% ¹¹	94.3% ¹⁴
Procent de tineri cu vârsta de 15 ani cu un nivel scăzut de cunoștințe în:	Citit	37.3%	:	17.8%	:
	Matematică	40.8%	:	22.1%	:
	Știință	37.3%	:	16.6%	:
Rata de angajare a noilor absolvenți pe nivel de învățământ (cu vârsta de 20-34 de ani și care au finalizat sistemul de învățământ cu 1-3 ani înainte de anul de referință)	ISCED 3-8 (total)	70.2%	68.1%	75.9%	76.9%
Participarea adulților la procesul de învățare continuă (vârsta 25-64 de ani)	ISCED 0-8 (total)	1.4%	1.3%	9.2%	10.7%
Alți indicatori contextuali					
Investiții în educație	Cheltuieli publice pentru educație ca procent din PIB	3.0%	3.0% ¹⁴	5.0%	4.9% ^{14,p}
	Cheltuieli în instituțiile publice și private pentru fiecare student în EUR	€1,625	€1,700 ¹³	:	:
	ISCED 1-2	€1,723	€1,959 ¹³	:	:
	ISCED 3-4	€3,932	€2,979 ¹³	:	:
Părăsirea școlară timpurie din sistemele de educație și formare (vârsta 18-24 de ani)	de origine autohtonă	17.8%	19.1%	11.6%	10.1%
	de origine străină	:	:	24.9%	19.0%
Ponderea absolvenților de studii superioare (vârsta 30-34 de ani)	de origine autohtonă	21.6%	25.6%	36.7%	39.4%
	de origine străină	:	:	33.8%	36.4%
Rata de angajare a noilor absolvenți pe nivel de învățământ (cu vârsta de 20-34 de ani și care au finalizat sistemul de învățământ cu 1-3 ani înainte de anul de referință)	ISCED 3-4	59.3%	59.8%	69.7%	70.8%
	ISCED 5-8	79.1%	77.1%	81.5%	81.9%
Mobilitate în scop educațional	Mobilitatea absolvenților străini (licență)	1.6% ¹³	2.0% ¹⁴	5.5% ¹³	5.9% ¹⁴
	Mobilitatea absolvenților străini (master)	2.5% ¹³	3.0% ¹⁴	13.6% ¹³	13.9% ¹⁴

Sursa: Eurostat (severitatea școlară), OCDE (mai multe detalii), OCDE (PISA)

2011-ben az EU-28 felnőttkorú népességének több mint egyharmada (36,8%-a) vett részt nem formális oktatásban vagy képzésben. Ez az arány közel hatszor olyan magas volt, mint a formális oktatásban vagy képzésben részt vevők aránya (6,2%).

Országos szinten a felnőttek (25-64 évesek) mindössze 1,6%-a vett részt felnőtt vagy egész életen át tartó tanulási programban a 2011-es 8,9%-os európai átlaghoz képest. A hatalmas eltérés ellenére a román tendencia pozitív, 2007–2013 között az átlagérték 1,3%-ról 1,8%-ra nőtt. 2020-ig a fő cél az, hogy 10%-ra növekedjen a különböző típusú poszt-oktatási formákban részt vevő felnőttek aránya.

A más európai államokkal végzett összehasonlító elemzés azt mutatja, hogy Romániában a növekedés aránya az egyik legalacsonyabb az EU-ban és jelentősen az Európai Bizottság által megkövetelt minimum alatt van.

Az ilyen programok **alacsony részvételi aránya** a munkáltatók, a munkavállalók, az oktatóintézetek és az AL, valamint az LLL kedvezményezettjei között fellépő bizonyos működési nehézségekkel magyarázható. Ezek a nehézségek megakadályozzák, hogy a

felnőtt programok megvalósíthatók és vonzóak legyenek, mivel a munkáltatók, a munkavállalók és az oktatóintézetek külön-külön, függetlenül, egymás közötti kölcsönhatás nélkül járnak el.

Az oktatási intézmények olyan programokat és kompetenciákat kínálnak, amelyek nem tükrözik a munkáltatók igényeit. Igaz továbbá az is, hogy a munkáltatók nem igénylik az oktatási szolgáltatóktól a gazdaságnak megfelelő oktatást.

2.8. Román felsőoktatási rendszer

Annak ellenére, hogy az MSc és BSc típusú oktatás elemzése **nem része a projektnek**, az alábbi táblázat beszúrásának oka az, hogy a román jog jelenlegi álláspontja lehetővé teszi a román egyetemek oktatási kínálatának finomhangolását (beleértve a továbbképzést, a felnőtt és egész életen át tartó tanulást) a keresletnek megfelelően.

Az összes felsorolt egyetemen belül **OKTATÁSI ÉS TOVÁBBKÉPZŐ TANSZÉKEK MŰKÖDNEK**. Figyelembe véve azt a tényt, hogy az egyetemek által kínált helyek nagy része nem támogatott, az egyetemek érdeke az, hogy az oktatási kínálatot a piaci kereslethez igazítsák. Ezeknek a tanszékeknek az egyik fő tevékenysége az, hogy minden egyetemi diplomás felnőtt számára nyitott továbbképzési programokat szervezzen, és a környezettel kapcsolatos szakterületeken sokkal könnyebb az ilyen oktatási programokhoz való hozzáférés (lásd 1. melléklet).

IRODALOMJEGYZÉK

Nyomtatott források

1. Bălăceanu, Oana A. (2013), Educația ecologică formală și importanța ei pentru dezvoltarea durabilă [Formal environmental education and its importance for a sustainable development].” Revista COLUMNA, Universitatea de Științe Agronomice și Medicină Veterinară București 2: 323-330
Nicolau Adrian (2010), Structural funds and the concept of lifelong learning in Romania, Elsevier, **Procedia - Social and Behavioral Sciences, Vol. 2, Issue 2, 2010, Pages 5625-5629**
2. Sabo Helena-Maria, Mac Ioan (2010), Analiza Comparativă A Educației Environmentale În Germania Și România (Comparative analysis of environmental education in Germany and Romania), Romanian Journal of Education Vol. 1, no. 1, P. 79 – 82
3. Szitar Mirela A. (2014), Learning about Sustainable Community Development, Procedia – Social and Behavioral Sciences 116: 3462-3466
4. Untaru Nicoleta, Ispas Ana, Candrea Adina-Nicoleta (2015), An overview of environmental education initiatives in the international and Romanian tourism, Bulletin of the Transilvania University of Brașov Series V: Economic Sciences, Vol. 8 (57) No. 1 – 2015

Online források

1. <https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Romania:Overview>
2. <http://www.insse.ro/cms/en>
3. https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Romania:Distribution_of_Responsibilities
4. https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Romania:Developments_and_Current_Policy_Priorities
5. https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Romania:Validation_of_Non-formal_and_Informal_Learning
6. <http://www.infonet-ae.eu/country-overviews/romania>
7. <https://1cartepesaptamana.ro/cursuri-online-gratuite/>

8. http://www.basicsskills.eu/?page_id=1617
9. <https://www.edu.ro/formare-continua>
10. [https://www.edu.ro/sites/default/files/_fi%C8%99iere/Minister/2016/strategii/Strategie%20LLL%20\(1\).pdf](https://www.edu.ro/sites/default/files/_fi%C8%99iere/Minister/2016/strategii/Strategie%20LLL%20(1).pdf)
11. http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Adult_learning_statistics_-_characteristics_of_education_and_training#Database

1. melléklet.

2. Tábl. A környezettel kapcsolatos szakterületek listája a román állami egyetemeken

Szak	Forrás (adatbázis)	Intézmény típusa Magán/ egyetem/ oktatási intézmény Felnőttképző Központ
Tájkasdálkodás	https://www.adservio.ro/admitere/facultatea-de-horticultura-27	Mezőgazdasági és Állattenyésztési Egyetem "Ion Ionescu de la Brad", Iași, Kertészeti Kar
Környezetvédelmi Mérnök	https://www.adservio.ro/admitere/facultatea-de-horticultura-2	Mezőgazdasági és Állattenyésztési Egyetem "Ion Ionescu de la Brad", Iași, Kertészeti Kar
Hegytudomány	https://www.adservio.ro/admitere/facultatea-de-agricultura-	Mezőgazdasági és Állattenyésztési Egyetem "Ion Ionescu de la Brad", Iași, Mezőgazdaság Kar
Fogyasztó- és környezetvédelem	https://www.adservio.ro/admitere/facultatea-de-agricultura	Mezőgazdasági és Állattenyésztési Egyetem "Ion Ionescu de la Brad", Iași, Mezőgazdaság Kar
Fenntartható vidékfejlesztés tervezése	https://www.adservio.ro/admitere/facultatea-de-inginerie-331	"Vasile Alecsandri" Bacau Egyetem, Mérnöki Kar
Mérnöki munka és környezetvédelem az iparban		"Vasile Alecsandri" Bacau Egyetem, Mérnöki Kar
Vegyésmérnöki munka / A szervetlen anyagok és a környezet védelme	https://www.adservio.ro/admitere/facultatea-de-inginerie-chimica-si-protectia-mediului-33	"Gheorghe Asachi" Műszaki Egyetem, Iași, Vegyésmérnöki és Környezetvédelmi Kar
Mérnöki munka és környezetvédelem az iparban	https://www.adservio.ro/admitere/facultatea-de-inginerie-chimica-si-protectia-mediului-33	"Gheorghe Asachi" Műszaki Egyetem, Iași, Vegyésmérnöki és Környezetvédelmi Kar
Nem szennyező eljárások tervezése	http://www.ch.tuiasi.ro/042master.html	"Gheorghe Asachi" Műszaki Egyetem, Iași, Vegyésmérnöki és Környezetvédelmi Kar
Környezetmenedzsment	http://www.ch.tuiasi.ro/042master.html	"Gheorghe Asachi" Műszaki Egyetem, Iași, Vegyésmérnöki és Környezetvédelmi Kar
Környezetgazdálkodás és fenntartható energia	http://www.ch.tuiasi.ro/042master.html	"Gheorghe Asachi" Műszaki Egyetem, Iași, Vegyésmérnöki és Környezetvédelmi Kar
Környezetvédelmi mérnöki munka és környezetvédelem a mezőgazdaságban	https://www.adservio.ro/admitere/facultatea-de-hidrotehnica-geodezie-si-ingineria-mediului-32	"Gheorghe Asachi" Műszaki Egyetem, Iași, Hidrotechnikai, Geodéziai és Környezeti Mérnöki kar
Ökológia és környezetvédelem	https://www.adservio.ro/admitere/facultatea-de-stiinte-364	"Vasile Alecsandri" Egyetem, Bacau,

	http://www.ub.ro/stiinte	Természettudományi Kar
Városi tervezés és regionális fejlesztés	http://civile.utcb.ro/	Építőmérnöki Műszaki Egyetem, Bukarest, Polgári, Ipari és Mezőgazdasági épületek
1 Egészségügyi technika és környezetvédelem	http://hidrotehnica.utcb.ro/isanitaria.htm	Építőmérnöki Műszaki Egyetem, Bukarest, Hidrotechnikai kar
Várostervezés és területfejlesztés	https://www.uauim.ro/en/departments/ut/	„Ion Mincu” Építészeti és Urbanisztikai Egyetem, Bukarest
Környezettudomány, ökológia Ökológia	http://www.unibuc.ro/facultati/biologie/ http://www.bio.unibuc.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=99&Itemid=86	Bukaresti Egyetem, Biológiai Kar
Környezettudomány. Környezeti kémia	http://www.unibuc.ro/facultati/chimie/	Bukaresti Egyetem, Kémiai Kar
Környezettudomány	http://www.unibuc.ro/depts/geografie/meteorologie_si_hidrologie/index.php	Bukaresti Egyetem, Földrajzi Kar
Környezetvédelmi Mérnök Környezet értékelése, nyomon követése és ellenőrzése	http://193.231.35.9/7upload/oferta_educationala_ingineria_mediului_zi.pdf	“1 Decembrie 1918” Egyetem, Alba Iulia
Fogyasztó- és környezetvédelem	http://uav.ro/ro/facultati/inginerie-alimentara-turism-si-protectia-mediului/protectia-consumatorului-si-a-mediului	„Aurel Vlaicu” Egyetem, Arad
Mérnöki munka és környezetvédelem az iparban (35/ 5)	https://www.utcluj.ro/admitere/licenta/ingineria-materialelor-si-a-mediului/	Cluj Napoca Műszaki Egyetem, Anyagmérnöki és Környezetvédelmi Kar
Környezettudomány	https://www.utcluj.ro/admitere/licenta/cunbm-stiinte/	Kolozsvár Műszaki Egyetem, Természettudományi Kar
Megújuló energiaforrású rendszerek tervezése	http://www.unitbv.ro/Programedestudii/Programedestudiidelicenta.aspx	„Erdély” Egyetem Brassó, Ipari Mérnöki Kar
Közlekedésbiztonság és környezeti kölcsönhatások	http://www.unitbv.ro/Portals/0/Programe%20de%20studii/Master/IM_master_SRTIM_RO.pdf	„Erdély” Egyetem Brassó, Ipari Mérnöki Kar
Terméktervezés a fenntartható fejlődés és a környezetvédelem érdekében	http://www.unitbv.ro/Portals/0/Programe%20de%20studii/Master/DPM_master_DPDD_RO.pdf	„Erdély” Egyetem Brassó, Ipari Mérnöki Kar
ECO mezőgazdasági és élelmiszer-biotechnológiák	http://www.unitbv.ro/Programedestudii/Programedestudiidelicenta.aspx	„Erdély” Egyetem Brassó, Ipari Mérnöki Kar
Energiahatékonyság az épített környezetben	http://www.unitbv.ro/Programedestudii/Programedestudiidelicenta.aspx	„Erdély” Egyetem Brassó, Ipari Mérnöki Kar
Hulladékhasználati mérnökség	http://www.unitbv.ro/Portals/0/Programe%20de%20studii/Licenta/DPM_licenta_IVD_RO.pdf	„Erdély” Egyetem Brassó, Környezetvédelmi Mérnöki Kar
Mérnöki munka és környezetvédelem az iparban	http://www.unitbv.ro/Portals/0/Programe%20de%20studii/Licenta/DPM_licenta_IVD_RO.pdf	„Erdély” Egyetem Brassó, Környezetvédelmi Mérnöki Kar
Motorok és a környezet	http://www.unitbv.ro/Portals/0/Programe%20de%20studii/Master%20IFR/IM_master_AM_FR_RO.pdf	„Erdély” Egyetem Brassó, Mérnöki Kar

Környezetvédelmi Mérnök	http://agricultura.usamvcluj.ro/index.php/programe-de-studiu/licenta	Mezőgazdasági és Állatgyógyászati Egyetem, Mezőgazdasági Kar
Szerves mezőgazdaság Természetes agroturisztikai erőforrások kezelése Mezőgazdaság, éghajlatváltozás és élelmiszerbiztonság	http://agricultura.usamvcluj.ro/index.php/programe-de-studiu/master	Mezőgazdasági és Állatgyógyászati Egyetem, Mezőgazdasági Kar
A szerves anyagok és a környezet védelme	http://www.ubbcluj.ro/ro/programe_academice/licenta/#chimie_si_inginerie_chimica	„Babes Bolyai” Egyetem, Kolozsvár, Kémiai és Vegyészmérnöki Kar
A környezet minőségének kémiai befolyásolása	http://www.ubbcluj.ro/ro/programe_academice/masterat/#chimie_si_inginerie_chimica	„Babes Bolyai” Egyetem, Kolozsvár, Kémiai és Vegyészmérnöki Kar
Anyagtervezés és környezetvédelem	http://www.ubbcluj.ro/ro/programe_academice/masterat/#chimie_si_inginerie_chimica	„Babes Bolyai” Egyetem, Kolozsvár, Kémiai és Vegyészmérnöki Kar
Ökológia és környezetvédelem	http://www.ubbcluj.ro/ro/programe_academice/licenta/#biologie_si_geologie	„Babes Bolyai” Egyetem, Kolozsvár, Biológiai és Geológiai Kar
Ipari biotechnológiák	http://www.ubbcluj.ro/ro/programe_academice/licenta/#biologie_si_geologie	„Babes Bolyai” Egyetem, Kolozsvár, Biológiai és Geológiai Kar
Kulturális ökológia	http://www.ubbcluj.ro/ro/programe_academice/masterat/#biologie_si_geologie	„Babes Bolyai” Egyetem, Kolozsvár, Biológiai és Geológiai Kar
Biológiai erőforrások használata és védelme	http://www.ubbcluj.ro/ro/programe_academice/masterat/#biologie_si_geologie	„Babes Bolyai” Egyetem, Kolozsvár, Biológiai és Geológiai Kar
Környezetvédelmi földrajz	http://www.ubbcluj.ro/ro/programe_academice/licenta/#geografie	„Babes Bolyai” Egyetem, Kolozsvár, Földrajzi Kar
Hidrológia, meteorológia	http://www.ubbcluj.ro/ro/programe_academice/licenta/#geografie	„Babes Bolyai” Egyetem, Kolozsvár, Földrajzi Kar
Ökoturizmus és fenntartható fejlődés	http://www.ubbcluj.ro/ro/programe_academice/masterat/#geografie	„Babes Bolyai” Egyetem, Kolozsvár, Földrajzi Kar
Erőforrások értékelése és a fenntartható területi fejlődés	http://www.ubbcluj.ro/ro/programe_academice/masterat/#geografie	„Babes Bolyai” Egyetem, Kolozsvár, Földrajzi Kar
Erőforrások és kockázatok a légköri környezetben	http://www.ubbcluj.ro/ro/programe_academice/masterat/#geografie	„Babes Bolyai” Egyetem, Kolozsvár, Földrajzi Kar
Környezetvédelmi Mérnök	http://www.ubbcluj.ro/ro/programe_academice/licenta/#stiinta_si_ingineria_mediului	„Babes Bolyai” Egyetem, Kolozsvár, Természettudományi és Környezetmérnöki Kar
Biotechnikai és ökológiai rendszerek tervezése	http://www.ubbcluj.ro/ro/programe_academice/licenta/#stiinta_si_ingineria_mediului	„Babes Bolyai” Egyetem, Kolozsvár, Természettudományi és Környezetmérnöki Kar
Környezetföldrajz	http://www.ubbcluj.ro/ro/programe_academice/licenta/#stiinta_si_ingineria_mediului	„Babes Bolyai” Egyetem, Kolozsvár, Természettudományi és Környezetmérnöki Kar
Környezettudomány	http://www.ubbcluj.ro/ro/programe_academice/licenta/#stiinta_si_ingineria_mediului	„Babes Bolyai” Egyetem, Kolozsvár, Természettudományi és Környezetmérnöki Kar
A környezet és az energiaforrások minősége	http://www.ubbcluj.ro/ro/programe_academice/masterat/#stiinta_si_ingineria_mediului	„Babes Bolyai” Egyetem, Kolozsvár, Természettudományi és Környezetmérnöki Kar
Kockázateértékelés és a környezet biztonsága	http://www.ubbcluj.ro/ro/programe_academice/masterat/#stiinta_si_ingineria_mediului	„Babes Bolyai” Egyetem, Kolozsvár, Természettudományi és Környezetmérnöki Kar
Környezet értékelése és kezelése	http://www.ubbcluj.ro/ro/programe_academice/masterat/#stiinta_si_ingineria_mediului	„Babes Bolyai” Egyetem, Kolozsvár, Természettudományi és Környezetmérnöki Kar
Értékelés és környezetvédelem	http://www.ubbcluj.ro/ro/programe_academice/masterat/#stiinta_si_ingineria_mediului	„Babes Bolyai” Egyetem, Kolozsvár, Természettudományi és Környezetmérnöki Kar

Éghajlati változások és szélsőséges kockázati jelenségek	http://www.ubbcluj.ro/ro/programe_academice/masterat/#stii_nsi_ingineria_mediului	„Babes Bolyai” Egyetem, Kolozsvár, Természettudományi és Környezetmérnöki Kar
Fenntartható fejlődés és környezetgazdálkodás	http://www.ubbcluj.ro/ro/programe_academice/masterat/#stii_nsi_ingineria_mediului	„Babes Bolyai” Egyetem, Kolozsvár, Természettudományi és Környezetmérnöki Kar
Hulladékhasználati mérnökség	http://www.ubbcluj.ro/ro/programe_academice/masterat/#stii_nsi_ingineria_mediului	„Babes Bolyai” Egyetem, Kolozsvár, Természettudományi és Környezetmérnöki Kar
Fenntartható regionális fejlődés	http://www.ubbcluj.ro/ro/programe_academice/masterat/#stii_nte_economice_si_gestiunea_afacerilor	„Babes Bolyai” Egyetem, Kolozsvár, Természettudományi és Környezetmérnöki Kar
Környezetgazdaságtan	http://www.ubbcluj.ro/ro/programe_academice/masterat/#stii_nte_economice_si_gestiunea_afacerilor	„Babes Bolyai” Egyetem, Kolozsvár, Közgazdaságtudományi és Gazdaságtudományi Kar
Természeti erőforrások gazdaságossága	http://www.ubbcluj.ro/ro/programe_academice/masterat/#stii_nte_economice_si_gestiunea_afacerilor	„Babes Bolyai” Egyetem, Kolozsvár, Közgazdaságtudományi és Gazdaságtudományi Kar
A fenntartható fejlődés európai stratégiája	http://www.ubbcluj.ro/ro/programe_academice/masterat/#stii_nte_economice_si_gestiunea_afacerilor	„Babes Bolyai” Egyetem, Kolozsvár, Közgazdaságtudományi és Gazdaságtudományi Kar
Kémia és az élelmiszer minőségének ellenőrzése a környezettel kapcsolatban	http://fsai.univ-ovidius.ro/programe-de-studii/master	„Ovidius” Constanta Egyetem, Alkalmazott Mérnöki Tudományok Kar
Megújuló energiaforrásokkal rendelkező rendszerek tervezése	http://fsai.univ-ovidius.ro/programe-de-studii/master	„Ovidius” Constanta Egyetem, Alkalmazott Mérnöki Tudományok Kar
Ökológia és környezetvédelem	http://snsa.univ-ovidius.ro/programe-de-studii/licenta	„Ovidius” Constanta Egyetem, Természettudományi és Agrártudományi Kar
Környezettudomány	http://snsa.univ-ovidius.ro/programe-de-studii/licenta	„Ovidius” Constanta Egyetem, Természettudományi és Agrártudományi Kar
Biológiai sokféleség megőrzése	http://snsa.univ-ovidius.ro/programe-de-studii/master	„Ovidius” Constanta Egyetem, Természettudományi és Agrártudományi Kar
Környezeti hatások elemzése és értékelése	http://snsa.univ-ovidius.ro/programe-de-studii/master	„Ovidius” Constanta Egyetem, Természettudományi és Agrártudományi Kar
Part menti övezetek fenntartható fejlődése	http://snsa.univ-ovidius.ro/programe-de-studii/master	„Ovidius” Constanta Egyetem, Természettudományi és Agrártudományi Kar
Hegytudomány	http://www.agro-craiova.ro/scolarizare/licenta/oferta-educationala/	Craiova Egyetem, Mezőgazdasági Kar
Környezetvédelem a mezőgazdaságban	http://www.agro-craiova.ro/scolarizare/master/oferta-educationala-master/	Craiova Egyetem, Mezőgazdasági Kar
Környezetvédelmi Mérnök	http://horticultura.ucv.ro/horticultura/licen%C8%9B%C4%83	Craiova Egyetem, Kertészeti Kar
Természeti erőforrások ökológiai kezelése	http://horticultura.ucv.ro/horticultura/master	Craiova Egyetem, Kertészeti Kar
A biológiai sokféleség és az ökoszisztémák megőrzése	http://horticultura.ucv.ro/horticultura/master	Craiova Egyetem, Kertészeti Kar
Környezeti kémia	http://chimie.ucv.ro/admitere/licenta.htm	Craiova Egyetem, Természettudományi Kar
Környezeti fizika	http://cis01.central.ucv.ro/physics/ro/licenta.html	Craiova Egyetem, Természettudományi Kar
Mérnöki munka és környezetvédelem az iparban	http://ie.ucv.ro/index.php/educatie/programe-de-studii/licenta-programe-de-studii-educatie/ingineria-mediului/ipmi-mediu-licenta-programe-educatie	Craiova Egyetem, Villamosmérnöki Kar
Alkalmazott villamosmérnöki	http://ie.ucv.ro/index.php/educatie/programe-de-	Craiova Egyetem, Villamosmérnöki Kar

tevékenység a környezet kezelése és védelme terén	studii/master-programe-de-studii-educatie	
Mérnöki munka és környezetvédelem az iparban	http://www.ugal.ro/studii/studii-universitare-licenta	„Dunarea de Jos” Egyetem, Galati, Mérnöki Kar
Biotechnikai és ökológiai rendszerek tervezése	http://www.ugal.ro/studii/studii-universitare-licenta	„Dunarea de Jos” Egyetem, Műszaki és Agronómiai Kar
Ökológia és környezetvédelem	http://www.ugal.ro/studii/studii-universitare-licenta	„Dunarea de Jos” Egyetem, Természettudományi és Élelmiszermérnöki Kar
Környezettudomány	http://www.ugal.ro/studii/studii-universitare-licenta	„Dunarea de Jos” Egyetem, Természettudományi és Környezetvédelmi Kar
Hőrendszerek, berendezések és környezetvédelem	http://www.ugal.ro/studii/studii-universitare-masterat	„Dunarea de Jos” Egyetem, Galati, Mérnöki Kar
A környezet minősége és a fenntartható fejlődés	http://www.ugal.ro/studii/studii-universitare-masterat	„Dunarea de Jos” Egyetem, Galati, Mérnöki Kar
Energiahatékony felhasználás és megújuló források	http://www.ugal.ro/studii/studii-universitare-masterat	„Dunarea de Jos” Egyetem, Számítástechnikai, Villamosmérnöki és Elektronikai Kar
Gépészet és környezetvédelem	http://www.ugal.ro/studii/studii-universitare-masterat	„Dunarea de Jos” Egyetem, Műszaki és Agronómiai Kar
Természeti erőforrások biotechnológiája	http://www.ugal.ro/studii/studii-universitare-masterat	„Dunarea de Jos” Egyetem, Természettudományi és Élelmiszermérnöki Kar
Környezetminőség ellenőrzése és értékelése	http://www.ugal.ro/studii/studii-universitare-masterat	„Dunarea de Jos” Egyetem, Természettudományi és Élelmiszermérnöki Kar
Környezetértékelés és kezelés	http://www.ugal.ro/studii/studii-universitare-masterat	„Dunarea de Jos” Egyetem, Természettudományi és Környezetvédelmi Kar
Tudomány - a természettudományok integratív megközelítése	http://www.ugal.ro/studii/studii-universitare-masterat	„Dunarea de Jos” Egyetem, Természettudományi és Környezetvédelmi Kar
A környezet fizikai, kémiai és biológiai sokféleségének értékelése	http://www.ugal.ro/studii/studii-universitare-masterat	„Dunarea de Jos” Egyetem, Természettudományi és Környezetvédelmi Kar
Ökológia és környezetvédelem	http://www.uaic.ro/studii/studii-universitare-de-licenta/	„Al. I. Cuza” Egyetem, Iasi, Biológiai Kar
Meteorológia, hidrológia	http://www.uaic.ro/studii/studii-universitare-de-licenta/	„Al. I. Cuza” Egyetem, Iasi, Földrajzi és Geológiai Kar
Környezetföldrajz	http://www.uaic.ro/studii/studii-universitare-de-licenta/	„Al. I. Cuza” Egyetem, Iasi, Földrajzi és Geológiai Kar
Biológiai sokféleség megőrzése	http://www.uaic.ro/studii/studii-universitare-de-masterat/	„Al. I. Cuza” Egyetem, Iasi, Biológiai Kar
Környezetvédelmi tanácsadás	http://www.uaic.ro/studii/studii-universitare-de-masterat/	„Al. I. Cuza” Egyetem, Iasi, Biológiai Kar
Környezeti kémia	http://www.uaic.ro/studii/studii-universitare-de-masterat/	„Al. I. Cuza” Egyetem, Iasi, Kémiai Kar
Fizika és környezetvédelem	http://www.uaic.ro/studii/studii-universitare-de-masterat/	„Al. I. Cuza” Egyetem, Iasi, Fizikai Kar
A jelenlegi környezet és a fenntartható fejlődés	http://www.uaic.ro/studii/studii-universitare-de-masterat/	„Al. I. Cuza” Egyetem, Iasi, Földrajzi és Geológiai Kar
Környezeti geokémia	http://www.uaic.ro/studii/studii-universitare-de-masterat/	„Al. I. Cuza” Egyetem, Iasi, Földrajzi és Geológiai Kar
Egészségügyi technika és környezetvédelem	http://www.arhiconoradea.ro/specializari.htm	Nagyvárad Egyetem, Kataszteri és Építészeti Kar
Irányítás, értékelés, megőrzés és környezetvédelem	http://geografie-uradea.ro/geografie_turism_si_sport/Oferta.htm	Nagyvárad Egyetem, Földrajzi, Idegenforgalmi és Sporttudományi Kar

Megújuló energiaforrások rendszerek tervezése	http://www.energetica-oradea.ro/licenta	Nagyvárad Egyetem, Energetikai és Ipari Főiskola
Megújuló energiák	http://www.energetica-oradea.ro/master	Nagyvárad Egyetem, Energetikai és Ipari Főiskola
Biotechnikai és ökológiai rendszerek tervezése	http://protmed.uoradea.ro/facultate/programe_studiu_planuri_invatamant.html	Nagyvárad Egyetem, Környezetvédelmi Kar
Az erdészeti erőforrások fenntartható használata	http://protmed.uoradea.ro/facultate/programe_studiu_planuri_invatamant.html	Nagyvárad Egyetem, Környezetvédelmi Kar
Katasztrófák és mezőgazdasági, erdészeti és élelmiszeripari válság kezelése	http://protmed.uoradea.ro/facultate/programe_studiu_planuri_invatamant.html	Nagyvárad Egyetem, Környezetvédelmi Kar
Környezetmérnökség és munkabiztonság	http://protmed.uoradea.ro/facultate/programe_studiu_planuri_invatamant.html	Nagyvárad Egyetem, Környezetvédelmi Kar
Biológiai sokféleség és az ökoszisztémák ellenőrzése	http://www.facultatea-stiinte-oradea.ro/master	Nagyvárad Egyetem, Természettudományi Kar
Mérnöki munka és környezetvédelem az iparban	http://www.upet.ro/licenta.php	Petrosani Egyetem, Bányászati Kar
Hulladékhasználati mérnökség	http://www.upet.ro/licenta.php	Petrosani Egyetem, Bányászati Kar
A környezeti és ökológiai rekonstrukció hatásvizsgálata	http://www.upet.ro/master.php	Petrosani Egyetem, Bányászati Kar
Környezetminőség ellenőrzése és értékelése	http://www.upet.ro/master.php	Petrosani Egyetem, Bányászati Kar
Az ásványi erőforrások fenntartható kiaknázása	http://www.upet.ro/master.php	Petrosani Egyetem, Bányászati Kar
Környezetvédelmi Mérnök	https://www.upit.ro/en/licenta	Pitești Egyetem, Természettudományi, Sport és Informatikai Kar
Ökológia és környezetvédelem	https://www.upit.ro/en/licenta	Pitești Egyetem, Természettudományi, Sport és Informatikai Kar
Technológiák a fenntartható fejlődéshez	https://www.upit.ro/en/master	Pitești Egyetem, Természettudományi, Sport és Informatikai Kar
Megfigyelés és környezetvédelem	https://www.upit.ro/en/master	Pitești Egyetem, Természettudományi, Sport és Informatikai Kar
Természetvédelem és megőrzés	https://www.upit.ro/en/master	Pitești Egyetem, Természettudományi, Sport és Informatikai Kar
Interdiszciplináris alkalmazások a természettudományokban	https://www.upit.ro/en/master	Pitești Egyetem, Természettudományi, Sport és Informatikai Kar
Mérnöki munka és környezetvédelem az iparban	http://www.upg-ploiesti.ro/fisiere/2917/Oferta_educationala_licenta_2015-2016.pdf	Olaj- és gázmérnöki Egyetem Ploiești, Olajtechnikai és Kőolajkémiai Kar
Fejlett technológiák a környezetvédelem terén	http://www.upg-ploiesti.ro/fisiere/2828/Oferta_educationala_Master_2015-2016.pdf	Olaj- és gázmérnöki Egyetem Ploiești, Olajtechnikai és Kőolajkémiai Kar
Termékek és környezeti tényezők minőségellenőrzése	http://www.upg-ploiesti.ro/fisiere/2828/Oferta_educationala_Master_2015-2016.pdf	Olaj- és gázmérnöki Egyetem Ploiești, Olajtechnikai és Kőolajkémiai Kar
Környezetvédelmi mérnöki munka és környezetvédelem az iparban	http://www.ulbsibiu.ro/ro/admitere/facultati.php	„Lucian Blaga” Egyetem Nagyszeben, Mérnöki Kar
Ökológia és környezetvédelem	http://www.ulbsibiu.ro/ro/admitere/facultati.php	„Lucian Blaga” Egyetem Nagyszeben,

		Természettudományi Kar
Környezetvédelmi Mérnök	http://www.ulbsibiu.ro/ro/admitere/facultati.php	„Lucian Blaga” Nagyszében Egyetem, Agrártudományi, Élelmiszeripar és Környezetvédelmi Kar
Fogyasztó- és környezetvédelem	http://www.admitere.usv.ro/?page_id=818	„Stefan cel Mare” Egyetem, Suceava, Élelmiszermérnöki Kar
Környezetföldrajz	http://www.admitere.usv.ro/?page_id=818	„Stefan cel Mare” Egyetem, Suceava, Történelmi és Földrajzi Kar
Ökológia és környezetvédelem	http://www.admitere.usv.ro/?page_id=818	„Stefan cel Mare” Egyetem, Suceava, Erdészeti Kar
Környezet és élelmiszerbiztonság menedzsment	http://www.admitere.usv.ro/?page_id=828	„Stefan cel Mare” Egyetem, Suceava, Élelmiszermérnöki Kar
Biológiai sokféleség megőrzése	http://www.admitere.usv.ro/?page_id=828	„Stefan cel Mare” Egyetem, Suceava, Erdészeti Kar
Az élet és a környezetminőség-ellenőrzés fizikai és kémiai módszerei	https://www.valahia.ro/ro/facultati/29-facultatea-de-stiinta-si-arte	„Valahia” Egyetem, Targoviste, Természettudományi és Művészeti Kar
Mérnöki munka és környezetvédelem a mezőgazdaságban	https://www.valahia.ro/ro/facultati/32-facultatea-de-ingineria-mediului-si-stiinta-alimentelor	„Valahia” Egyetem, Targoviste, Környezetmérnöki és Élelmiszertudományi Kar
A környezetminőség ellenőrzésének és értékelésének rendszerei	https://www.valahia.ro/ro/facultati/32-facultatea-de-ingineria-mediului-si-stiinta-alimentelor	„Valahia” Egyetem, Targoviste, Környezetmérnöki és Élelmiszertudományi Kar
Mérnöki munka és környezetvédelem az iparban		„Constantin Brancusi” Egyetem, Targu Jiu, Mérnöki és Fenntartható Fejlődési Kar
Mérnöki munka és környezetvédelem az iparban	http://www.usab-tm.ro/USAMVBT_Ingineria-si-protectia-mediului-in-agricultura_ro_1444.html	Banat Mezőgazdasági és Állatgyógyászati Egyetem, Temesvár, Mezőgazdasági Kar
Ökológiai mezőgazdaság	http://www.usab-tm.ro/USAMVBT_Ingineria-si-protectia-mediului-in-agricultura_ro_1444.html	Banat Mezőgazdasági és Állatgyógyászati Egyetem, Temesvár, Mezőgazdasági Kar
A környezet és a természeti erőforrások értékelése	http://www.usab-tm.ro/USAMVBT_Ingineria-si-protectia-mediului-in-agricultura_ro_1444.html	Banat Mezőgazdasági és Állatgyógyászati Egyetem, Temesvár, Mezőgazdasági Kar
Környezettudomány	https://www.cbg.uvt.ro/educatie/programe-licenta/	Nyugati Egyetem Temesvár, Kémiai, Biológia, Földrajz Kar
A szerves anyagok és a környezet védelme	http://www.upt.ro/Informatii_programe-de-studii-de-licenta-2016-2017_772_ro.html	Politechnikai Egyetem, Temesvár, Ipari Kémiai és Környezetmérnöki Kar
Mérnöki munka és környezetvédelem az iparban	http://www.upt.ro/Informatii_programe-de-studii-de-licenta-2016-2017_772_ro.html	Politechnikai Egyetem, Temesvár, Ipari Kémiai és Környezetmérnöki Kar
Mérnöki munka és környezetgazdálkodás az iparban	http://www.upt.ro/Informatii_programe-de-studii-universitare-de-master-2016-2017_793_ro.html	Politechnikai Egyetem, Temesvár, Ipari Kémiai és Környezetmérnöki Kar

IRODALOMJEGYZÉK

Nyomtatott források

5. Bălăceanu, Oana A. (2013), Educația ecologică formală și importanța ei pentru dezvoltarea durabilă [Formal environmental education and its importance for a sustainable development].” Revista COLUMNA, Universitatea de Științe Agronomice și Medicină Veterinară București 2: 323-330
Nicolau Adrian (2010), Structural funds and the concept of lifelong learning in Romania, Elsevier, **Procedia - Social and Behavioral Sciences, Vol. 2, Issue 2, 2010, Pages 5625-5629**
6. Sabo Helena-Maria, Mac Ioan (2010), Analiza Comparativă A Educației Environmentale În Germania Și România (Comparative analysis of environmental education in Germany and Romania), Romanian Journal of Education Vol. 1, no. 1, P. 79 – 82
7. Szitar Mirela A. (2014), Learning about Sustainable Community Development, Procedia – Social and Behavioral Sciences 116: 3462-3466
8. Untaru Nicoleta, Ispas Ana, Candrea Adina-Nicoleta (2015), An overview of environmental education initiatives in the international and Romanian tourism, Bulletin of the Transilvania University of Brașov Series V: Economic Sciences, Vol. 8 (57) No. 1 – 2015

Online források

12. <https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Romania:Overview>
13. <http://www.insse.ro/cms/en>
14. https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Romania:Distribution_of_Responsibilities
15. https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Romania:Developments_and_Current_Policy_Priorities
16. https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Romania:Validation_of_Non-formal_and_Informal_Learning
17. <http://www.infonet-ae.eu/country-overviews/romania>
18. <https://1cartepesaptamana.ro/cursuri-online-gratuite/>
19. http://www.basicskills.eu/?page_id=1617
20. <https://www.edu.ro/formare-continua>

21. [https://www.edu.ro/sites/default/files/_fi%C8%99iere/Minister/2016/strategii/Strategie%20LLL%20\(1\).pdf](https://www.edu.ro/sites/default/files/_fi%C8%99iere/Minister/2016/strategii/Strategie%20LLL%20(1).pdf)
22. http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Adult_learning_statistics_-_characteristics_of_education_and_training#Database